

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Disputatio III. De perfectione intellectus Divini, siue de multiplici eius
scientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

DISPUTATIO III.

De perfectione intellectus divini, siue de multiplici eius scientia. S. Thom. quæst. 14.

15. 16. 17. 18.

Post explicatam scientiam illam, quæ haberi à nobis potest de Deo, tum in via tum in patria, transeo nunc ad thesauros illos sapientiæ, ac scientiæ Dei, quorum radiis perstricta humana mens, confiteri cogitur domino, quia terribiliter magnificatus est, inquit Chrysost. homil. 1. quia scilicet mirabilis facta est scientia eius supra nos, confortata est & non poterimus ad eam. Sunt autem consideranda potissimum in ea quinque, primò, sapientia, & scientia Dei generatim. Secundò, scientia simplicis intelligentiæ quæ cognoscit possibilia. Tertiò, scientia visionis quæ cognoscit absolute futura. Quartò, scientia media quæ cognoscit futura sub conditione. Quintò, scientia practica, & Ideæ.

QVÆSTIO I.

De sapientia & scientia diuina generatim.

Ingredimur ergo profunda Dei, & sublimem illam mentem quasi sine mente, sine ratione, sine nomine, atque adeo sapientiam sine sapientia ut ait Dionysius cap. 7. de diuinis nominibus spectare nitimur in caligine, ubi occurrunt videnda quatuor. Primò, potentia ipsa intellectiva Dei. Secundò, multiplex eius obiectum. Tertiò, multiplex eius actus. Quartò, multiplex eius diuino.

SECTIO I.

De potentia intellectiva quæ est in Deo.

Art. 1. & 4.

Certum est primò, in nullo vero sensu negari posse quod in Deo sit verus, & propriè dictus intellectus. Quia primò, scripturæ ac Patres intellectum & sapientiam Deo absolute tribuunt, *Qui fecit cælos in intellectu, & altitudo diuinarum sapientia, & scientia Dei.* Cyrill. lib. 11. *Theauri, Deum appellat supremum, & optimum intellectum,* Irenæus lib. 2. c. 42. *Deus (inquit) totus existens mens, & ratio.* Damascenus lib. 2. cap. 15. *dicitur Deus intellectus, & ratio.* Deinde probat hoc S. Thomas art. 1. & lib. 1. contra gentes cap. 44. optimis rationibus, quia Deus est immaterialis, quia cum sit primum mouens omnia in suos fines dirigit: quia intellectus est supremus vitæ gradus, & perfectio simplex, nam tamen vnus est, quodam tamen modo est omnia.

Certum est secundò, intellectum esse non posse in Deo, quin sit etiam in Deo potentia intellectiva, capacitas & facultas intelligendi. Ratio est quia, huiusmodi potentia sumi potest tripliciter primò precisiuè prout significat id cui non repugnat actu intelligere, abstrahendo ab eo quod Deus actu intelligat, quemadmodum benè Deus dicitur posse actu existere, ego qui actu loquor, dicor posse loqui, si enim non possem loqui, actu non loquerer. Nam hæc possibilitas non est aliud quàm non repugnantia. Secundò sumi potest negatiuè prout negat actualem intellectionem, sic quando Petrus non est, dicitur posse actu esse, illa possibilitas negat actualem existentiam Petri, qui quando erit, non erit amplius possibilis & ego possum actu intelligere id quod non intelligo actu. Tertiò, sumitur effectiue pro facultate

Tom. 1.

producendi vitaliter in se actualem intellectionem, & illam recipiendi, & hoc est quod propriè vocamus actum primum intelligendi ut statim dicam. Si sumatur primo modo potentia intelligendi, tam certum est illam esse in Deo, quàm certum est esse in Deo intellectum: si sumatur negatiuè certum etiam est illam esse non posse in Deo qui est simplex, actus purus & infinitus.

Tota ergo difficultas esse potest de tertio sensu in quo potentia, sumpta quasi effectiue significat actum primum intelligendi, & queritur vtrum sicut est in Deo perfectio correspondens intellectioni actuali quæ in nobis est actus secundus, sic etiam sit perfectio altera quæ correspondeat actui primo qui dicitur in nobis facultas intelligens & est prior intellectione actuali, adeò ut possimus concipere in Deo aliquid, quod nostro modo intelligendi antecedit intellectionem, tanquam principium eius effectuum, & receptiuum, siue primò, illud principium sit actus primus radicalis respondens substantiæ creatæ intellectiue: siue secundò, sit actus primus proximus, & formalis respondens potentie intellectiue speciei, & habitui creato: siue vtrum in Deo reperiatur perfectio illa quæ constituit in creatis actum primum intelligendi.

Ratio ergo dubit. primò est quia in Deo non est impotentia ad intelligendum; potest enim intelligere, ergo est potentia, ergo actus primus qui non significat aliud quàm potentiam. Deinde ubi est actus secundus, ibi necessariò esse debet actus primus, in Deo est actus secundus intelligendi, & volendi qui refertur necessariò ad primum, ergo est necessariò actus primus. Quomodo? enim potest aliquid esse secundum ubi nihil est primum. Denique ut intellectus Dei concipiatur ad modum actus primi sufficit ut concipere possim in Deo vim intelligendi, non concipiendo actualem intellectionem, sed possum intelligere illam vim in Deo non cogitatâ intellectione actuali, ergo possum intelligere in Deo actum primum intelligendi. Minor probatur possum intelligere in Deo intellectuum radicale, non cogitando intellectuum formale. Intellectuum radicale nihil aliud est quàm vis intelligendi in actu primo: ergo possum intelligere vim intelligendi in actu primo siue actu secundo.

Secundò, sicut datur in Deo potentia generatiua, quæ verum est principium filij immanenter geniti, & ipsius generationis, sic non est absurdum ponere in Deo potentiam intellectiuam, tanquam principium intellectionis, videtur enim par esse ratio. Nam quamuis potentia generatiua ut sic non sit receptiua, tamen in Deo cum sit immanenter operans, non minus est receptiua quàm intellectus. Neque satisfacit Herice cum ait potentiam generatiuam in Deo non esse principium generationis actiue, sed termini producti, quia sicut non implicat dari potentiam generatiuam termini producti immanenter, sic neque implicat dari potentiam productiuam termini actualis.

Tertiò, datur in Deo scientia libera, illa est actus primus intelligendi ergo, &c. Minor probatur: actus primus sciendi nihil aliud est quàm potentia ad sciendum cum carentia scientiæ actualis, sed multa Deus posset scire per scientiam liberam quæ actu non scit ut patet, ergo scientia libera est actus primus. Confirmat. primò, Deus ab æterno habuit potentiam non sciendi ea quæ scit, ergo etiam in tempore habet illam potentiam. Antecedens patet: quia potuit Deus ab æterno non decernere creationem eorum quæ sunt actu, atque adeò habuit potentiam illa non sciendi.

Consequentia est etiam euidens, quia si ab æterno potuit Deus transire sine imperfectione ab illo

Scatur
contro-
uerfia.Prima da-
bitatio.Secunda
dubitatio.Tertia da-
bitatio.

K

statu

statu potentie sciendi, ad actum sciendi, & ab indeterminatione ad determinationem, quare nunc similiter in tempore non potest. Confirmat. Secundo, quia scientia libera solum superaddit respectum rationis actui necessario: ergo sine mutatione posset aliquid de nouo scire, si de nouo esset aliquid futurum, & scibile.

Conclusio negatiua. Dicendum tamen est, nullum etiam per rationem esse posse in Deo actum primum intelligendi aut volendi proprie dictum, vel formalem, vel radicalem, siue ille sit potentia, siue species impressa, siue habitus. Ita post Aureolum, & Gabrielem censent Suarez disput. 30. Metaph. sect. 15. Herice disput. 2. cap. 3. Arrubal. disput. 38. cap. 5. Fasolus art. 4. contra Molinam, Vasquem, Albertinum, & alios recentiores.

Ratio. Ratio autem optima est quam habet Herice loco citat. nullum attributum existit in Deo formaliter quod excludit simplicitatem, puritatem, & infinitatem, sed actus primus & potentia intelligendi proprie sumpta, prout distinguitur ab actu secundo excludit hæc tria, ergo actus primus intelligendi proprie dictus non est in Deo, etiam per rationem. Probo minorem, illud quod essentialiter includit receptionem & distinctionem excludit simplicitatem puritatem, & infinitatem: actus primus intelligendi proprie dictus essentialiter includit distinctionem & receptionem, ergo excludit simplicitatem. Probo minorem, actus primus intelligendi, prout distinguitur ab actu secundo, constituitur formaliter, per vim productiuam, & receptiuam intellectionis: sed vis productiua, & receptiua intellectionis, formaliter includit distinctionem, & receptionem, nam ubi est productio, ibi est distinctio realis. Ergo actus primus intelligendi proprie dictus formaliter dicit receptionem, & distinctionem. Probat. maior actus primus intelligendi constituitur per aliquid quod non potest esse illi commune cum actu secundo intelligendi, sed nihil aliud conuenit actui primo, quod actui secundo non conueniat præter virtutem productiuam, & receptiuam, ergo per illas constituitur actus primus intelligendi.

Prima euasio.

Neque dicas primo, actum primum constitui per id, quod antequam concipiatur Deus actu intelligere, concipiatur ut substantia completa, & quasi radix personalitatis omnino independentis; nam ut sic neque concipimus Deum, actu intelligere, neque habere proximam virtutem ad intelligendum, sed tantum fundare negationem repugnantiam ad intelligendum. Hoc enim est esse actum primum.

Contra enim, per illud actus primus non distinguitur ab actu secundo, quod potest conuenire actui secundo: sed esse substantiam completam: habere non repugnantiam: esse radicem personæ independentis potest conuenire actui secundo intelligendi, sicut esse substantiam completam, & habere non repugnantiam ad existendum, conuenit actuali existentie, ergo actus primus intelligendi non potest constitui per hoc quod sit substantia completa, &c.

Confirmatur, quia non implicat actualis intellectio, quæ sit substantia completa, existens à se, cuius differentia ultima sit actu cognoscere, illa nullo modo erit actus primus, ergo actus primus non constituitur formaliter, per rationem substantiæ, &c.

Secunda euasio.

Neque dicas secundo, etiam si nullus sit influxus realis intellectus diuini in suam intellectionem potest tamen ratio creata cum fundamento in re concipere intellectum diuinum, per modum influentis in actum ipsum intelligendi: sicut enim vis intelligendi concipitur ut radix volitionis, quia est aliquid præsuppositum volitioni, sic concipitur ut aliquid prius & præsuppositum, intellectioni actuali.

Sed contra: implicat ut ratio creata cum funda-

mento in re concipiat in Deo influxum intellectus in actualem intellectionem, si non sit in Deo talis influxus, sed ille influxus in Deo non est; alioqui esset distinctio, & receptio, ergo ille cum fundamento in re concipi non potest. Confirm. quia ut principium intelligendi sit actus primus non sufficit quod nostro conceptu sit aliquid præsuppositum, & ut ex eo inferatur actualis intellectio, alioqui intellectio esset actus primus respectu volitionis ergo ad actum primum non sufficit quod sit aliquid præsuppositum.

Neque dicas tertio, facile assignari posse prædicata quæ significant actum primum radicalem & formalem; nam in Deo est intellectium, ut quod, siue id quod intelligit, & est substantia intellectiua personata, nam actus secundus ut sic, est id quo intelligitur, non autem id quod intelligit.

Tertia euasio.

Sed contra: illud non est actus primus radicalis quod potest conuenire actui secundo formaliter ut sic, sed esse intellectium ut quod: esse substantiam exiguiam personæ potest conuenire actui secundo ut sic, non enim implicat actualis intellectio, quæ sit substantia completa existens à se, quæ sine dubio erit intellectium, ut quod, ergo, &c.

Deinde non implicat actus secundus existens à se substantialis, & subsistens ille erit intellectium ut quod, ergo, &c. Denique non magis concipi potest in Deo actus primus intelligendi, quæ actus primus existendi quem certum est nullum esse. Probi. ideo per te datur actus primus intelligendi, quia datur intellectium ut quod, sed datur etiam in Deo existens, ut quod, æternum ut quod, &c. Ergo debet dari actus primus existendi & æternitatis, &c.

Confirm. nam actus primus intelligendi non constituitur per solam non repugnantiam ad intelligendum quæ pura negatio est, actus autem primus est perfectio positiva neque per negationem actualis intellectionis alioqui dum intellectus actu intelligit non esset actus primus, ergo constituitur per vim productiuam & receptiuam.

Solutio secundæ dubitationis. Ad primam Resp. disting. primam consequentiam: ergo in Deo est potentia, prout potentia significat non repugnantiam ad intelligendum concedo: prout significat principium intellectionis, nego. Nam Deus hoc modo est potens intelligere, quo est potens esse, non est autem potens esse, quod habeat principium sui esse, sed quia non repugnat ei esse. Deinde fateor non esse ibi actum secundum ubi non est actus primus saltem improprie dictus, prout significat non repugnantiam ad intelligendum: potest autem reperiri actus secundus sine actu primo proprie dicto prout significat principium effectuum, & receptiuum actionis. Vnde distinguitur similiter illa maior, ut sit in Deo actus primus intelligendi, sufficit ut possim concipere in Deo vim intelligendi per modum principij actui, & receptiui non concipiendo actualem intellectionem concedo: vim intelligendi, tanquam non repugnantiam ad intelligendum, nego. Dictum est sape quod potest in Deo concipi vis intelligendi tanquam non repugnantia, non tanquam principium intellectionis actualis. Denique fateor esse in Deo intellectium radicale, cum essentia (ut dixi) sit radix omnium quæ sunt in Deo. Sed nego illud intellectium radicale esse vim intelligendi in actu primo, alioqui daretur actus primus omnium attributorum, imò ut argumentabar, intellectio esset actus primus respectu volitionis quæ probatur per intellectionem ut radicem, intellectium ergo radicale non est actus primus quia non concipitur ut principium effectuum, & receptiuum intellectionis formalis; cum etiam illam contineat formaliter implicite, neque satis est quod concipiatur tanquam principium virtuale, & radix intellectionis, sicut aliorum attributorum

nam

nam ad actum primum requiritur actualē principium, quod non contineat actum secundum formaliter implicite.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Resp. conced. dari potentiam generatiuam in Deo; nego dari potentiam intellectuam propriè dictam. Ratio disparitatis est, quia potentia generatiua cum sit notionalis habet terminum notionalē verè productum, & realiter distinctum à producente, neque hoc pugnat cum diuina simplicitate, puritate, infinitate, cum non inducatur distinctio in essentia, neque terminus productus recipiatur in principio producente aut illud perficiat. Potentia verò intellectiua cum sit essentialis non posset habere terminum productum nisi essentialē, qui distingui non posset à principio producente, alioqui tolleretur Dei simplicitas, puritas, infinitas, sed hoc totum erit manifestius disputat. 6.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Respond. illam esse difficultatem grauissimam de actibus liberis diuinis de qua dicitur postea plenius: obiter nunc dico scientiam liberam esse realiter solum actum secundum necessarium liberè terminatum ad obiecta ad quæ poterat non terminari. Si ergo Deus de nouo intelligeret aliquid quod nunc non cognoscit, non haberet actum aliquem realiter distinctum ab eo quem habet, sed haberet eundem actum secundum aliter terminatum. Ad vtramque confirmationem eadem distinctio neque videri debet, in qua nunc non moror.

Species &
habitus.

Colliges autem primò, ex dictis quod nulla in diuino intellectu potest concipi esse species impressa, neque habitus scientificus quia illius vtriusque munus est complere potentiam in actu primo, quæ in Deo nulla est.

Memoria.

Colliges secundò, intellectum, memoriam, reminisceniam quatenus sunt in Deo, nihil omnino aliud significare, quàm actum secundum scientiæ, id est actum cognitionem, & tendentiam substantialem in obiectum; memoria enim Dei est cognitio quæ semper cognoscit præterita vt præsentia. Deinde ille actus secundus non potest propriè dici actio, cum non sit productio termini distincti à principio producente, sed tantum est actus vltimus diuinæ substantiæ, & vitalis tendentia in obiectum: vel potius ipsa diuina substantia, se ipsa tendens in obiectum.

Vita diuina.

Colliges tertio, rationem vitæ diuinæ maximè propriè consistere in intellectione ac volitione: quia licet illæ non sint actiones, & productiones vt sunt essentielles, sunt tamen veræ tendentiæ actuales ipsius substantiæ in obiectum, in quo consistit ratio vitæ. Diuina enim substantia est per se vita, & actualis motio sui ipsius ad obiecta quæ cognoscit, & amat. Possunt autem hi actus vocari operationes & actiones, excludendo tamen semper rationem productionis, significando duntaxat actum tendentiam, & apprehensionem obiectorum.

SECTIO II.

De obiecto scientiæ diuinæ generatim.

Art. 1. 2. 3. 6. 9. 10. 11. 12.

Latissimus hîc campus est, quia latissimè diuina scientia se extendit: loquor enim hîc de obiecto solum materiali generatim, & quæro quid Deus sciat, potest autem dici vniuersum quod illud est omne scibile: quia infinita non esset scientia, si esset aliquid quod illa non actu sciret, sicut potentia non esset infinita simpliciter si esset aliquid quod illa non actu posset producere. Vnde scitur aliquid ab intellectu infinito, eo ipso quod est scibile: sed vt explicetur hoc distinctius videndum primò est quomodo Deus se ipsum cognoscit. Secundò quomodo cognoscit creaturas.

Tom. I.

§. I.

An & quomodo Deus cognoscat se ipsum.

Art. 2. & 4.

Sicut in cognitione creata sic etiam in diuina distingui solet obiectum materiale, & formale, motuum, & terminatum, primum, & secundarium. Materiale illud est quod cognoscitur: formale quod est ratio cognoscendi, & dat speciem actui. Motuum videtur coincidere cum formali: & terminatum cum materiali. Primum quod cognoscitur ratione sui: secundarium quod cognoscitur prout iunctum est alteri.

Prima dubitatio.

Ratio ergo dubit. est primò, quia si cognitio diuina prima & directa terminatur ad essentiam Dei vt est in se, terminatur etiam ad se ipsam, cum illa pertineat ad essentiam Dei vt est in se: sed implicat vt prima & directa Dei cognitio terminetur ad se ipsam, ergo implicat vt illa terminetur ad essentiam Dei vt est in se. Prob. minor, illa cognitio nō est prima quæ necessariò supponit aliam priorē, sed cognitio reflexa quæ cognoscit cognitionem, supponit priorem cognitionem directam, ergo implicat vt prima cognitio Dei cognoscat se ipsam. Imò sequeretur illam cognitionem esse directam formaliter, prout est formaliter reflexa. Neque dici potest quod prima Dei cognitio terminetur ad alia Dei prædicata. Nam si hoc est verū, prima Dei cognitio non terminatur ad essentiam vt est in se, sed ad essentiam prout substantia nostris conceptibus.

Secunda dubitatio.

Secundò, si hæc cognitio Dei est reflexa supra se ipsam necesse est admittere in Dei cognitione infinitas formalitates. Nam prima cognitio reflexa distinguitur formaliter à directa: Secunda reflexa distinguitur formaliter à prima, & sic in infinitum. Deinde sequeretur dari cognitionem extra collectionem omnium cognitionum. Nam cognitio Dei cognoscit omnes suas cognitiones, sed cognitio vt est tendentia, distinguitur à cognitionibus vt sunt terminus, cognitionis, ergo præter cognitiones omnes datur aliqua cognitio. Denique necesse erit vt dentur plures cognitiones reflectentes quàm reflexibiles, & vt non dentur plures. Probo esse plures, quia omnes reflectentes sunt reflexibiles, omnes autem reflexibiles non sunt reflectentes, quia prima est reflexibilis non reflectens. Probo non esse plures, quia nulla est reflexibilis cui vna reflectens non correspondeat, alioqui non est reflexibilis.

Tertia dubitatio.

Tertio, Deus non potest cognoscere creaturas comprehensiuè, quin cognoscat ordinem essentialē quem habent ad Deum, ergo cognoscit etiam se ipsum in creaturis tanquam terminum huius ordinis, ergo cognoscit se ipsum in creaturis. Consequentia est clara quia non potest cognosci respectus, quin cognoscatur terminus huius respectus.

Prima conclusio.

Dico primò, Deus se ipsum necessariò cognoscit tanquam obiectum motuum, formale, primum.

Ratio est quia intellectus infinitus, & nobilissimus, necessariò cognoscit nobilissimum intelligibile tanquam obiectum primum, motuum, & formale, vnde dixit S. Thom. art. 2. quod Deus cognoscit se ipsum, per se ipsum, & in se ipso, quia ipsa substantia Dei est species expressa representans se ipsam: est enim obiectum motuum, & ratio cognoscendi. & Synesius eleganter (ait) *Quod Deus sui ipsius oculus est, quia se ipsum & sua omnia per se ipsum immediate intuetur.* Difficultas esse potest de attributis, & personalitatibus, an pertineant ad obiectum motuum: an ad terminatum. Respond. illa omnino pertinere ad obiectum primum non autem ad secundarium vt alias dixi, pertinere tamen possunt ad obiectum terminatum, quia videntur in essentia in qua sunt formaliter.

K 2

Dico

Secunda
conclusio.

Dico secundò, Deus se ipsum, & sua omnia cognoscit intuitiue, quidditatiue, comprehensiue. Ratio est quia cognoscit se ipsum vt est in se sibi præsens, cognoscit distinctissime suam essentiam totam, & attributa, & eius cognitio adæquata est tum extensiue tum intensiue ipsius cognoscibilitati.

Tertia cō-
clusio.

Dico tertio, Deus se ipsum in creaturis, & ex creaturis non cognoscit, sed tantum in se ipso. Ita docent Ruiz, Arrub. & alij quibus se opponit Herice d. 4. c. 2.

Ratio est quia si Deus cognosceret se ipsum in creaturis, creatura esset obiectum primum, & motuum diuinæ cognitionis, illamque specificaret, sed cognitio diuina non potest specificari à creatura, ergo non cognoscit se ipsum in creaturis. Deinde cognitio formaliter abstractiua, obscura, & inadæquata non potest Deo conuenire; sed si Deus cognosceret se ipsum in creaturis, cognitio illa esset abstractiua, & inadæquata. Quia Deus non est cognoscibilis in creaturis intuitiue, sed abstractiue tantum vt patet: ergo Deus non potest cognoscere se ipsum in creaturis. Neque dicas cum Herice illam cognitionem esse abstractiuam tantum eminenter, quia est comprehensiuam creaturarum. Nam illa cognitio prout terminatur ad Deum non est intuitiua formaliter, ergo est abstractiua formaliter. Deinde Deus non est cognoscibilis in creaturis, quoad quid est, sed tantum, quoad an est, ergo si Deus se ipsum in creaturis cognosceret, inadæquate cognosceret, & imperfecte. Si autem cognosceret se ipsum ex creaturis, deberent esse in Deo plures actus & discursus formalis. Confirmatur si propterea Deus se ipsum cognoscit in creaturis quia est terminus essentialis creaturæ ad Deum, posset etiam cognoscere se ipsum probabiliter, & fallibiliter. Quia non minus cognoscit se ipsum vt obiectum cognitionis probabilis quam creaturæ habent de Deo, quam vt terminum relationis creaturæ ad Deum, sed non potest se ipsum cognoscere vt obiectum cognitionis probabilis, quin cognoscat se ipsum probabiliter, ergo cognosceret se ipsum probabiliter & fallibiliter, si cognoscit se ipsum in creaturis.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Ad primam Respon. cognitionem Dei adæquate sumptam vt est in se, terminari ad totam essentiam vt est in se, sed illam cognitionem præcisè sumptam vt est prima & directa terminari ad essentiam, vt est primum constitutum, non autem ad essentiam adæquate sumptam, quia primum Dei constitutum, non includit formaliter explicite ipsam intellectiōnem. Atque adeò mirum non est quod illa prima intellectiō ad se ipsam non terminetur.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Respon. nihil esse necesse, ponere in diuinis cognitionibus formalitates actu infinitas, quia diuina cognitio prout est directa, non distinguitur à se ipsa formaliter prout est reflexa, & cognitio prout est tendentia non distinguitur formaliter à se ipsa prout est terminus, quia cognitio illa cum sit infinita formaliter in genere cognitionis, includit formaliter & essentialiter omnem cognitionis perfectionem. Sicque scientia Dei vna est, & indiuisibilis etiam formaliter, vt bene probant Suarez, Herice, Alarcon. Non nego tamen quin cognitio directa distinguatur à reflexa per conceptus implicitos, & explicitos quod nullo modo sufficit ad ponendas infinitas formalitates, & reflexiones in ipso Deo, in quo non est nisi vna cognitio infinita in genere cognitionis, atque adeò sub eadem formalitate, directa & reflexa, tendentia, & terminus tendentia, reflectens, & reflexibilis. Vnde non sequuntur absurda tria quæ inferebantur, processus infinitus in formalitatibus, aliqua cognitio extra collectionem omnium cognitionum, plures non plures reflectentes, quam reflexibiles. Quamuis in hoc etiam ultimo fallacia est. Nam etiam posito eo quod

volunt aduersarij, reflectentes omnes bis numerantur, semel vt reflexibiles, & semel vt reflectentes: reflexibiles autem omnes non bis numerantur, prima enim est reflexibilis non reflectens, vnde absolute plures essent reflexibiles, quam reflectentes, quamuis sibi mutuo videantur correspondere reflectentes, & reflexibiles. Sed hoc necesse non est dicere propter formalem identitatem reflexibilium, & reflectentium, vt dixi.

Ad tertiam Resp. conced. quod Deus cognoscendo creaturas, cognoscit ordinem earum, & se ipsum, vt terminum ordinis, sed nego quod Deus propterea cognoscat se ipsum in creaturis, sed tantum quod cognoscat se ipsum cum creaturis. Ratio est quia illum ordinem cognoscit in se ipso, vt medio cognito implicat autem vt in illo eodem actu indiuisibili, Deus sit obiectum primum, & obiectum secundarium. Hæc ergo propositio debet distinguui, quisquis Deum cognoscit, vt terminum dependentiæ quam creaturæ ad Deum habent, Deum cognoscit in creaturis, si cognoscat illam creaturam in Deo vt obiecto primario, & motiuo negatur: si cognoscat illam creaturam in se ipsa vt obiecto secundario concedo. Angelus cognoscens creaturam dependentem cognoscit Deum in creatura, quia cognoscit illam vt obiectum primum, & motiuum cognitionis; Deus cognoscit creaturam dependentem tanquam obiectum secundarium, & in se ipso, vt medio.

Solutio
tertiæ.

§. II.

An & quomodo Deus cognoscat creaturas.

Art. 5. 6. 9. 10. 11. 12.

Ratio dubit. primò est, qui distinctè cognoscit infinita, debet cognoscere id quod est præcisè necessarium, vt sit infinitum: sed Deus non potest hoc cognoscere, quia sublati centum vnitatibus & iterum, & iterum centum, manebit infinitum. Deinde si Deus cognoscit actu infinitum datur actu infinitum, quia illæ omnes vnitates sunt simul actu, in mente Dei. Hoc autem implicat quia infinitum syncategorematicum, esset infinitum categorematicum. Denique si Deus omnes diuisiones continui cognoscit, videt continuum diuisum in omnes suas partes, & redactum ad indiuisibilia quod probo, tunc continuum videtur, vt redactum ad indiuisibilia, quando videtur, vt non diuisibile ulterius, sed qui videt omnes diuisiones, non videt continuum, vt diuisibile ulterius, ergo videt continuum redactum ad indiuisibilia.

Secundò, si Deus cognoscit creaturas, etiam vt obiectum secundarium, respectum dicit transcendentem ad creaturas, quod reiectum alias est, quia Deus ordinaretur ad creaturas, & ab illis penderet. Probatur maior quia cognitio respectum habet transcendentem ad obiecta etiam secundaria sine quibus concipi non potest, nec esse; sed scientia de creaturis formaliter sumpta esse non potest sine creaturis. Confirmatur quia cognitio diuina si terminatur ad creaturas, est saltem indiuidualiter, perfectior quam si terminaretur ad solum Deum, ergo habet suam perfectionem à creaturis. Imò si cognoscit creaturas cognitio illa Dei specificatur à creaturis. Nam obiectum est id quod specificat cognitionem.

Tertio, Deus vt postea ostendam omnia videt in se ipso vt causa, sed mala videre non potest in se ipso vt causa, cum non sit illorum causa, neque in decreto cum absolute non decernat illa fieri: in decreto autem permissiuo nulla obiecta videri possunt, sed neque recurrere oportet ad scientiam conditionatam quæ cum decreto permissiuo potest ostendere malum

Tertia.

malum absolute futurum, queritur enim in quo mala illa fieri possint conditionate.

Conclusio. Dico primò, Deus distinctissimè & propriissimè cognitione cognoscit omnia obiecta creata etiam minutissima & singularia, quæcunque sunt realia, & cognoscibilia, ita S. Thomas art. 5. 6. 9.

Scriptura. Primò enim sic habetur ex scripturis, Iob 28. *Fines mundi intuetur, & omnia quæ sub celo sunt, respicit: & iterum ibidem, vniuersum finem ipse considerat, lapidem quoque caliginis, & umbram mortis, Ecclesiast. 1. arenam maris, pluuia guttas & dies seculi quis dinumerauit, vnus est altissimus creator*, alia omitto innumera.

Patres. Secundò mirabiliter exultant in eo argumento, Patres, Irenæus l. 2. c. 45. *Omnia quæ facta sunt, fiunt, & fiunt, ita fieri video vt det illis singulis speciem, habitum, ordinem, numerum, quantitatem.* Basilii in psalm. 32. *Deum ostendit attentum esse ad omnes motiones humani cordis, singulasque numerare, & annotare.* Chrysostom. homil. 7. in epist. ad hæbr. *Oculum Dei omnia etiam secretissima peruadentem miratur, & describit eximie.* Cyrillus l. 9. de adorat. *Innumeros Deo tribuit, oculos vt nos respiciat, & mentem omnia scientem exaggerat.* Cyrillus, Hierosoly. Catechesi. 6. exemplo guttarum pluuia quas omnes nouit, explicat latitudinem scientiæ diuinæ. Macharius homil. 12. quod nouerit omnes cogitationes, cum nullus cogitationes vnus diei numerare valeat quæ omnia extendit optimè Lessius l. 6. c. 1. & 2.

Hieronymus. Difficilis tantum est locus Hieronymi ad illud Abacuc primo *Mundi sunt oculi tui ne videant malum:* ubi ait absurdum esse ad hoc Dei deducere Maiestatem vt sciat quot quotidie nascantur culices, aut quanta sit mulcarum multitudo: *Non simus* (inquit) *am stulti adulatores Dei, vt dum potentiam eius ad ima detrahimus, in nos iniuriōsimus, eandem irrationabilium cum rationalibus prouidentiam esse dicentes, quem locum negat Vasquez excusari posse ab errore, sed mitius tamen S. Doctorem explicant alij, quod Deo negauerit cognitionem prouidentia peculiari circa creaturas irrationales quam habet circa singulos homines supra exigentiam causarum secundarum.*

Rationes. Tertiò, ratio apertissimè idem probat, quia intellectus essentialiter infinitus in genere cognoscens, quo null' esse potest perfectior extendit se, ad omne cognoscibile eo ipso, quod est cognoscibile. Imò si Dei omnipotentia singula etiam minutissima efficit, necesse omnino est vt illa nouerit etiam suā scientiā. Quomodo? enim aliquid nesciens fecit.

Secunda conclusio. Dico secundò, Deus propriissimè ac distinctissimè actu & simul cognoscit entia infinita ita etiam S. Th. art. 12. contra Durand. & Aureol.

Ratio est, quia tota collectio possibilium & futurorum tum absolute tum conditionate omnino est infinita cum interabilia nullum sit vltimum, neque inter dies æternitatis, & cogitationes Angelicas futuras per æternitatem. Deus autem cognoscit distinctissimè omnia, & singula possibilia, eorumque combinationes, & complexiones, & quid singula facere aut pati possint, deinde quid singula datā quāuis occasione factura essent, denique quid de facto totā æternitate factura sint, quæ vt vides, infinities infinita sunt. Denique infinitas non tollit cognoscibilitatem, cum Deus sit maximè cognoscibilis, fateor quod infinitum non est successiue cognoscibile cognoscendo vnā eius partem post aliam, sed simul totum intelligi potest.

Tertia conclusio. Dico tertiò, Deus etiam distinctissimè cognoscit omnes negationes, & priuationes, omnia entia rationis excogitabilia, & omnia mala: ita S. Thomas art. 10. & 11.

Ratio vniuersum est, quia illa omnia cognoscuntur

ab intellectu infinito quæ sunt cognoscibilia: Primò autem negationes, & priuationes sunt cognoscibiles in formis oppositis, non enim potest comprehendere homo, quin cognoscatur opposita illi negatio. Deinde cognosci possunt in subiectis in quibus sunt, & in se ipsis immediatè possunt cognosci, cum sint verè cognoscibiles. Secundò entia etiam rationis cognoscit Deus cum cognoscat comprehensiue intellectum, & omnes operationes quas potest habere, neque inde sequitur quod Deus faciat ens rationis, cuius totum esse est cognosci practicè ac primariò, nō speculatiue, ac secundariò, tanquam ab alio factum, quo tantummodo Deus illud cognoscit, sicut Deus non mentitur quando cognoscit hominem mentiri. Eademque ratio est de malo quod Deus cognoscit vt factibile à creatura quam in se ipso cognoscit.

Ad primam Resp. Deum cognoscere distinctè ac determinatè totum quod est necessarium, vt sit infinitum, cognoscit enim infinitas vnitates esse necessarias. Deinde dico infinitum illud syncategorematicum etiam quatenus est actu totum in mente Dei esse infinitum syncategorematicum, quia Deus illud cognoscit vt est in se, etiam si non sit in mente Dei partim actu, partim potentia. Deus videt diuisiones continui possibiles eo modo quo sunt possibiles, atque adeò ita illas videt vt non videat vllam vltimam inter illas.

Ad secundam Resp. nullum in scientia, & potentia Dei esse respectum realem secundum esse ad creaturas quia est ens magis necessarium quàm sit creatura, & illà implicante adhuc Deus non implicaret, maneretque tota eius scientia & potentia secundum entitatem, non maneret secundum terminationem. Ad argumentum ergo respondeo negando totam rationem propter quam creata cognitio ordinatur ad obiectum, reperiri in diuina cognitione, quæ tota esse potest secundum entitatem, quamuis non cognosceret creaturas. Ad confirmat. nego diuinam cognitionem habere perfectionem vllam ab obiecto secundario, cum ab obiecto primario habeat perfectionem infinitam, vnde semper æquè perfecta esset quamuis non terminaretur ad creaturas quomodo autem non specificetur ab obiecto secundario patebit ex sequentibus.

Ad tertiam Resp. negationes, entia rationis, & mala cognosci à Deo posse in se ipsis terminatiue vt constabit ex sequentibus.

SECTIO III.

De actu scientia diuina generatim.

Art. 7. 15. 16.

AB obiecto transeo ad actum illum Deus quo attingit latitudinem illam infinitam obiectorum, & proprietates eius breuiter enūmero, quarum alia pertinent ad entitatem ipsius actus, alia ad eius terminationem.

Ratio dubitandi primò est: quia si Deus ab æterno cognoscit Angelum possibilem, & futurum, sequitur quod in eodem instanti temporis cognoscit Angelum futurum, & non futurum, nam esse tantum possibilem, est esse non futurum. Neque dicas in illo instanti temporis duo distinguenda esse signa rationis. Nam illa signa vel sunt ficta vel realia, si primum ergo illa cognitio est ficta: si secundum ergo Deus realiter cognoscit Angelum esse futurum & non futurum, deinde si Deus ab æterno cognoscit futurum, non potest non cognoscere futurum; si enim potuit non cognoscere futurum, vel potuit aliquo instanti, vel per totam æternitatem, non primum, quia nullum est instans ante quod Deus non sciuerit: non secundum quia nunc Deus non potest co-

Solutio primæ dubitandi.

Solutio secundæ.

Solutio tertiæ.

Triplex dubitatio.

gnosceret illud obiectum ut non futurum, est enim necessarium futurum.

Secundò, Deus multa nunc scit, quæ ab æterno aliter potuit cognoscere, ergo ab æterno scientia Dei variari potuit secundum entitatem, & terminationem, implicat enim ut varietur entitatiue terminatio actus, quin actus ipse varietur entitatiue nam actus ipse non est aliud entitatiue quam tendentia, & terminatio ad obiectum, variari ab æterno potuit terminatio, ergo & actus entitatiue variari potuit. Maior probatur quia hæc terminatio non potest esse realis, quin sit aliqua entitas, sed est verè realis, ergo est entitas, si ergo mutatur secundum terminationem, mutatur etiam secundum entitatem.

Tertiò, si actus ille ab æterno fuit variabilis secundum terminationem, sine vlla sui mutatione, variabilis etiam nunc est quia nullam patietur mutationem. Deinde aliter Deus scit obiectum quando illud est præteritum, & quando est futurum, v.g. sciuit olim Christum esse nasciturum, quod nunc non cognoscit, ergo scientia Dei variatur secundum terminationem.

Dico primò, actus scientiæ diuinæ nullo modo est accidentalis, multiplex, variabilis, aut dependens ab obiectis: sed est verè substantialis, omnino vnicus, & indiuisibilis, & tamen simpliciter infinitus: necessarius, simul & liber: æternus, & inuariabilis: ad obiecta omnia terminatus, & tamen independens ab illis.

Est substantialis.

Ratio illorum omnium est summa Dei simplicitas, puritas, infinitas, ex quibus sequitur summa vnitas, & identitas omnium eorum quæ sunt in Deo. Vnde primò actus ille accidens esse nullo modo potest, sed est substantia ipsa Dei concepta per modum vitalis tendentiæ in obiecta, & per se ipsam vitaliter illa repræsentans.

Est vnicus.

Secundò, licet infinita complectatur, vnicus tamen est ad omnia omnino terminatus sine pluralitate vlla, vel reali, vel formali, quia cognoscit omnia sua obiecta materialia sub vna ratione formali; quod non impedit quominus ex parte obiecti materialis multiplex in Deo distingui possit scientia.

Est infinitus.

Tertiò, hæc scientia infinita est simpliciter, tum in genere entis, tum in genere cognitionis, quia continet omnem omnino perfectionem tum intensiuam, tum extensiuam possibilem in genere cognitionis, extenditur enim ad omnia obiecta eo ipso quod illa cognoscibilia sunt, sine vlla sui mutatione: nam est sufficiens ad cognoscenda omnia, eo ipso quod illa sunt, sicut sine vlla sui mutatione coexistit tempori quod prius non erat: & omnia cognoscit cum summa certitudine ac claritate, quod est cognitionem esse infinitam intensiuè simul ac extensiuè.

Necessarius, & liber.

Quartò, necessarius est actus ille, sed nihilominus tamen liber, quia illa eadem scientia quæ terminatur necessariò ad obiecta necessaria, liberè terminatur ad contingentia neque realiter vnus actus plus habet quam alter quamvis inter vtrumque aliqua sit formalis distinctio, scientia enim libera nihil superaddit necessaria, nisi terminationem contingentem, quod non impedit quo minus scientia libera sit adæquatè intrinseca Deo ut dicitur postea de actu libero voluntatis, est enim par ratio de scientia libera.

Æternus.

Quintò, ille actus scientiæ diuinæ simpliciter æternus est, quia nunquam cæpit aliquid scire, nunquam scire desinit, nunquam interruptitur eius attentio per otium aut somnum: omnia enim ab æterno præsentia sunt illi, & simul distinctè terminant eius cognitionem. Quod non impedit quo minus in ea cognitione varia possint distingui signa rationis, quorum vnum est prius alio, quoties vnum obiectum est alio prius. Verum hæc scientia non solum est æter-

na, sed etiam est inuariabilis, tum entitatiue, tum terminatiue, id est non solum mutari non potest secundum entitatem quæ identificatur realiter essentia, sed etiam secundum terminationem ad obiecta mutabilia, sicque nihil Deus de nouo discit, nihil obliuiscitur, nihil alio modo scit quam ante: Ratio est quia variari non potest hæc cognitio prout terminatur ad obiecta necessaria, quæ semper eodem modo se habent, neque prout terminatur ad obiecta contingentia, quæ aliquando sunt aliquando non sunt, quia Deus ab æterno illa omnia nouit prout futura sunt in certa quadam temporis differentia. *Omnia enim tempora* (inquit S. Prosper l. 2. de vocat gentium c. 13.) *præsentia Deo sunt, & illa sempiterno, ac stabili comprehendit intuitu*, quod S. Thomas explicat exemplo illius qui è specula intueretur homines ambulantes, alios priores, alios posteriores, haberet enim omnes æqualiter præsentis.

Sextò, scientia illa Dei est independens ab obiectis, & ab illis, non specificatur, neque habet ad illa relationem, sed præcisè ad illa terminatur, id est illa cognoscit, sine vlla ordinatione aut dependentia: sicut imago Cæsaris nondum existentis, existens omnino inuariatè, Cæsarem repræsentaret existentem eo ipso quod Cæsar inciperet existere. Illa ergo terminatio scientiæ ad obiecta, est quidem ipsa repræsentatio, & tendentia, quæ non est pura entitas actus intrinseci Deo, neque illa entitas simul, & obiectum extrinsecum, sed entitas illa intrinseca, in recto, prout in obliquo connotat obiectum extrinsecum.

Independens ab obiectis.

Dico secundò, scientia diuina ad quodcunque obiectum terminetur, semper est certa & euidens: intuitiua, quidditatiua, comprehensiua: purè iudicatiua, non autem discursiua compositiua, vel apprehensiua: speculatiua simul & practica, perfectissimè scientifica: directa & supra se ipsam reflexa.

Perfectio terminatiua.

Ratio illorum omnium est quia scientia etiam secundum terminationem & secundum modum attingendi obiecta, est infinita. Vnde primò sequitur quod certò, & euidenter feratur in obiecta omnia cum sit intensiuè infinita. Secundò, quod sit intuitiua quidditatiua, & comprehensiua, eandem ob causam. Tertiò, quod non sit discursiua vel compositiua, ubi exigeretur pluralitas actuum, & progressus ab ignoto ad notum, cognitio autem purè apprehensiua imperfecta est. Quartò, quod sit speculatiua quatenus cognoscit obiecta iam posita, id est existentia, futura, vel præterita, & sit practica quatenus dirigit potentiam operantem, atque aded est causa rerum. Quintò perfecta scientia est quia excludit omne dubium, opinionem, & formidinem sed quia tamen per se ipsam tanquam per causam vniuersa cognoscit ut postea dicam, magis propriè dici debet sapientia quæ cognitio est rerum per altissimas causas: est prudentia quatenus est ratio agendorum in finem; destinatur enim sibi finem perfectissimum, & media eligit optima: est ars quia cum recta ratione omnia operatur perfectissimè per ideam est; intellectus quia omnia nouit ex penetratione terminorum, neque quidquam est, quod ei non sit per se notum: quomodo autem sit reflexa supra se ipsam dictum est sect. 1.

Ad primam Respond. Angelum in eodem instanti etiam nunc cognosci à Deo ut possibilem, & ut futurum, neque tamen cognosci futurum, & non futurum negatiue id est quasi Deus in illo primo signo neget Angelum esse futurum, quamuis non cognoscat illum esse futurum, præscindendo à futuritione quam in posteriori signo intelligit. Potest enim aliquid esse possibile, simul & futurum, imò si non esset possibile non esset futurum, quia possibile non dicit quidem futuritionem, sed illam non negat. Illa signa rationis non sunt ficta sed realia quia licet Deus cognoscat realiter,

Solutio primæ dubitationis.

realiter, simul tempore obiectum ut possibile, & ut futurum, prius tamen secundum nostrum modum intelligendi, obiectum intelligit possibile quam futurum, quia obiectum prius est possibile quam futurum; tota enim in obiectis prioritas est, non in cognitione, ideo propter sola obiecta dicuntur esse in Deo plura signa rationis. Denique Deus ab aeterno cognoscit futurum, & ab aeterno potest illud non cognoscere, nam illud ab aeterno non significat aliquid instans determinatum sed totam aeternitatem, nunc enim Deus potest absolute cognoscere obiectum illud non futurum, quamvis ex suppositione quod sit futurum Deus non possit illud non cognoscere ut futurum.

Solutio secundae. Ad secundam Respond. disting. consequent. ergo scientia Dei ab aeterno variari potuit secundum id quod dicit in recto nego: secundum id quod dicit in obliquo concedo, illa enim terminatio est ipsa entitas connotans extrinsece obiectum. Nunc autem variari nullo modo potest etiam secundum id quod dicit in obliquo, quia quidquid est futurum, est ab aeterno futurum; ideoque cum variari non possit obiectum, cognitio quoque ipsa variari non potest etiam extrinsece.

Solutio tertiae. Ad tertiam satis dictum est quare actus qui ab aeterno variari potuit secundum terminationem, nunc variari non possit, quod si aliquid de nouo inciperet esse futurum, fateor quod sine variatione intrinseca posset Deus scire illud de nouo, sed haec omnia pendent ex dicendis de actu libero Dei. Hanc propositionem: Deus aliter scit obiecta quando futura sunt, & quando sunt praeterita, distinguit S. Thomas aliter ex parte sui nego, eodem enim modo Deus illa omnia cognoscit: aliter ex parte obiectorum, concedo, Deus enim cognoscit obiecta illa se aliter habere. Unde hanc propositionem: Deus scit quaecumque sciuit dicit sanctus Thomas esse veram, ex parte Dei, non ex parte enunciabilium, quia licet obiecta diuerso modo se habeant Deus tamen eodem modo illa scit, quia sciuit ab aeterno, quo modo illa futura sint pro hac vel illa differentia temporis.

SECTIO IV.

Multiplex diuisio scientiae diuinae.

Vni sunt species. Certum est primum, scientiam Dei non posse diuidi, etiam per intellectum in multas scientias specie diuersas, quia scientia specificè non differunt nisi per obiecta à quibus specificantur, sed obiectum formale specificans scientiam Dei est vnum simpliciter, quia vnum est in Deo primum obiectum & motuum ut dicitur in sequentibus, ergo non sunt in Deo scientiae plures formaliter diuersae, sed ad summum materialiter.

Prima diuisio. Certum est secundum, scientiam Dei optimè diuidi primum in scientiam simplicis intelligentiae, & scientiam visionis, secundum in scientiam naturalem, & liberam. Tertio in scientiam speculatiuam, & practicam. Primam diuisionem habet hic S. Thomas art. 9. scientia simplicis intelligentiae dicitur illa quae cognoscit obiecta possibilis non cognoscendo actuales eorum existencias. Scientia visionis illa dicitur quae cognoscit obiecta quae habent actualem existentiam pro aliqua differentia temporis & haec est harum scientiarum vera notio, non autem illa quam alij fingunt quod vna praecedat decretum, alia sequatur ut sic excludatur à scientia possibilium scientia media quae neque antecedit, neque sequitur decretum ut postea dicitur.

Secunda diuisio. Secunda diuisio vulgò etiam admittitur, scientia naturalis, & necessaria terminatur ad ea quae non possunt se aliter habere, cuiusmodi sunt Deus, & en-

tia possibilis. Scientia libera dicitur illa quae cognoscuntur obiecta quae possunt se aliter habere, cuiusmodi sunt omnes creaturae in aliqua existentes differentia temporis, ubi patet posteriorem hanc diuisionem multum differre à precedente cum Deus cognoscatur scientia naturali, & tamen scientia visionis.

Tertia diuisio. Tertia etiam diuisio in scientiam speculatiuam & practicam receptissima est, quia scientia Dei (ut dixi) sic est scientia, ut etiam sit ars, & prudentia, speculatiua ergo scientia dicitur illa quae tantum cognoscit obiecta, nihil operando circa illa quo pacto Deus cognoscit se ipsum, & res futuras vel existentes. Practica illa dicitur quae ita cognoscit obiecta, ut dirigat potentiam circa illa operantem, & haec vocari solet scientia approbationis, quae Deo proponitur obiectum amabile ut faciendum. Alias omitto diuisiones scientiae diuinae minus necessarias; difficultas solum esse posset, utrum diuisiones illae, in scientiam simplicem, & scientiam visionis, & in scientiam necessariam & liberam, ita sint adaequatae ut nulla inter illas detur scientia media, sed hoc quaest. 4. commodius soluetur.

QUESTIO II.

De scientia simplicis intelligentiae.

His ita generatim constitutis de scientia Dei, venio ad praecipuas eius species, inter quas prima occurrit scientia illa simplicis intelligentiae, quae veratur circa rerum naturas, & proprietates, abstrahendo ab actuali exercitio existentiae, in qua video quare posse duo, quid cognoscat, & in quo medio cognoscat, quod autem queri poterat ulterius, utrum extra se omnia efficiat, siue utrum illa sit causa rerum, dicitur quaest. 5.

S. I.

Quanam obiecta cognoscantur à Deo per scientiam simplicis intelligentiae.

Certum est primum, ens possibile dupliciter possibile. Primum prout opponitur rei impossibili, id est prout praescindit ab existentia. Secundum prout opponitur rei actu existenti, seu prout negat actualem existentiam. Ens possibile primo modo sumptum significat illud quod non implicat contradictionem, seu illud quod non repugnat existere, quod ut videtur conuenit ipsi etiam Deo, & rei cuiuslibet actu existenti: sumptum autem secundo modo, significat illud quod licet non implicet existere actu, nondum tamen actu existit. De hoc utroque possibili controuersum est inter philosophos quid sit, & quomodo differat ab eo quod actu existit; Primum enim rejicitur vulgò Scotus qui putat, ens illud quod denominatur possibile, esse aliquid actu productum effectiue, aut exemplariter à cognitione diuina, quod vocat esse obiectuum & diminutum. Secundum rejiciuntur Fonseca, & Albertinus, qui putant ens possibile, esse aliquid esse essentiae actuale distinctum ab esse existentiae, independens à Deo, nullo modo Chimericum, sed reale, quod vocant esse essentiae. Tertio rejici debent quidam recentiores, qui putant rei possibilitatem non esse aliud formaliter, quam omnipotentiam Dei, prout factiuam creaturae, quasi verò possibilitas non sit aliquid commune Deo, & creaturis; & non possit reddi ratio cur Deus possit creare hominem, quia homo in suo conceptu non includit contradictionem, sicut redditur ratio, cur Deus non possit creare Chimeram, quia illa in suo conceptu includit contradictionem; si enim est prius quod Deus possit creare hominem, quam illum non includere contradic-

Eos possibile quid sit.

ria, sic prius erit quod Deus non possit creare Chimeram quam quod illa in suo conceptu includat contradictoria.

Possibili-
tas duo
dicit.

Certum igitur secundò est, quod in quolibet ente possibili duo debent distingui. Primum quod dicit in recto, alterum quod dicit in obliquo, illud quod possibile dicit in recto, est ipsummet ens secundum totam suam entitatem, quam haberet si existeret actu, quia sine dubio ens possibile, illud est quod postea existit, & ens existens secundum totam suam entitatem fuit possibile: In obliquo dicit duplicem possibilitatem in abstracto, altera est intrinseca, & radicalis, altera extrinseca, & proxima. Prima est non repugnantia rei ad existendum, seu negatio contradictoriorum in eo conceptu inclusorum. Quod explicari potest per hanc conditionalem, si res existeret nulla sequeretur contradictio. Ratio enim, ut dixi, cur aliquid sit producibile à Deo, est, quia non includit contradictoria, possibilitas extrinseca creaturæ nihil aliud est, quam omnipotentia Dei factiva talis creaturæ, si enim nulla esset causa quæ posset illam producere, certè illa non esset possibilis. His positis cum quaeritur obiectum materiale scientiæ possibile, difficultas est duplex. Primò quid sit illud, quod scientia illa cognoscit. Secundò quomodo per hoc differat à scientia visionis, cuius totum obiectum videtur cognoscere.

§. I.

Quid sit illud quod cognoscit scientia possibile.

Prima du-
bitatio.

Statim dicetur cognosci res omnes posibles, sed Ratio tamen dubitandi primò est, quia quando Deus cognoscit ens possibile cognoscit aliquid quod actu est nihil, & non ens, sed ens actu existens non est, non ens; nam ens & non ens non possunt identificari, ergo quando Deus cognoscit ens possibile. Non cognoscit id quod postea existit. Minor probatur, nam ens & non ens distinguuntur, sed nihil distinguitur à se ipso, ergo ens existens nunquam potest esse non ens: imò implicat ut non ens conuertatur in ens, & ut negatio formæ conuertatur in ipsam formam: possibilitas autem conuertitur in existentiam, ergo possibilitas rei non est negatio existentiae, sed aliquid reale actuale.

Secunda
dubitatio.

Secundò, implicat ut aliquid concretum dicat in recto ipsum subiectum, in obliquo autem negationem illius subiecti; nihil enim potest esse subiectum negationis sui ipsius, ergo res possibilis quam Deus cognoscit per scientiam simplicem non dicit in recto ipsam rem, & in obliquo negationem existentiae, diceret enim ipsam rem, & negationem ipsius rei. Deinde Petrus hic & nunc actu est possibilis absolute sine conditione, ergo datur nunc aliquid per quod actu sit possibilis. Denique non includere contradictionem est aliquid actuale, hoc est esse possibile, ergo esse possibile est aliquid actu.

Tertia du-
bitatio.

Tertiò, creaturæ posibles ut sic, dicunt ordinem essentialium ad Dei omnipotentiam, ergo possibilitas non potest esse prior natura quam intelligatur Dei omnipotentia, nam relatiua, sunt simul natura & cognitione. Anteced. patet, nam creaturæ, ut sic, sunt entia per participationem à Deo, & implicat illas esse posibles antequam Deus possit illas producere. Quod probò, si prius creatura esset possibilis quam Deus posset illam producere, sequeretur quod Deus non esset primum ens, & prima radix totius realitatis & possibilitatis, si enim est causa totius possibilitatis, debet esse illa prior, sed Deus est primum ens, & prima radix totius possibilitatis ac realitatis, ergo possibilitas non est aliquid prius quam posse produci ab omnipotentia.

Dico primò, per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit Deus totam essentiam rerum omnium possibilem, proprietates, & existentiam ut possibilem esse actu, non autem prout actu exercitam.

Quid co-
gnoscat
scientia
simplex.

Ratio est, quia per hanc scientiam Deus cognoscit omne possibile, sed hæc omnia quæ dixi nimirum essentia, proprietates, & existentia ut possibilis esse actu, sunt possible, ergo illa cognoscuntur per scientiam simplicem. Deinde Deus cognoscens possible cognoscit aliquid verè reale, sed nullo tamen modo actuale, ergo cognoscit solum essentiam & cetera ut præcindunt ab actuali exercitio existentiae, antecedens fusi probabam in metaphys. quia ens possibile illud est quod postea existit, sed ens actu existens est reale, ergo ens possibile est etiam reale. Deinde in ente possibili duo sunt, rectum est ipsum ens postea existens: obliquum est non repugnantia rei ad existendum, illud utrunque est reale, nam esse reale non est aliud quam existere posse actu, seu non habere duo contradictoria in suo conceptu, sicut esse fictum non est aliud quam habere duo contradictoria. Illud autem esse reale nullo modo est actuale, quia rei actualitas, & existentia idem sunt. Deinde quando dicitur Petrus actu est possibilis non significatur aliquid actuale absolute, sed tantum aliquid actuale sub conditione; significatur enim quod si Petrus existeret, non esset vlla contradictio, sed propositio conditionata non significat aliquid actuale sublatâ conditione, ergo possibilitas non significat aliquid reale actuale, cum illud actu non cadat in rem illam absolute; sed in rem cum conditione quod actu esset; tunc enim negatur sequitur esse contradictionem. Deinde obiter, quod ille terminus (possibile) particula est diminuens, & limitans particulam illam (est) sicut si dicam homo est actu mortuus quia tunc illud, (actu) non cadit in (est) sed significat quod olim actu fuerit sic cum dicis quod homo actu est possibilis, non significatur quod nunc sit actu sed quod nunc possit esse actu.

Ad primam Resp. ex dictis in metaphys. negando illam minorem, sed ens actu existens non est non ens, quando nondum est existens. Ad probationem distinguo antecedens, ens, & non ens quod est possibile distinguuntur, nego, ens & non ens quod implicat contradictionem concedo; nam ego ipse qui nunc existo eram possibilis, cum ex veriori sententia, essentia possibile non distinguatur realiter ab essentia, & existentia actuali, sed sit omnino eadem, aliqui non produceretur id quod erat prius possibile. Deinde fateor implicare, ut non ens, quod est fictum, & impossibile conuertatur in ens sed nego implicare ut non ens quod est ens possibile conuertatur in ens. Similiter dico negationem formæ, non conuerti vquam in ipsam formam, quamvis subiectum negationis formæ conuerti possit in subiectum habens formam, quando ens possibile sit existens, negatio existentiae non conuertitur in existentiam, sed subiectum in quo est illa negatio existentiae, incipit habere existentiam.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Dices, creatura possibilis est nihil, & verum non ens, ergo quando sit actu existens negatio entis, & existentiae conuertitur in existentiam.

Instantia.

Respond. negando consequentiam nam quamvis creatura possibilis sit actu nihil & habeat negationem existentiae non est tamen ipsa negatio sui ipsius, & existentiae atque adeo negatio existentiae non conuertitur in existentiam. Quando enim dicitur quod ens possibile sit non ens, vel per non ens intelligis negationem existentiae & sic nego quod ens possibile sit non ens: vel intelligis quod ens possibile habeat negationem existentiae, & sic fateor illud esse non ens.

Ad

Solutio
secundæ
dubitatio-
nis.

Ad secundam Resp. nomen subiecti posse significare duo, primò illud quod recipit, & sustentat formam, secundò illud quod denominatur non existere. Fateor concretum non posse coalescere ex subiecto recipiente negationem sui ipsius: posse autem dicere in recto subiectum, & in obliquo negationem, sic enim simpliciter dicitur res non existens neque dicitur subiectum negationis sui ipsius quod recipiat negationem sui ipsius, sic enim existeret & non existeret, sed dicitur subiectum huius negationis, ex eo præcisè quod subiectum hoc non existat. Deinde distinguo alterum illud antecedens, Petrus actu nunc est absolute possibilis per aliquid quod actu sit, nego, per aliquid quod posset esse actu concedo: nam significatum huius propositionis, Petrus actu est possibilis, significat tantum quod Petrus potest nunc existere, quia prædicatum illud (possibile) limitat significationem verbi (est) sicut si diceret, Petrus est actu mortuus ergo est actu, falsa esset conclusio, quæ similiter falsa est cum dicis Petrus est actu possibilis, vel futurus, ergo est actu, quia possibilitas, & futuritio tollunt omnem actualitatem, & actu possibile dicit tantum aliquid quod esse potest actu, non autem esse actu, actualitas enim illa cadit in existentiam, non in ipsam potentiam. Denique nego quod non includere contradictionem sit aliquid actuale absolute, est enim aliquid quod potest esse actu non quod sit actu, unde homo possibilis differt actu à Chimæra per aliquid quod potest esse actu, non per aliquid quod sit actu.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Respon. creaturas possibles adæquate consideratas, provt sunt creaturæ, dicere ordinem essentialem ad Deum, consideratas autem inadæquate ac præcisè provt sunt possibles, nego illas dicere ordinem ad Deum: quia datur conceptus genericus entis possibilis communis Deo & creaturis: possibilitas ergo ut sic præcisè sumpta prior est quam Dei omnipotentia, quamvis possibilitas creaturæ, ut creatura est, sit posterior, ideo creaturæ radicaliter, & inadæquate possunt esse possibles antequam intelligatur Deus posse illas producere: proximè autem, & adæquate non sunt possibles nisi quia Deus potest illas producere. Deus est reuera primum ens & prima radix & causa totius possibilitatis consideratæ inadæquate ac negatiue, quia possibilitas eo modo considerata est aliquid commune Deo & creaturis, ergo Deus non potest esse illius radix, alioqui esset prior se ipso.

S. II.

An & quomodo differat obiectum scientiæ simplicis, ab obiecto scientiæ visionis.

Ratio
difficulta-
tis.

Hæc est altera difficultas quam omnino insolubilem esse putant multi recentiores; Cum enim scientia simplex, & scientia visionis sint scientiæ aliquo modo distinctæ, debent etiam habere obiecta distincta, si enim utraque idem omnino cognoscit obiectum, non possunt differre illæ scientiæ, quas certum est non differre obiecto formali specificatiuo: sed nihil omnino cognoscitur ex parte obiecti per scientiam visionis, quod non cognoscatur per scientiam simplicem. Quod probatur, nam scientia simplex cognoscit totum illud quod est possibile, scientia verò visionis cognoscit totum quod est existens, sed nihil prorsus est existens siue sit realitas siue formalitas, quod non fuerit, imò quod non sit possibile, ergo nihil prorsus ex parte obiecti cognoscit scientia visionis quod non cognoscatur scientia simplex.

Prima eua-
sio.

Primò enim non satisfaciunt, qui respondent idem omnino cognosci per scientiam simplicem, & per scientiam visionis, sed cognosci in diuerso statu, quia scientia simplex cognoscit essentiam, & existen-

Tom. I.

tiam in statu possibilitatis, scientia verò visionis cognoscit in statu actualitatis, id est secundum exercitium actualis existentia.

Sed contra ille status & exercitium actualis existentia, vel est aliquid reale, & possibile, vel non est aliquid reale, sed fictum, si est aliquid reale, & possibile, ergo cognoscitur per scientiam simplicem, si non est aliquid reale, sed est fictum, non potest cognosci per scientiam visionis, ergo semper scientia visionis nihil cognoscit, ex parte obiecti, quod non cognoscat scientia simplex.

Secunda
euaasio.

Secundò, non sufficit dicere, quod per scientiam simplicem cognoscuntur ut non entia illa quæ per scientiam visionis cognoscuntur, ut entia.

Sed contra, quia scientia simplex cognoscit etiam ea quæ actu existunt secundum totam rationem possibilem, ergo non cognoscit illa ut non entia. Deinde cognoscere Petrum ut non ens, est cognoscere Petrum ut connotat negationem existentia, sed Petrus ut possibilis non connotat negationem existentia, cum sit indifferens ad existentiam & ad negationem existentia, ergo non cognoscitur ut non ens. Præterquam quòd illa negatio existentia, tunc est possibilis cum obiectum actu existit, ergo per scientiam visionis cognoscitur etiam illa negatio existentia, ut negatio possibilis, quam eandem velut actualement cognoscit scientia simplex, ergo utraq; scientia idem cognoscit.

Tertia
euaasio.

Tertiò eadem difficultas est, si respondeas cum Herice quod per scientiam simplicem cognoscitur causa indifferens ad agendum, vel non agendum; nam connotare causam indifferentem, est connotare actionem possibilem, sed scientia visionis cognoscit illam actionem, ergo scientia simplex cognoscit totum quod scientia visionis cognoscit, tota enim difficultas ad actionem reuoluitur.

Vides ergo totam hanc controuersiam eandem ferre esse, ac cum quaeritur in Metaphys. utrum existentia, & essentia possibilis, quæ abstrahit ab existentia, & non existentia, distinguantur ratione. Quia cum illud totum quod existit sit possibile, nulla videtur esse formalitas in re actu existente, quæ non includatur in re ut possibili.

Resolutio
controuer-
siæ.

Dico 2. per scientiam simplicem Deo cognoscitur materialiter totum illud ens creatum, quod cognoscitur per scientiam visionis, sed formaliter tamen, & diuerso modo etiam ex parte obiecti, illud cognoscitur.

Primam partem probant argumenta illa omnia quæ proposui, quia nulla omnino vel realitas vel formalitas est in re actu existente, quam scientia visionis cognoscit, quæ non sit possibilis, & non includatur in re ut possibili, ergo scientia totius possibilitatis attingit saltem materialiter totum quod scientia visionis attingit. Imò si esset aliqua formalitas in re actu existente quam Deus non cognosceret quando cognoscit illam possibilem, sequeretur quod Deus produceret illam formalitatem antequam illam cognosceret.

2. Pars explicatur, & probatur, ut scientia simplex differat à scientia visionis nõ requiritur ut scientia visionis cognoscat aliquod ens, quod nõ cognoscat scientia simplex, imò nec ut cognoscat aliquam formalitatem, aliquem statum, aliquam rationem, aliquem modum, quem nõ cognoscat scientia simplex; sed sufficit quod illud idem ens cognoscat diuerso modo, & sub diuersa ratione; aliud enim est cognoscere talem rem, talem eius rationem, & modum, aliud cognoscere rem tali modo & sub tali ratione etiam ex parte obiecti. Fateor quod scientia simplex, cognoscit omnem modum, & omnem rationem, quam cognoscit scientia visionis, sed nego quod cognoscat ea eodem modo; quia scientia visionis cognoscit omnia provt sunt actu extra causas, scientia simplex cognoscit ea provt in suo conceptu non includunt contradictionem, quæ duo vt vides

I. valde

valde diuersa non in ratione rei, & materialiter, sed in ratione obiecti & formaliter.

Prima instantia. Instabis primò, ille modus qui cognoscitur per scientiam visionis est possibilis, ergo cognoscitur per scientiam simplicem, ergo illae duae scientiae non differunt obiectis.

Resp. illum modum qui cognoscitur per scientiam visionis cognosci per scientiam simplicem, sed non cognosci eodem modo, & formaliter, vnde dixi scientias differre obiectis formaliter sumptis, non entitatiuè sumptis & materialiter.

Secunda instantia. Instabis secundò, ille modus diuersus, vel se tenet ex parte obiecti, vel ex parte cognoscentis, non primum quia ostensum est totum cognosci per scientiam simplicem quod cognoscitur per scientiam visionis: non secundum quia scientiae dicuntur differre obiectis non autem per solam fictionem intellectus, imò videre rem existentem, est, videre aliquid quod non est quando videtur possibilis.

Respond. illum diuersum modum cognoscendi res easdem, non se tenere solam ex parte actus, sed ex parte obiecti, non quidem materialiter sumpti & in ratione rei, sed ex parte obiecti sumpti formaliter, & in ratione obiecti. Vnde nego quod scientia visionis cognoscat aliquam rem, aut modum, quem non cognoscat scientia simplex. Nam scientia visionis (vt dixi) cognoscit essentiam, & existentiam, vt actu positam, scientia simplex considerat illa eadem vt non repugnantia, itaque non repugnantia quae in scientia visionis se habet materialiter, in scientia simplici, se habet formaliter, & contra.

Addi poterat hic vtrum Deus se ipsum etiam cognoscat per scientiam simplicem, non quod Deus cognoscat se ipsum praescindendo ab actuali existentia, sed quod cognoscatur à nobis cognoscere vnum attributum, v. g. quin cognoscatur à nobis cognoscere illud vt existens, in quo sensu nihil esset absurdum dicere quod Deus se ipsum etiam cognoscit per scientiam simplicem.

SECTIO II.

In quo medio cognoscantur à Deo possibilia.

Dixi quid cognoscat Deus per scientiam simplicem, nunc difficilius est obiectum formale, & medium, in quo illa omnia cognoscit. Cognoscit enim possibilia in se ipso vt obiecto formali & medio prius cognito, si aliqua perfectio Dei sit ratio cognoscendi creaturas, & specificet cognitionem quam de illis habet: cognoscet autem illas in se ipsis motiue si creatura sit obiectum materiale, simul & formale, specificans cognitionem diuinam.

Triplex dubitatio. Ratio autem dubitandi est primò, quia si Deus in sua Omnipotentia cognosceret creaturas tanquam in medio prius cognito, sequeretur quod scientia Dei, posterior esset quam attributum omnipotentiae, consequens est absurdum, ergo Deus non cognoscit creaturas possibiles in sua Omnipotentia. Maior clara est, quia obiectum formale specificans & medium prius cognitum, est prius cognitione, tu autem vis Omnipotentiam esse medium prius cognitum, specificans cognitionem, ergo prior est quam cognitio. Quod tamen absurdum est, quia Omnipotentia, est attributum posterius non solum intellectu sed etiam voluntate. Deinde quia scientia Dei dirigit omnipotentiam, ergo manifestum est, quod est prior quam omnipotentia. Denique non ideo Deus est omniscius, quia est omnipotens, si enim non esset omnipotens, non propterea sequeretur quod non esset omniscius.

Secundò, intellectus infinitus cognoscit necessariò omne cognoscibile, sed creaturae possibiles sunt

aliquid cognoscibile in se ipsis, ergo Deus cognoscit illas in se ipsis, sed cognoscere creaturam in se ipsa, est creaturam esse medium specificans cognitionem diuinam, ergo creatura est medium specificans Dei cognitionem. Neque satis est dicere creaturas cognosci à Deo in se ipsis terminatiue, nam cognoscere rem in se ipsa, est creaturam esse obiectum formale motiuium, sicut cum dico creaturas cognosci in omnipotentia, significatur omnipotentiam esse obiectum formale motiuium talis cognitionis.

Tertiò, Deus non potest cognoscere mala, entia rationis, & impossibilia in se ipso motiue, ergo cognoscit illa motiue in se ipsis.

Dico primò, Deus cognoscit creaturas possibiles in sua omnipotentia tanquam in obiecto formali & medio prius cognito, ita S. Thomas & omnes Doctores olim citati pro visione possibilium in verbo, est enim eadem ratio de diuina cognitione.

Primò enim sic expresse asserunt Patres, Dionysius in primis & Aug. nam ille c. 7. de diuin. nominib. *Non enim (inquit) ex rebus ipsis res discens, nouit eas diuina mens, sed ex se ipsa, & in se ipsa secundum causam omnium, scientiam, & notionem, & essentiam prae habet, & ante comprehendit, non singulis secundum cuiusque speciem intendens, sed secundum unicam causam complexiorem cuncta sciens, & continens:* tum addit se ipsam, *igitur diuina sapientia noscens sciet omnia materialia sine materia & indiuise diuisibilia, & vnicè multa: ipso vno omnia, & cognoscens, & producus:* tum concludit hac igitur ratione *Deus, res cognoscens, non scientia rerum, sed sui ipsius ipsas nouit.* Vide Cyparissiotam Decade 5. c. 5. neque minus perspicue loquitur Augustin. l. 6. de Trinit. c. 10. vbi verbum Dei vocat artem quandam omnipotentis, & sapientis Dei, plenam omnium rationum viuientium, concluditque, ibi nouit Deus omnia quae fecit per ipsam, & l. 5. de Genesi ad litteram adducens illud Ioan. 1. quod factum est in ipso vita erat, *In qua vita (inquit) vidit omnia quando fecit, & sicut vidit ita fecit, non prater se ipsum videns, sed in se ipso.*

Secundò, rationes superius allatae pro visione creaturae huc omnino faciunt, nam vt aliquid cognoscatur in alio vt medio, & obiecto formali sufficit connectio necessaria, & continentia, Dei omnipotentia continet eminenter omnia possibilia, & cum illis connexa est necessariò, vt dixi, ergo illa potest esse medium, in quo Deus cognoscat possibilia. Deinde illud quod est medium sufficiens ad cognitionem comprehensiuam causae potest etiam esse medium ad distinctam cognitionem effectuum, sed Deus in se ipso est medium ad comprehensionem omnipotentiae, ergo est etiam medium ad comprehensionem effectuum omnium possibilium. Denique cognitio diuina debet necessariò habere obiectum formale motiuium à quo specificetur, sed non potest habere obiectum formale à se distinctum, alioqui penderet à creaturis, & illis indigeret ad aliquam sui perfectionem, ergo, &c.

Dico secundò, Deus cognoscit etiam in se ipsis possibilia materialiter, & terminatiue, non cognoscit illa in se ipsis formaliter, & motiue.

Ratio est, quia Dei cognitio (vt dixi) non potest specificari à creatura, alioqui ab ea penderet, & ad eam referretur, & Deus careret aliqua perfectione intrinseca, quam haberet si creaturae illae non essent possibiles, ergo Deus non cognoscit in se ipsis formaliter, & motiue creaturas possibiles, cognoscit autem illas in se ipsis materialiter, & terminatiue, quia illas cognoscit vt sunt in se ipsis, eodem modo, ac si ab illis moueretur immediatè, & ab illis specificaretur, vt ex cognitione futurorum magis constabit.

Ad primam Resp. scientiam Dei prout terminatur ad

Prima conclusio.

Patres.

Rationes.

Secunda conclusio.

Solutio primae dubitationis.

ad obiectum primum, esse attributum prius omnipotentia etiam in actu primo operatiua, scientiam autem Dei, vt terminatur ad obiectum secundarium esse posteriorem omnipotentia etiam vt in actu primo operatiua, esse autem ratione prius, quam sit omnipotentia, vt in actu secundo operatiua vt recte probat Arrubal. d. 3. i. c. 4. & 5. ad probationem igitur minoris. Resp. omnipotentia vt actu operantem esse attributum posterius intellectu & voluntate: omnipotentiam autem vt operatiuam in actu primo esse attributum prius intellectu, & voluntate vt fertur in creaturas, & obiecta secundaria. Scientia dirigit omnipotentiam actu operantem, non dirigit omnipotentiam vt in actu primo operatiuam. Deus nunc ideo est omniscius, quia est omnipotens, si non esset omnipotens, non esset omniscius eo modo quo nunc de facto est omniscius.

Instabis, omnipotentia in actu primo non est completa nisi per scientiam per quam dirigitur, ergo scientia Dei est prior etiam omnipotentia vt in actu primo.

Resp. disting. antec. omnipotentia non est adaequate completa in ratione potentiae proximè operatiuae nisi per scientiam, per quam dirigitur concedo: non est in actu primo completa praecise in ratione potentiae absolute sumptae nego. Vnde scientia est prior quam omnipotentia, vt in actu primo operatiua proximè, non est prior quam omnipotentia sumpta absolute.

Solutio
secunda.

Ad secundam Resp. conced. quod Deus cognoscit creaturas possibiles in seipsis terminatiue vt obiectum secundarium, non autem motiue, vt obiectum primum. Cognoscere creaturas in se ipsis terminatiue vt obiectum secundarium non est creaturas esse medium in quo ipsae cognoscantur, & quod specificet cognitionem. Nam vt aliquid sit medium specificans cognitionem id est constituens cognitionem in tali specie, necessarium est vt moueat intellectum primum; si enim non moueat neque sit obiectum primum, iam supponit intellectionem plenè constitutam in tali specie atque adeo non specificabit. Cum ergo sola essentia Dei, sit obiectum motiuum, & primum ad quod terminatur cognitio diuina, necesse est vt illa cognitio totam suam speciem & perfectionem intrinsecam & essentialem accipiat ab essentia, non autem à creaturis, à quibus implicabit specificari cognitionem, cum illae non sint obiecta nisi secundaria, quae supponunt essentiam cognitionis plenè constitutam, imò implicat in terminis vt aliquid sit obiectum secundarium & sit constitutum.

Instabis, eo ipso quod res cognoscitur in seipsa iam non est obiectum secundarium, nam esse secundarium est cognosci in alio: imò in beatis creaturae sunt obiecta secundaria, & tamen perfectio cognitionis mutatur indiuidualiter mutata creatura quae cognoscitur.

Solutio
tertia.

Resp. posse fieri vt aliquid sit obiectum secundarium, licet cognoscatur in se ipso terminatiue tantum, si enim cognoscatur in se ipso, & tamen supponat cognitionem infinitam adaequate constitutam per terminationem ad obiectum infinitum à quo sumit totam suam essentiam & singularitatem, erit obiectum secundarium, & tamen cognoscetur in se ipso terminatiue. Cognitio ergo diuina cum sit infinite perfecta prout terminatur ad essentiam adaequate per illam constituitur, non autem per creaturas, ad quas non extenditur nisi postquam est adaequate constituta in ratione cognitionis. Vnde si desineret terminari ad creaturas intrinsecè, nihil tamen amitteret suae perfectionis intrinsecæ, vt dicitur infra. Et in hoc est discrimen visionis creatae, quae cum non accipiat perfectionem infinitam in ordine ad obiectum primum, per ordinem ad obiectum secundarium indiuiduari potest non autem cognitio increata.

Tom. I.

Ad tertiam Resp. Deū cognoscere, entia rationis, & mala primò indirectè in se ipso, quatenus videt in se ipso causas, à quibus illa possunt cognosci, & fieri; loquor enim solum de cognitione possibilem, secundò directè illa cognoscit, & immediatè in se ipsis sed terminatiue solum & secundariò, vt dixi.

QVÆSTIO III.

De scientia visionis. Art. 13.

L Oquitur de hac scientia sine dubio August. l. 11. c. 19. cum eam omni humano intellectui dicit esse inscrutabilem. *Longè (inquit) est iste modus ab acie mea, inualuit ex me, & non potero ad illum.* Patet enim latissimè, scientia hæc, quæ cognoscit Deus se ipsum, & res omnes extra se in aliqua differentia temporis existentes id est præteritas, præsentis, futuras, tunc necessariò à causis necessariò agentibus, tunc contingenter, à causis liberè operantibus. Nul- lum verò potest esse dubium circa scientiam certam, intuitiuam, & quidditatiuam quorumlibet existentium, præteritorum, aut etiam necessariò futurorum, sed ad futura libera tota reuoluitur disputatio, in qua difficultas est primò vtum omnia illa distinctè cognoscat Deus. Secundò in quo medio illa cognoscat quod est obscurissimum inuenire.

SECTIO I.

Vtrum Deus cognoscat distinctè futura omnia contingentia.

C Ertum est primò futuritionem rei, esse aliquid verè reale, præsupponens liberum Dei decretum sed non esse tamen aliquid actu præsens. Quod sit aliquid reale, manifestum est, quia licet nullus intellectus cogitet rem futuram, verè futura est, præsupponit autem essentialiter decretum Dei, de præbendo tali tempore concursu causa, à qua talis effectus exiturus est, quia sicut res in tempore non potest existere sine actuali concursu Dei, sic neque futura esse potest sine concursu Dei futuro; non potest autem esse futurus concursus Dei, quin Deus ab æterno decreuerit præbere concursum hunc tali tempore; nihil enim Deus facit in tempore quod ab æterno facere non decreuerit, ergo rei futuritio præsupponit essentialiter æternum Dei decretum de concursu exhibendo, alioqui res in tempore posset existere independentè à concursu, si esset futura independentè à decreto illius præbendi. Quale autem sit decretum illud, an sit absolutum, an conditionatum, an determinatum, an indifferens postea explicabitur. Nunc satis est dicere illud qualecunque tandem sit præsupponi ante omnem futuritionem, quam dixi sic esse aliquid reale, vt non sit tamen aliquid actu præsens, vt dixi, de possibilitate, quia quando dicitur aliquid esse actu nunc futurum, non significatur futuritionem esse aliquid actu præsens, sed esse aliquid quod erit actu, quia futurum, est aliquid minuens significationem verbi (est) quæ non significat existentiam actuale, sed solam identitatem prædicati.

Futuritio.

Est autem difficile dicere quid sit reale illud, quod non est solum possibile, sed neque adhuc est actuale, de quo fusè disputat Suarez tomo 2. de gratia in prolegom. c. 7. vel enim dices illud esse, quod talis effectus causam habeat determinatam, & hoc dici non potest, quia causa nondum est, & non est adhuc determinata, sed erit, & se ipsam determinabit. Vel dices esse quod Deus decreuerit rem esse tali tempore, & hoc manifestè falsum est, quia decretum Dei nõ est absolutum pro effectibus liberis, vt ostendam postea imò sicut rem esse actu existentem est aliquid illi in-

L 2

trinsecum;

trinfecum, non solum decretum Dei de re producenda hic & nunc, sic rem esse futuram est etiam aliquid intrinfecum rei futuræ, non autem solum Dei decretum de re producenda tali tempore.

Nihil igitur aliud est rei futuritio quam coexistentia rei, & temporis sequentis, itavt in recto sit ipsa rei existentia, in obliquo autem dicat tempus illud sequens cui coexistet. Non sumo autem tempus sequens reduplicatiue, vt sequens, sed specificatiue, id est quod erit sequens, & erit hoc numero, connotat ergo res futura tempus tale, quamuis non connotat illud vt est sequens. Alioqui explicaretur ignotum per ignotum, quod fere habent alij omnes modi explicandi futuritionem, vt cum dicitur esse transiunt rei ab esse quod habet in causa ad esse in se ipsa pro tali tempore: tendentia ab esse in potentia ad esse in actu.

Ens con-
tingens.

Certum est secundo, ens contingens illud vocari quod procedit a causa indifferente ad agendum & non agendum positum omnibus ad agendum prærequisitis. Licet enim vniuersum ens contingens dicatur illud quod potest esse, vel non esse, quo modo nullum est ens creatum quod non sit contingens: magis tamen proprie ens contingens restringi solet ad illum effectum qui procedit a causa indifferente ad agendum, potest autem causa esse indifferens primo lublatis omnibus quæ sunt ad operandum necessaria, & sic nulla est causa quæ non sit indifferens, deinde potest esse indifferens positum omnibus prærequisitis ad operandum, hoc enim requiritur omnino ad libertatem, & hæc est causa indifferens cuius effectus dicitur contingens.

Sed indifferencia tamen illa, & indeterminatio causæ contingentis, non est indeterminatio actualis sed potentialis. Indeterminatio actualis, est illa quæ potest explicari per duas de inesse, erit vel non erit: indeterminatio potentialis illa quæ potest explicari per vnam de inesse, alteram de possibili, erit, sed poterit non esse. Illa enim indeterminatio est in causa, non in effectu: ens enim contingens est determinatum determinatione actuali, quia disiunctiue verum non est de illo dicere, erit vel non erit, sed licet tantum dicere de illo, erit, poterit autem non esse, quod est habere indeterminatorem potentialem.

Necessitas
antecedens &
consequens.

Certum enim est tertio, quod ens contingens excludit quidem semper omnem necessitatem antecedentem, sed non excludit necessitatem consequentem; quam diuisionem ex Augustino, & Anselmo, amplexi sunt omnes Theologi, necessarium enim illud dicitur quod non potest non esse. Potest autem oriri hæc impotentia, vel ex causa effectum ipsum antecedente, & faciente illum necessario esse, vocaturque illa necessitas absoluta, & antecedens, quia illam non facit effectus ipsius existentia, sed ipsa causa. Secundo potest hæc necessitas, per quam effectus necessarius est, oriri ex ipsa existentia effectus, & hæc vocatur necessitas sequens, & ex hypothesi quam facit existentia effectus, per eam enim effectus non potest non esse, quia est; & hoc sensu omne futurum est necessarium futurum, quia implicat vt aliquid sit futurum simul, & non futurum omne existens est necessarium existens, quamuis absolute possit esse non existens; per illam enim necessitatem significatur tantum, quod de eadem re non possunt verificari simul contradictoria.

Triplex
dubitatio.

Ratio ergo dubitandi primo est, quia si Deus cognoscit futura contingentia, scientia Dei est contingens & mutari potest intrinsece, quia vitalis, & intrinseca expressio obiecti, non existit & necessario mutatur obiecto mutato, sed obiectum contingens potest non existere, ergo cognitio quæ est vitalis eius expressio potest non existere.

Secundo sequitur quod voluntas creata non est libera, quia quod Deus praudivit non potest non euenire, sed necessario eueniet; si enim Deus praudivit Petrum peccaturum cras, qui tamen non peccaret, Deus falleretur, implicat autem Deum esse deceptum, ergo implicat Petrum non peccare cras.

Tertio, si Deus cognoscit actus liberos futuros voluntatis creatæ, poterit etiam cognoscere decreta suæ voluntatis vt futura, hoc autem non admittitur communiter, non videtur tamen esse vlla disparitas.

Dicendum tamen primo est, non solum fide certum esse, sed naturali etiam ratione demonstrari quod Deus distinctè & intuitiue cognoscit omnes actus liberos futuros voluntatis creatæ.

Primo enim scripturæ sic sæpe asserunt oculi Domini multò lucidiores sunt sole, &c. Domino enim Deo antequam creentur omnia sunt agnita. Danielis 13. *Deus qui nostri omnia antequam fiant.* Deinde id constat euidenter ex prophetijs, vt merito dixerit Tertullianus, l. 2. in Marcionem *Dei præscientia tot testes habet quot fecit prophetas*, præterea eam esse notam deitatis certissimam dicitur Isaia 41. *Dicite quæ ventura sunt nobis, & dicemus quia dii estis.* Patres congerere longum esset, sanè Augustinus l. 5. ciuit. c. 4. *Confiteri Deum* (inquit) *& negare præscium futurorum aperta insania est.*

Conclusio
affirmans.

Scripturæ
& patres.

Secundo tamen naturali ratione id demonstrari negant Ocham, Gabriel, Gregorius, quos sequitur Herice disp. 6. c. 1. vbi omnia conatur soluere argumenta, quibus id probari solet. Sed optima tamen & demonstratiua ratio est quæ petitur ex veritate determinata, & cognoscibilitate futurorum contingentium.

Quidquid est verum, & cognoscibile, cognoscitur ab intellectu infinite simpliciter perfecto, si enim res illa est scibilis, possibilis est eius scientia, si est possibilis scientia, ergo est in Deo: imò sicut Deus potest omne possibile, ita scit omne scibile, sed futurum contingens, est determinatè verum, & est cognoscibile, ergo cognoscetur ab intellectu infinite perfecto. Maior non eget probatione, minor probatur omne id de quo formari potest enunciatio vera, est cognoscibile, de futuris contingentibus potest formari propositio determinatè vera, ergo est verum, & cognoscibile. Minor in logica probata est, illa enim propositio est vera, quæ conformis est obiecto enunciato, sed propositio quæ dicebat heri Petrum peccaturum, qui nunc peccat, erat conformis obiecto enunciato, dicebat enim quod reuera ita est: nam sicut verum est hodie dicere, Petrus peccauit heri, quia heri fuit peccatum Petri; sic verum heri fuit, Petrus peccabit, quia hodie peccat.

Deinde ex duabus contradictorijs Petrus peccabit, Petrus non peccabit, non potest esse vtraque vera, neque vtraque falsa: ergo vna est vera, & altera falsa. Denique id quod necessitatem habet consequentem, & determinationem actualem, habet etiam veritatem determinatam, sed futurum contingens habet necessitatem consequentem, quia implicat, vt res futura non sit futura, & determinationem etiam habet actualem, quia illa, vt dixi non pugnat cum indeterminatorem potentiali, quæ sola requiritur ad libertatem actus.

S. I.

Utrum stare possit summa necessitas scientiæ diuinæ, cum contingentia futurorum.

Prima ergo & sanè insolubilis contra eam scientiam, difficultas erat, summa necessitas omnium eorum quæ sunt in Deo ex qua sic argumentor primo: illa scientia non est realiter, & intrinsece in Deo, quæ potest non esse realiter, & intrinsece, sed cognitio rei contingentis potest realiter, & intrinsece non esse, ergo illa non est in Deo. Maior, vt dixi, nota est,

Triplex
difficultas.

est, quia nihil est in Deo realiter, & intrinsecè, quod realiter non sit ipse Deus, atque aded ens summe necessarium, cui repugnat non esse. Probatur minor, ad quam respondetur vulgò cognitionem rei contingentis posse non existere secundum terminationem, non secundum entitatem. Sed contra, id quod est essentialiter expressio vitalis, & intrinseca obiecti non existit vitaliter, & intrinsecè sublato tali obiecto representato, sed illa cognitio obiecti contingentis est essentialiter vitalis expressio talis obiecti; cognitio enim est expressio vitalis obiecti cogniti, ergo illa non existit realiter & intrinsecè obiecto sublato.

Secundò, illa terminatio vel est aliquid extrinsecum Deo, vel est aliquid intrinsecum, si est extrinsecum, non est aliud, quàm obiectum cognitum, quod non potest reddere Deum vitaliter, & intrinsecè scientem; per hanc autem terminationem Deus constituitur vitaliter cognoscens, & illa sublata non est cognoscens intrinsecè, ergo illa terminatio non est aliquid extrinsecum Deo: si autem est aliquid intrinsecum, sequitur, quod aliquid Deo intrinsecum, quod est ipse Deus, potest non existere.

Tertiò, clarè id ostenditur, nam sublata existentia rei contingentis, Deus non est intrinsecè ac vitaliter cognoscens rem existentem, ergo aliquid intrinsecum Deo incipit non existere, quod antea erat.

Quid sit
termina-
tio ad ob-
iectum.

Hæc difficultas, vt sæpè monui, totam ferè continet controuersiam de actu Dei libero, nunc obiter tantum attingendam potius quàm enucleandam; tota enim responsio in eo consistit, quod in Deo est vnicus actus simplicissimus, qui propter infinitatem habet totam perfectionem intrinsecam requisitam ad quemuis actum scientem possibilis, futura, existentia, modò tamen ex parte obiecti ponatur futuritio, existentia, possibilitas. Est enim actus ille secundum se omnis scientia, modo ex parte obiecti ponatur possibilitas, existentia, futuritio. Quia illa scientia est perfectio adæquatè intrinseca Deo, sed connotans semper aliquid extrinsecum, quod si fuerit necessarium, scientia erit necessaria, & secundum vitalitatem intrinsecam, quam dicit in recto, & secundum terminationem, quam dicit in obliquo. Si autem illud extrinsecum fuerit contingens, semper scientia erit necessaria secundum vitalitatem intrinsecam, sed erit contingens secundum cōnotationem extrinsecum. Quod explicari optimè potest exemplo relationis: nam albedo parietis, v. gr. est de se sufficiens ad fundandam relationem quancunque similitudinis, imò vt sit tota similitudo cum quocunque alio pariete albo, modò tamen ille ponatur. Vnde quando fit de nouo paries albus, prior ille paries omnino immutatus incipit esse illi similis, ex eo præcisè quia ponitur obliquum, quod connotatur à similitudine. Idem omnino valet in scientia diuina, quæ, vt dixi, sufficiens est ad omnia scienda, modò ponatur extra ipsam id quod connotari debet extrinsecè, vnde

Scientia
immuta-
bilis.

Ad primam Resp. negando scientiam rei contingentis in Deo posse non existere secundum totam perfectionem, & vitalitatem quam dicit intrinsecè, & in recto, cum illa sit, vt dixi, ens necessarium: posse autem non existere secundum id quod dicit in obliquo, & extrinsecè, sicut dicebam de relatione similitudinis. Ad probationem nego illam maiorem, id quod est essentialiter vitalis & intrinseca expressio obiecti, sublato obiecto non existit vitaliter & intrinsecè, hoc, inquam, nego in actu qui est infinitus, & ab obiecto non specificatur, sed est intrinsecè, vt dixi, vitalis expressio cuiuslibet obiecti, modò illud obiectum extrinsecè ponatur. Quod vt videtur in scientia, quæ supponit obiectum, facilius explicatur quàm in actu voluntatis, qui causat liberè obiectum, ideoque debet esse illo prior. Scientia verò

speculatiua, est posterior obiecto ad quod terminatur eo ipso quod ponitur obiectum, quia ipsa in se totum habet quod requiritur intrinsecè, vt sit omnis cognitio.

Ad secundam satis dixi terminationem esse adæquatè intrinsecam, quamuis compleatur extrinsecè per aliquid obliquum quod connotatur.

Ad tertiam similiter dixi, quod sublata existentia rei contingentis Deus est vitaliter & intrinsecè cognoscens rem existentem, secundum totam perfectionem vitalem & intrinsecam, quam dicit talis cognitio, sed non est cognoscens vitaliter ex defectu connotati extrinseci, quod in obliquo respicitur per talem cognitionem vitalem, & intrinsecam: sed longior eorum discussio pertinet ad sequentem disputationem.

S. II.

Vtrum stare possit scientia futurorum, cum creata libertate.

Secunda difficultas erat concordia humanæ libertatis cum scientia certa & infallibili eorum, quæ factura est creatura. *Ineffabiliter enim mouet* (inquiēbat Euodius apud August. lib. 3. de libero arbitrio cap. 2.) *Quomodo fieri possit, vt Deus sit præscius futurorum, & nos nullà necessitate peccemus.* Quisquis enim dixerit aliter euenire posse quàm Deus ante præsciuit, præscientiam Dei destruere insanissimè impietate nititur.

Ratio enim dub. primò est, quia quod Deus certò sciuit futurum, non potest nō euenire, quod liberè fit, potest non euenire. Vnde argumentum erat Vicleffi, quod Deus futurum præsciuit, est necessarium, Deus præsciuit Petri peccatum futurum, ergo est necessarium. Probo maiorem, quoties antecedens est necessarium, consequens etiam est necessarium, sed hoc antecedens Deus præsciuit, Petrum peccaturum, est necessarium, ergo & consequens.

Quadruplex du-
bitatio.

Secundò, præscientia Dei certissima est, & non potest falli, ergo illius obiectum euenire aliter non potest: probo consequentiam, si Petrus, quem Deus præuidit peccaturum non peccaret, Deus falleretur, sed Deus non potest falli, ergo non potest Petrus, non peccare.

Tertiò, viget molestissimum dilemma, de quo postea in materia de prædestinat. Si Deus præuidit me peccaturum, quidquid agam infallibiliter peccabo; Cur? ergo me torqueo ad euitandum peccatum; & ne recurras ad necessitatem consequentem, sic insto, si Deus heri præsciuit me peccaturum cras, vel si heri verum fuit me cras peccaturum, tam mihi non est liberum & non euitabile, vt non peccem cras, quàm non est liberum, & non euitabile, vt non peccaui heri; sed mihi, nunc nullo modo est liberum, & euitabile, vt non peccaui heri: ergo mihi nunc non est liberum vt non peccem cras. Probatur maior, ideo non est mihi liberum nunc heri non peccasse, quia est necessarium ex suppositione aliqua præterita, sed peccare cras est necessarium, ex suppositione præterita; quia est necessarium ex suppositione quod Deus heri præsciuit me peccaturum, vel etiam quod heri verum fuerit me peccaturum, ergo, &c. Vnde formatur breue hoc argumentum, suppositio de præterito tollit libertatem, veritas rei futura, est suppositio de præterito, ergo tollit libertatem.

Quartò, id quod tempore posterius est non potest impedire id quod est prius tempore, & res tempore prior non potest dependere ab ea quæ tempore posterior est. Quomodo enim efficere potest ea res posterior, vt non fuerit res præterita, ad præteritum enim non datur potentia. Probatur, mea voluntas

L 3 non

non potuit impedire scientiam illam Dei, tunc quando non eram, neque nunc quando sum, cum illud iam sit præteritum, ergo, &c.

Dicendum tamen est, nullo modo destrui libertatē creatæ voluntatis per Dei præscientiam futurorum, sed utramque tenendam esse non solum fide sed etiam ratione quam non nisi omnino imperitè negarunt Celsus, Marcion, Manichæi, & nouissimè Vviclef-
sus, nos autem utramque confitemur, & utramque fide veritatis confirmamus, inquit August. lib. 11. Ciuitat. cap. 21.

Probatio.

Ratio autem clara est, quia illud optimè conuenire potest cum libertatis indifferentia, quod non facit necessitatem antecedentem, sed consequentem duntaxat, præscientia futurorum contingentium facit necessitatem duntaxat consequentem, non autem antecedentem, quæ oritur ex parte effectus, ergo illa præscientia optimè potest conuenire cum libertate.

Necessitas consequens stat cum libertate.

Maiores, ut dixi, sæpè inculcant Augustin. lib. 1. contra aduersarium legis, & lib. 5. Ciuit. cap. 10. Anselm. lib. 2. Cur Deus homo cap. 17. & ipse Philosophus lib. 1. de Interpretatione cap. 10. & sanè lumine naturali nota est. Primò, à posteriori, nam visio rei actû præsentis, & memoria rei præteritæ, non tollunt contingentiam rei præsentis, aut præteritæ, quamuis necessarium omnino sit, ut quod video præsens, sit præsens, & quod memini esse præteritum, sit præteritum, neque tamen necessitas illa est contra libertati, quia est tantum necessitas ex suppositione quod res sit præsens vel præterita, ergo illud quod facit necessitatem solum sequentem, non potest tollere libertatem. Quis? enim dicat me necessariò peccare, quia tu me vides furantem. Deinde à priori ratio certa est, quia illud non destruit libertatem, quod sequitur, & supponit libertatem, sed necessitas sequens, & ex suppositione sequitur libertatem, & illam supponit; idè enim dicitur sequens, & ex suppositione. Nam idè est necesse, me nunc loqui liberè, quia loquor liberè, est enim necessitas, quam causat ipsamet existentia effectus, & fundatur in notissimo illo principio Metaphysico, impossibile est idem simul esse, & non esse: imò nihil omnino aliud significat. Certa igitur, & euidentis est prima maior.

Neque minùs perspicuum est, quod habebat minor necessitatē hanc, quæ causatur à præscientia futurorum, esse solum necessitatem sequentem, & ex suppositione. Quod probatur primò, à priori: illa scientia quæ purè speculatiua est, & supponit effectum liberè positum, non facit necessitatem antecedentem, sed sequentem duntaxat, & ex suppositione, scientia Dei est purè speculatiua, quæ supponit non facit rem esse, non enim idè peccaturus est Petrus, quia Deus videt, sed idè Deus videt, quia est peccaturus, sicut non idè pecco, non idè curro, quia Deus me videt currere, vel peccare, sed quia curro, vel pecco. Et hunc esse vnanimem Patrum consensum constabit ex quæst. 5. vbi ostenditur scientiam visionis nullo modo esse causam rerum. Deinde declaratur à posteriori pluribus exemplis clarissimis. Primum & valde commune apud omnes Patres est visio rei præsentis, quæ ut patet non facit necessitatem nisi ex suppositione, quia est purè speculatiua, sed visio rei futuræ prorsus eodem modo se habet, cum sit eodem modo speculatiua, ergo non facit necessitatem nisi ex suppositione, neque magis tollit libertatem, quam visio rei præsentis, ut rectè notat Boëthius, lib. 6. consolat. prola 6. si video iacentem, necessitas non inferitur ei à visu meo, ut iaceat, sed potius à iacente inferitur necessitas, ut illum videam. Alterum exemplum, ut dixi, est memoria rei præteritæ, quæ non facit rem esse præteritam, sed supponit. Tertium est præscientia, quam habet Deus, de

his, quæ ipse liberè facturus, non enim minùs propterea operatur liberè. Quartum est, sicut res existens necessariò existit, etiam si existat liberè, sic futurum est necessariò futurum, & tamen erit omnino liberè: ergo similiter cognitio rei contingentiter futuræ, potest esse infallibilis, & necessaria. Denique argumentor cum August. lib. 5. Ciuit. cap. 10. Si enim præcitat Deus, aliquid futurum contingentiter, & liberè, illud erit contingentiter, & liberè, alioqui destrueret suum obiectum hæc scientia. Hinc.

Ad primam facilis responsio est, disting. maiorem, quod Deus sciuit euenturum non potest non euenire, antecedenter nego, ex suppositione concedo. Quod enim Deus præcitat est necessarium necessitate solum ex suppositione, quam causat non præscientia Dei, sed futuritio effectus. Vnde fateor quod quando antecedens est necessarium, eodem modo necessarium est consequens, atque adè cum istud antecedens non sit necessarium nisi ex suppositione, consequens etiam ex suppositione necessarium est.

Ad secundam concedo Deum non posse falli, sed distingo consequentiam, ergo illius obiectum aliter non potest euenire antecedenter & absolutè, nego: consequenter & ex suppositione concedo. Si enim Petrus quem Deus præuidit peccaturum non peccaret, Deus non falleretur, quia non præuidisset Petrum peccaturum. Sicut si non esses hic, Deus, qui te videt esse hic, non falleretur, quia non te videret esse hic.

Ad tertiam Respond. verum esse quod si Deus præcitat me peccaturum infallibiliter peccabo, sed potero tamen absolutè non peccare; non enim infallibiliter peccabo, quia Deus præcitat, sed quia liberè me determinabo ad peccandum, vnde inutiliter additur, cur ergo me torqueo ad vitandum peccatum? nam possum absolutè illud vitare, nec pecco quia Deus vidit, sed quia non me torqueo, ut velim non peccare. Instantia de suppositione præterita difficilis est. Ad quam respondeo disting. tam mihi est inuitabile, ut non peccem cras ex suppositione quod sim peccaturus, quam est inuitabile, ut non peccauerim heri, concedo, quia sicut implicat ut peccauerim, & non peccauerim heri, sic est impossibile ut cras sim peccaturus, & non peccaturus: tam est inuitabile absolutè nego, quia scilicet in peccato crastino est suppositio aliqua futura, quam absolutè possum tollere, in peccato præterito, nulla est suppositio quam nunc absolutè possum tollere.

Ad quartam, Resp. etiam id quod est prius tempore, pendere posse ab eo quod est posterius tanquam ab obiecto; res enim quæ tempore posterior est si sit obiectum rei præteritæ, potest absolutè impedire ne fuerit res præterita, ex suppositione verò non potest, ad præteritum enim ex suppositione quod sit præteritum, nulla est potentia, sed absolutè potest non esse. Fateor ergo quod quando non eram, impedire non potui scientiam illam, sed quando sum, absolutè possum illam impedire, consequenter autem non possum impedire.

Colliges ex his in quo sensu verum esse possit quod Deus (idè) cognoscat futurum, quia est futurum. Si enim illud (idè) significet aliquam causalitatem, falsa est propositio, si autem significet quod benè inferatur tanquam aliquid posterius ex priori, vera est propositio.

S. III.

Vtrum Deus cognoscat decreta sua voluntatis, ut futura.

Tertia hæc erat difficultas cuius sensus est vtrum Dei decreta, sicut quamuis sint æterna, prius tamen

Solutio difficultatum.

men ratione nostrâ cognoscuntur, vt possibilia, quàm vt iam actu posita, Deus enim scit, quid possit decernere, sic in eo signo, vel in sequenti cognoscere illa possit, prius ratione vt futura, quàm cognoscat illa vt existentia. Cum enim detur signum aliquod rationis, in quo intelligitur scientia simplex in Deo nondum posita scientia visionis, quæritur vtrum Deus suum decretum cognoscat, vt possibile, Deinde vt futurum, postremò vt iam existens.

Triplex difficultas. Ratio dubit. est primò, quia Deus in aliquo signo rationis concipitur vt indifferens ad volendum & nolendum, & in sequenti signo concipitur determinatè volens, ergo in illo signo, in quo concipere potest se ipsum vt indifferentem, potest concipere se in sequenti signo voliturum. Probo consequentiam, si detur signum aliquod rationis in quo Deus concipiatur nondum velle, potest in sequenti signo concipi voliturus, sed in eo signo in quo concipitur indifferens ad volendum, & nolendum, Deus concipitur nondum velle, ergo in illo signo potest concipi voliturus.

Secundò, Deus prius ratione cognoscit quid sua voluntas possit velle, quàm cognoscat quid actu velit, ergo prius ratione potest cognoscere quid sit volitura, cur? enim potest decreta sua cognoscere vt possibilia, non potest cognoscere, vt futura, vel quare possibilitas dicit solam prioritatem à quo, futuritio autem dicit prioritatem in quo: Imò illud concipitur vt futurum quod concipitur vt posterius alio, sed decretum liberum concipitur vt posterius perfectionibus necessariis, ergo concipitur vt futurum.

Tertiò, multa sunt decreta conditionata quæ Deus ab æterno cognoscit, vt futura, v. gr. cognoscit, si filius me rogaret, ego decernerem mittere illi plusquam duodecim legiones Angelorum, ergo Deus sua etiam decreta absoluta cognoscit vt futura. Probatur anteced. non potest Deus cognoscere per scientiam mediam futurum conditionatum quin etiam cognoscat eadem scientiâ suum decretum conditionatum, sed cognoscit futurum conditionatum per talem scientiam, ergo cognoscit etiam decretum suum conditionatum, quod non potest cognoscere, nisi vt futurum.

Conclusio negans. Dico tertiò, Deus non potest vllò modo cognoscere decreta sua libera, vt futura, quamuis cognoscat illa, vt possibilia. Ita docent Vasq. disp. 65. c. 4. Arrubal. disp. 47. cap. 4. Herice disp. 7. cap. 9. Albert. tom. 1. q. 3. & 4. principio Philosoph. Granadus tract. 4. disp. 1. Moncaus disp. 3. cap. 17. Molina, Becanus, Turrianus, contra Suarez lib. 2. de scientia futurorum cap. 8. Ruiz disp. 26. sect. 4. Fonseca & alios recentiores.

Probatio Ratio autem est, quia illud non cognoscitur à Deo vt futurum, cuius existentiam in nullo instanti temporis realis Deus potest negare; sed in nullo instanti temporis realis Deus potest negare existentiam sui decreti: ergo Deus non potest illud cognoscere, vt futurum. Minor euident est, quia cum omne Dei decretum æternum sit, nullum est instans temporis in tota æternitate, in quo existentia de illo possit negari, nam quamuis præcisè possit cognosci, quin cognoscatur existens, manifestum tamen est quod de illo negari non potest existentia. Probatur ergo maior, futuritio essentialiter dicit posterioritatem non tantum naturæ, vel originis, vel rationis, sed durationis; futurum enim est illud quod nunc non est, sed postea erit, quia includit formaliter, & explicite duo instantia temporis, vnum in quo non est, alterum in quo est, sicut præteritum intelligi non potest, tunc esse præteritum quando actu est, quia dicit instans temporis, in quo est, & alterum in quo non est. Ergo sicut Deus non potest cognoscere decreta sua vt præterita, sic neque cognoscere illa potest vt futura.

Confirmat. quia vt aliquid dicatur futurum, non sufficit posterioritas à quo seu naturæ, rationis, vel originis, sed requiritur posterioritas in quo, id est temporis, alioqui Deus cognosceret diuinas personas vt futuras, quia sunt posteriores origine personis producentibus, sed decreta Dei libera quamuis habeant posterioritatem à quo, respectu necessariorum non habent tamen posterioritatem in quo, quia in nullo instanti sunt decreta necessaria, quin sint decreta libera, ergo, &c. Hinc

Ad primam Resp. distinguendo antecedens, Deus in aliquo signo rationis concipitur vt indifferens negando actuale decretum, nego, præcindendo ab actuali decreto, concedo: vnde nego consequentiam, quia vt aliquid affirmetur futurum, non sufficit quod in aliquo signo præcindere possit intellectus ab actuali eius existentia, sed debet illam etiam negare. Vnde ad probationem distinguitur maior, si potest in aliquo signo Deus intelligi nondum velle, negando illum actu velle, potest concipi voliturus, concedo, si tantum potest præcisè intelligi nondum velle, nego.

Ad secundam, Resp. esse disparitatem inter futurum, & possibile. Quia possibile (vt aliàs monui) significare aliquando potest id quod non est, sed potest esse, non potest eo modo Dei decretum concipi vt possibile. Secundò, possibile significat id quod non implicat contradictionem, & sic quodlibet existens dici potest possibile. Igitur concesso antecedente, consequentia negatur, quia cognoscere quid voluntas possit velle, non negat existentiam decreti pro eo tempore, quam existentiam negat, vt ostendi, futuritio decreti: nam possibile præcindit omnino à tempore, cuius non significat vllam differentiam, præsens autem, futurum, & præteritum significant differentias temporis. Et futurum quidem pro vno tempore dicit negationem existentiae, pro altero autem existentiam. Potest ergo Deus scire quid voluntas sua velit, non potest scire quid sit volitura. Quia illud est futurum quod concipitur posterius alio, posterioritate in quo, non posterioritate à quo. Decretum liberum est posterius decreto necessario posterioritate à quo, non in quo.

Ad tertiam Respon. etiam decretum conditionatum cognosci nullo modo posse, vt futurum, quia nullum Dei decretum esse potest, quod non sit æternum, Deus ergo non dicit si filius me rogaret cras, ego decernerem illi dare 12. Legiones Angelorum, sed ego decreuissem ab æterno illi dare. 12. Legiones Angelorum, quod non est cognoscere suum decretum vt futurum: vel si velis ego ab æterno decreui, quod si filius me rogaret, ego darem illi. 12. Legiones Angelorum. Sed de hoc decreto longa erit inferius disputatio.

SECTIO II.

In quo medio videat Deus futura contingentia.

Dixi hætenus cognosci à Deo futura, nunc difficilius est dicere medium & motuum formale in quo illa cognoscit certò, & infallibiliter, nam cum omnis cognitio habeat obiectum formale, alioqui cognosceretur aliquid sine ratione cognoscendi, sic quoties cognitio est certa, requirit rationem formalem obiecti omnino certam, id est vt obiectum sub ea ratione quâ cognoscitur sit certum, alioqui (vt rectè notat S. Thomas) obiectum cognosceretur perfectius, quàm sit cognoscibile. Difficultas igitur est sanè grauissima, quam sit formalis illa ratio certa, & infallibilis, quæ ita connexa necessariò sit, cum futuro contingente incerto, vt sit ratio formalis illud cognoscendi certò & infallibiliter.

Ex

Ex variis autem sententiis in quas abiisse video Scholasticos, quatuor videntur celebriores quas sigillatim discutere lubet. Prima vtrum videantur in causis increatis, omnipotentia præsertim, & decreto. Secunda vtrum videantur in causis creatis, quæ sunt voluntas, & causæ morales. Tertia vtrum videantur in præsentia reali ad æternitatem. Quarta tandem vtrum videantur in se ipsis.

S. I.

Vtrum futura contingentia videantur in causa increata id est in omnipotentia, vel in decreto.

Inquirimus ergo, ante omnia medium hoc cognitionis certæ de re incerta intra ipsum Deum, in quo tria inueniri possunt quæ connexionem habent cum futuritione actus liberi, omnipotentia, Idea, decretum, & sanè si consideretur entitas sola omnipotentie, vel Idæ, manifestum est ex dictis disp. præcedenti quod illæ non possunt esse medium cognitionis futurorum, cum entitas ipsa omnipotentia, vel Idæ sit indifferens ad futuritionem, vel non futuritionem effectus, in causa verò indeterminata, & indifferente implicet effectum videri determinatum, vt sæpe dicturi sumus in hac materia. Tota ergo difficultas reuoluitur ad ipsum decretum quod Deus habet æternum, vel prædeterminandi voluntatem, vt ponat talem actum, vel certò concurrendi cum voluntate ad talem actum. Obiectum primi illius decreti si esset, non posset aliud esse quàm actus ipse futurus, obiectum ipsius posterioris decreti, quod sine dubio est, non potest aliud esse quàm concursus Dei.

Decretum Dei.

Status controversiæ.

Decretum absolutum.

Tota ergo controuersia est vtrum decretum quod Deus habet de præbendo concursu voluntati liberæ sit medium illud formale, in quo Deus videt futuros actus voluntatis qui pendent à tali concursu.

Ratio autem dubitandi sanè difficillima est, quia primò, in eo decreto potest Deus videre futura contingentia, si illud est absolutum, efficax, & antecedens futuritionem effectus, sed decretum æternum quod Deus habet præbendi concursum causis secundis, est absolutum, efficax, & determinatum, ergo in eo videri possunt futura. Maior non videtur egere probatione. Probat minor illud decretum quo causatur effectus determinatus, non potest esse conditionatum, nam decretum quandiu manet conditionatum non potest influere in effectum, vt patet, quia manet suspensum, vsque ad positionem conditionis: neque potest esse inefficax, quia si est inefficax non ponit effectum, nec est indifferens ad vtramque partem conditionis, alioqui non determinatè poneret vnam potiùs partem quàm aliam. Per istud decretum dandi concursum causæ liberæ ponitur effectus determinatus: ergo illud decretum est absolutum, efficax & determinatum.

Dabitur circulus.

Secundò, illud decretum non potest esse conditionatum quin sit huiusmodi, ego decerno concurrere, si voluntas agat, vel si voluntas se determinet ad agendum, sed hoc non posse dici, manifestè probò; si enim hoc Deus diceret volo concurrere si voluntas agat vel si se determinet, Deus diceret, decerno concurrere si concurrat, nam actio & determinatio voluntatis, realiter est ipse concursus Dei, vel certò si agas de virtuali determinatione semper eadem difficultas est, quia illa includit saltem in obliquo determinationem formalem, atque ita semper diceret Deus volo concurrere si concurrat.

Quid videt Deus vt se determinet.

Tertiò, vt Deus dicat decerno concurrere hic & nunc, si Petrus velit, necesse erit vt determinetur ob-

iectiue ad agendum ex eo quod videat actionem Petri futuram, si Deus concurreret, sed Deus hoc videns non potest obiectiue determinari, nam primò, illud est aliquid simpliciter necessarium, implicat enim vt Deus mecum concurrat quin ego agam, semper ergo Deus videt, si ego cum illa voluntate concurrero ad amandum, amabit, atque ita semper determinaretur ad talem concursum præbendum imò tam videt me odio habiturum, si dederit concursum ad odium, quàm videt me amaturum, si concursum dederit ad amorem. Quare igitur magis determinabitur ad vnum, quàm ad aliud. Deinde implicat vt Deus videat actionem illam meæ voluntatis futuram, quin videat illam talem futuram in indiuiduo, alioqui videret, & non videret, quia nihil existit nisi sit indiuiduum, sed ante decretum suum quo determinet voluntatem ad indiuiduum actus, non potest videre actionem voluntatis, vt talem in indiuiduo, ergo ante decretum non videt Deus actionem voluntatis futuram, præsertim cum in Deo non sit cognitio vlla confusa. Denique Deus non potest videre determinationem creatæ voluntatis existentem nisi videat omnes eius causas, sed ante decretum Deus non videt omnes causas, quarum vna, est ipsum decretum, ergo ante decretum non videt determinationem voluntatis, quam propterea videre potest in decreto quod illam antecedit.

Dico primò, implicat vt Deus in decreto suo etiam antecedente videat futura, non solum contingentia, sed etiam necessaria tanquam in medio prius cognito.

Rationem sæpe indicaui superius, quia decretum antecedens non potest esse medium prius cognitum determinans ad cognitionem futuri, si non possit prius cognosci decretum quàm cognoscatur effectus futurus, sed implicat cognosci à Deo decretum prius quàm cognoscatur effectus futurus, ergo in illo decreto, tanquam in medio non potest cognosci effectus futurus. Probat minor, implicat prius cognosci decretum liberum quàm cognoscantur ea per quæ constituitur vt distinctum ab actu necessario, sed non potest cognosci pro vt distinctum à necessario prius quàm cognoscatur effectus futurus, quia non est distinctum à necessario nisi per connotationem talis effectus, quam solam suppleat actui necessario, ergo implicat cognosci decretum prius quàm cognoscatur effectus futurus. Atque ita ipsum effectum futurum cognoscere in decreto non erit aliud quàm videre illum effectum futurum in se ipso.

Neque dicas, effectus futurus habet necessariam connexionem cum decreto necessitante, ergo implicat cognosci decretum prædeterminans quin cognoscatur effectus futurus, ergo in illo decreto tanquam in medio videri potest effectus futurus. Resp. conced. anteced. & primam consequentiam, sed negando secundam consequentiam. Nam fateor non posse cognosci decretum liberum, quin cognoscatur effectus futurus, sed nego decretum esse propterea medium ad cognitionem futuri, quia, vt dixi, non cognoscitur prius quàm cognoscatur ipsum futurum, sine quo implicat cognosci decretum, atque ita cum decretum cognoscatur in se ipso, ipsum etiam futurum cognoscetur in se ipso.

Dico secundò, implicat vt Deus videat futura contingentia, quæ pendent à voluntate libera in decreto præbendi concursum, quod ita est absolutum, & efficax, vt semper sit dependens à voluntate, & conditionatum saltem virtualiter. Ita docent contra Richardum, Granadum Ruiz, & multos, Thomistas, Bellarm. Suares, Herice, aliique communis, etiam ipse Scotus, quem pro se aduersarij citant.

Ratio autem generaliter est illa quam sæpe indicaui, primò, quia illud non est prima ratio cognoscendi

Etiam si decretum esset prædeterminans futura in eo non videntur.

Secunda conclusio.

Voluntas
est indiffe-
rens posito
decreto.

cendi futurum contingens infallibiliter, quo posito effectus contingens nondum est infallibiliter futurus, sed posito decreto de præbendo concursu voluntati liberæ, effectus contingens nempe actus voluntatis nondum est infallibiliter futurus ergo illud decretum de præbendo concursu non est medium, & prima ratio in qua videatur futurum. Minor probatur, tunc futurum contingens nondum est infallibiliter futurum, quando voluntas est adhuc omnino indifferens ad illud ponendum, sed posito decreto Dei, voluntas est omnino indifferens ad agendum, vel non agendum, nam causâ libera illa est, quæ positis omnibus prærequisitis etiam in sensu composito potest agere, vel non agere (vt sæpè probatum est) sed decretum de dando concursu est vnum ex prærequisitis vt patet, ergo illo posito, etiam in sensu composito voluntas potest agere, & non agere. Imò si voluntas eo posito non est indifferens, necessitatur antecederet per hoc decretum cum necessitate autem antecedente stare non posse libertatem demonstrari potest. Denique decretum illud Dei de præbendo concursu, duplex cogitari potest; alterum remotum, & generale quo Deus dicit, volo concurrere ad omnes actus ad quos voluntas se determinabit, eo decreto posito clarum est quod voluntas est adhuc indifferens: alterum est decretum, speciale quo dicit, volo hic, & nunc dare concursum ad amorem potius quam ad odium, & hoc decretum si est absolutum simpliciter, & antecederet ad omnem determinationem voluntatis facit necessitatem antecedentem, ergo posito eo decreto voluntas est indifferens, neque illud præcisè sumptum habet necessariam connexionem cum futuro contingente.

Neque dicas, Deum non facere hoc decretum nisi posita scientiâ conditionatâ eorum quæ voluntas factura est, si præbeat illi concursus, ergo in hoc decreto posita scientia conditionata videri potest futurum.

Sed contra nam primò, loquimur de decreto solitariè sumpto reddit enim difficultas in quo medio Deus videat quod voluntas se determinabit ad amorem, si habeat concursus paratum ad amorem, vel ad odium in hoc enim est difficultas. Deinde etiam posita scientiâ conditionatâ non potest decretum esse simpliciter absolutum, vt probabo statim, ergo eo posito semper voluntas est indifferens.

Quale sit
hoc decre-
tum.

Secunda igitur pars explicat quod est in hac materia difficillimum, quale sit decretum illud dandi concursus, quo explicato planè sequitur quod in eo videri non possunt futura. Si enim illud decretum est aliquo modo conditionatum, & dependens à determinatione voluntatis, quam expectat, & sine qua non est efficax, & determinatum, certè implicat vt in eo videatur actus voluntatis liberè futurus. Sed illud decretum est huiusmodi, quod sic ostendo breuiter, ex his quæ prima secunde fusiùs probaui.

Est condi-
tionatum
virtualiter

Statuebam igitur primò, decretum istud quatenus præcisè se tenet ex parte Dei, & abstrahit à determinatione creaturæ, esse purè conditionatum, & indifferens ad vtramque partem conditionis, si enim esset absolutum, independenter à determinatione voluntatis, determinaret voluntatem, & ab ea non determinaretur. Sed illud tamen decretum prout supponit scientiam conditionatâ determinationis creaturæ cui actu præbet concursus esse absolutum & determinatum, dependens autem à voluntate atque adeò virtualiter conditionatum. Ratio est quia decretum purè conditionatum non potest influere in effectum efficaciter. Deinde in eo decreto ponere Deus vellet suum concursus si esset suus concursus, cum eadem sit actio Dei, & creaturæ.

Sed aliunde tamen implicat, vt illud decretum etiam posita scientiâ conditionatâ sit ita determinatum, & absolutum, vt ne virtualiter quidem sit conditionatum & indifferens primò, enim si supponit

Tom. I.

scientiam conditionatam determinationis voluntatis, est dependens ab illa determinatione voluntatis, & illam implicite ac virtualiter includit vt conditionem, dicit enim implicite non decernerem concursus, nisi viderem existentiam voluntatis hoc est decretum esse virtualiter conditionatum ergo est virtualiter conditionatum. Deinde illud decretum simpliciter absolutum etiam posita scientiâ conditionatâ tolleretur libertatem, quia tunc voluntas etiam posita scientiâ conditionatâ non est indifferens, quando habet aliquid determinatum in statu absoluto, quod non habet in statu conditionato, sicut si Deus post scientiam mediam, statueret prædeterminare voluntatem illa prædeterminatio tolleretur libertatem, quia illa esset aliquid determinatum in statu absoluto, quod non erat præuisum in statu conditionato, sed istud decretum si esset simpliciter absolutum, esset aliquid determinatum in statu absoluto, quod non erat præuisum in statu conditionato, quia illud decretum inferret necessariò effectum, ergo istud decretum etiam suppositâ scientiâ mediâ non potest esse absolutum simpliciter. Imò vt dixi implicat in terminis vt decretum supponat scientiam effectus liberè futuri, & non sit conditionatum saltem virtualiter. Deinde idem probatur quia implicat videri à Deo actionem Petri futuram sub conditione, quin videantur omnes illius causæ futuræ conditionatæ, quarum vna est, ipsum decretum, sed actio Petri ex suppositione talis decreti est necessaria, ergo actio Petri videtur in statu conditionato, vt necessariò futura, non autem liberè. Probatur minor, decretum illud absolute positum habet necessariam connexionem cum effectû absolute futuro, & necessariò illum infert, ergo illud decretum vt conditionatè positum habet necessariam connexionem cum effectû conditionatè ponendo: nam sicut se habet decretum absolute positum ad consensum voluntatis absolute ponendum, sic se habet decretum conditionatè positum, ad consensum conditionatè ponendum.

Quid vi-
dat Deus.

Statuebam secundo, obiectum illud, quod Deus videt quando determinatur, hic & nunc ad ponendum concursus, esse non posse id, quod futura esset voluntas, si operari posset se sola, quia sic voluntas esset libera dependenter à cognitione impossibili. Deinde scientia Dei practica non dirigeretur per aliquid operabile, sed per aliquid impossibile. Imò implicat vt Deus videat actionem illam creaturæ futurâ, quin videat illam in indiuiduo, sed implicat vt Deus videat actionem illam indiuiduam existentem à sola creatura, ergo non potest videre, quid factura esset voluntas, si posset operari sola, sine Dei concursu.

Deinde non placent illi qui dicunt videri à Deo determinationem causalem, aut formalem conditionatè futuram, si detur concursus. Nam illi manifestum faciunt circulum (vt dixi) cum videat Deus fore suum concursus si sit suus concursus. Melius igitur, & facilius dici potest, id quod videt Deus per scientiam illam conditionatam, & per quod determinatur ad decernendum concursus, esse actionem ipsam voluntatis conditionatè futuram, si decernat Deus se illi accommodare non negando concursus, non dixi si sit concursus, quia hoc (vt dixi) esset circulus; concursus enim determinaret ad decretum concursus quod est prius concursus: sed dixi si Deus decernat se illi accommodare, quia non decernit absolute; sic enim esset necessarium, vt voluntas ageret, non est autem absurdum vllum si Deus dicat, erit concursus meus realiter in actu secundo, si ex parte mea non desit actus primus ad concursus, vel si decreuero dependenter à voluntate vt sit concursus. Tunc enim videt determinationem voluntatis conditionatè futuram dependenter à suis causis futuris conditionatè. Sed hæc alibi fusiùs.

Ad primam Respond. ex prima conclusione quod quamuis

M

Solutio
primæ du-
bitationis,

quamvis decretum esset simpliciter antecedens & absolutum, etiam in eo ut medio effectus non posset videri, cum effectus includatur in decreto. Deinde iuxta tertiam conclusionem, distinguitur maior, si decretum est absolutum, potest in eo videri futurum contingens, si est absolutum independentem à determinatione voluntatis ita ut non sit conditionatum virtualiter, concedo: si sit virtualiter conditionatum, & dependens à voluntate creata, nego in eo videri futurum. Hoc autem decretum esse dependens à voluntate satis ostensum est.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Resp. recte ijs argumentis probari decretum istud non esse pure conditionatum, sed non probari quod illud ita sit absolutum consequenter, ut sit virtualiter conditionatum; Deus enim non dicit, decerno concurrere, si voluntas se determinet, sed decerno concurrere, quia video voluntatem acturam, si decernam me illi accommodare non negando concursum.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Resp. nihil etiam probari contra ea quæ posui, de obiecto illo, quod Deus videns, determinatur ad dandum concursum. Nam cum Deus videat voluntatem acturam si decreuerit se illi accommodare prebendo concursum, nego illud esse necessarium, sicut esset necessarium si Deus diceret, voluntas aget si ego absolute decrevero concurrere non me illi accommodando, sed cum dicat, si ego decrevero dependenter à voluntate & cum conditione virtuali dare concursum voluntas aget, nego illud esse necessarium, quia posito tali decreto non semper voluntas aget. Ad id quod additur, implicat ut Deus videat actionem meæ voluntatis futuram, quin videat illam futuram talem in individuo. Resp. Deum non moveri per determinationem aliquam voluntatis vagè sumptam, sed per unam determinatè sumptam; nunquam enim videt determinationem voluntatis ad speciem & exercitium, nisi videat suam determinationem ad individuum; dicit enim volo dare hunc numero concursum, quia si decrevero me accommodare voluntati dando hunc concursum, voluntas talem produceret actum, non autem dicit, video quod voluntas faciet aliquid, si ego dederò concursum, sic enim confusa esset illa cognitio.

Quamquam distingui etiam potest illa propositio. Implicat ut Deus videat determinationem voluntatis futuram, quin videat illam futuram talem in individuo: implicat ut videat illam adæquatè ut futuram concedo; implicat ut videat inadæquatè ut futuram nego, videt illam adæquatè ut futuram, quando videt illam ut futuram dependenter à suo decreto & à creatura: videt autem inadæquatè quando videt illam futuram dependenter à creatura. Videt enim creaturam ad speciem & exercitium determinandam si ipse voluerit se illi accommodare. Nam quamvis nulla sit realiter in Deo cognitio confusa, non implicat tamen concipi à nobis confusè & inadæquatè Dei cognitionem, quæ in se omnino distincta est, reliqua iam soluta sunt; dixi enim videri futurum conditionatum cum causis suis futuris conditionatè, ut patet ex q. 4.

§. II.

*Verum futurum contingens videatur in suis
causis creatis.*

DVæ tantum possunt excogitari causæ creatæ, in quibus tanquam medio possint videri futura contingentia. Prima est entitas ipsa voluntatis liberæ, in ea enim ut super comprehensâ volunt cognosci à Deo actus omnes eius liberos aliqui cum Molina altera causa sunt causæ morales, id est, cogitationes, & auxilia congrua cum quibus voluntas aget omnino infallibiliter. Nam in illis cognosci actus volunta-

tis futuros, asserunt Conzales, Durandus, Granadus. Loquor autem semper de ipsa nuda entitate causæ, nam si sumatur causa ut determinata, iam includet ipsam determinationem quæ non videbitur in causa, sed in seipsa.

Ratio autem dubit. est primò, quia non potest comprehendere causa, quin cognoscantur omnes eius effectus ex vi penetrationis ipsius causæ, sed Deus comprehendit omnes causas liberas, ergo potest Deus ex vi huius comprehensionis omnes effectus illarum cognoscere. Prob. maior, ex supradictis, implicat cognosci comprehensivè necessariam aliquam causam, quin cognoscantur effectus eius necessarij, ergo implicat comprehendere causam liberam, quin cognoscantur eius effectus liberi, cum comprehensio sit cognitio perfectissima rei alicuius, perfectius autem penetratur voluntas si sciantur omnia eius decreta, quam si ea ignorentur.

Secundò, ut effectus cognoscatur in causa sufficit connexio necessaria tantum ex suppositione, & continentia illius effectus in causa, sed actus liber quem voluntas est elicitura habet cum illa huiusmodi connexionem necessariam ex suppositione, contineturque in illa, præsertim quando est instructa gratijs congruis, ergo ille actus liber cognosci potest in illis causis. Maior probatur, nam effectus contingens non potest habere necessitatem nisi ex suppositione, ergo siue videatur in seipso, siue videatur in alio, semper sufficit necessitas ex suppositione, quæ satis etiam erit ut videatur in suis causis cum quibus habet connexionem necessariam ex suppositione.

Tertiò, etiam in gratijs efficacibus videri possunt actus voluntatis, si per illas inducatur moralis necessitas, nam illa est tanta, ut sufficientem inducat certitudinem, sed causæ istæ morales, moralem inducunt certitudinem, & necessitatem, ergo effectus in illis potest cognosci. Probo maiorem moralis necessitas illa est, quæ licet posset effectum non habere, semper tamen illum habet, sed hoc sufficit ut videatur effectus in illis causis, ergo sufficit necessitas moralis.

Quartò, implicat cognosci gratiam efficacem ut sic quin cognoscatur proptèr distinguitur à gratia sufficiente, sed proptèr distinguitur à sufficiente infallibiliter causat effectum, ergo implicat cognosci gratiam efficacem quin cognoscatur effectus, ergo in causis moralibus videri possunt effectus futuri. Confir. quia Deus cognita efficaciâ gratiæ, prædestinat hominem, ergo in gratia efficaci cognoscit voluntatis consensum. Denique posito quod Deus per scientiam conditionatam cognoscat, si dederò Petro talem gratiam, consentiet, dicatque volo dare gratiam, non potest non videre consensum voluntatis positâ tali gratiâ.

Dico primò, in entitate voluntatis nudè considerata implicat ut Deus cognoscat futura contingentia ita omnes communiter contra Molinam, & Becanum.

Ratio sæpè hoc loco afferenda est, quia in causa prorsus indifferente ad operandum, vel non operandum, non potest magis cognosci operatio futura, quam non futura, sed entitas voluntatis secundum se sumpta, est omnino indifferens ad operandum, vel non operandum, ergo in ea non potest magis ostendi operatio futura, quam non futura. Maior probatur, quia voluntas non potest magis cognoscere unum quam aliud, nisi quia causa magis est continens unum quam aliud, sed si causa est omnino indifferens ad utrumque, non est magis connexa, neque continet magis unum quam aliud, ergo non potest magis ostendi unum quam aliud.

Neque dicas, voluntatem esse quidem ex se indifferentem, & indeterminatam ad futuritionem, & non futuritionem, sed esse tamen rationem cognoscendi rem futuram, quia liberè se determinabit

Prima du-
bitatio.

Secunda.

Tertia.

Quarta.

In volun-
tate creatâ
non viden-
tur.

ad

ad rem futuram. Sed contra, nam videre futurum contingens in voluntate propterea ad illud determinabit, est videre illam determinationem in se ipsa, non autem in entitate voluntatis ut comprehensa, quia tunc ratio cognoscendi determinationem voluntatis futuram, non est perfectio voluntatis, sed est ipsa determinatio futura, quare enim utrum illa videatur in causa seu in voluntate nudè sumpta. An verò in se ipsa in voluntate sola non videtur, ergo in se ipsa.

Nec in
causis mo-
ralibus.

Dico secundo, Deus non cognoscit futura contingentia in causis moralibus, seu in gratis congruis præcisè sumptis in actu primo, propterea antecedunt effectum. Ita fusiè probant Suares, Vasques, Herice, Alarcon.

Ratio eadem est, quia in eo medio non potest cognosci effectus determinatè, in quo non habet esse determinatè, nam eodem modo cognoscitur effectus in causa quo est in causa, sed consensus voluntatis libera non habet esse determinatum in causis liberis ut in actu primo consideratis ergo in illis non cognoscitur. Probatur minor, in eo futurum contingens non habet esse determinatum, quo posito voluntas est adhuc indifferens ad agendum, vel non agendum, sed positis illis auxiliis voluntas est adhuc indifferens, & potest adhuc non agere ergo, &c. Deinde illud quo posito potest adhuc consensus voluntatis non esse, non potest esse medium ad certam, & infallibilem eius cognitionem. Huiusmodi sunt causæ istæ morales, ut dixi: ergo illæ non sunt medium, &c.

Neque dicas primò, supposità scientiâ conditionatâ, posse cognosci futura in causis moralibus eo ipso quod Deus decrevit eas ponere. Sed hoc iam reiectum est, quia sermo hic est de causis moralibus præcisè sumptis, statim enim erit questio in quo medio videatur Deus conditionatè has causas morales habituras effectum, si dentur à Deo, cum tamen possint illum non habere, non enim potest videre in entitate talium non habere, ergo debet videre in aliquo alio quod habeat connexionem necessariam cum effectum.

Neque dicas secundo, idem cognosci tùm conditionatè tùm absolute, efficaciam infallibilem horum mediorum, quia quamvis effectum possint non habere, infallibiliter tamen illum habebunt. Sed contra, nam cognoscere illam efficaciam causarum moralium, quia effectum sunt habituræ, quem possunt non habere, non est cognoscere ipsum effectum in virtute causæ in actu primo, sed est cognoscere illum in se ipso, & efficaciam causæ in effectum cognoscere, non effectum in efficacia causæ.

Solutio
primæ dis-
tinctionis.

Ad primam Resp. disting. maiorem, non potest cognosci causa, quin cognoscantur eius effectus ut possibiles, concedo, ut futuri aut existentes nego. Quia virtus causæ præsertim liberæ (ut dixi) non magis penetratur quando cognoscitur quid actu faciat, cum per hoc non crescat eius perfectio. Vnde ad probationem nego, quod in causis etiam necessariis præcisè sumptis, ex earum penetratione videantur effectus actu existentes cum causa secunda non determinet ad individuum, & non magis penetratur perfectio causæ, quando cognoscitur actu agere, si autem videantur in illis effectus necessarij, quoad speciem, & exercitium, non videntur in illis præcisè sumptis, quamquam etiam disparitas est, quia causæ necessariae determinatam & necessariam connexionem habent cum effectum, non autem liberæ.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Resp. negando sufficere connexionem necessariam ex suppositione contingentia ut effectus cognoscatur in causa, quomodo autem in se ipso cognosci possit futurum contingens, dicitur postea. Nunc tantum disparitatem assero, quia cognoscere effectum ex suppositione contingentia non est cognos-

cere illum effectum in ipsa causa, in qua suppositio illa contingens non cognoscitur, sed est illum cognoscere in se ipso.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam nego, certitudinem, & necessitatem moralem, quam inducit gratia efficax, posse sufficere ad fundandam scientiam Physicè infallibilem, qualis est scientia Dei. Deinde nego, quod gratia efficax præcisè sumpta, & abstrahendo à determinatione voluntatis inferat necessitatem moralem, quia non potest esse talis efficacia, nisi connotet consensum voluntatis, per quem completur, ut intelligatur efficax.

Solutio
quartæ.

Ad quartam Resp. gratiam efficacem ex veriori sententia ita esse in actu primo efficacem, & distinctam à sufficiente, ut includat connotatiuè actum secundum. Idem cognoscere gratiam efficacem ut efficacem, & distinctam à sufficiente, non est cognoscere solum actum primum, sed est cognoscere actum primum simul & secundum. Vnde ad argumentum distinguitur maior, non potest cognosci gratia efficax ut sic propterea pure in actu primo præcendendo ab actu secundo, nisi cognoscatur, propterea differt à sufficiente nego: non potest cognosci gratia efficax propterea dicit actum primum & secundum, quin cognoscatur, propterea differt à sufficiente concedo, vnde sequitur cognosci non posse gratiam efficacem, prout dicit actum primum & secundum, quin cognoscatur effectus futurus, sed posse cognosci, prout est præcisè actus primus, quin videatur effectus infallibiliter futurus, quod est effectum in seipso videri, quando videtur in gratia efficaci, ut efficaci, sicut dixi, quod videre effectum in voluntate determinatam, est videre effectum in seipso.

Ad confirmationem Resp. Deum prædestinare hominem cognitâ efficaciam gratiæ, tùm in actu primo, tùm in actu secundo, non autem cognitâ efficaciam gratiæ solum in actu primo, & specificatiuè. Fateor cognosci posse à Deo posita scientiâ conditionatâ, quid voluntas factura sit, sed hoc est videre illum effectum futurum in seipso, posita tali gratiâ, non est autem videre in tali gratiâ.

§. III.

Utrum futura contingentia videantur in presentia reali ad Dei aternitatem.

IN hac questione, de qua summâ contentione disputari video, nihil esse potest difficile præter vocum explicationem, quâ datâ cessare necesse est omnem controuersiam.

Certum est igitur primò, æternitatem Dei, quæ duratio eius est, esse totam simul, & ita indiuisibilem intrinsecè, ut excludat successionem omnem intrinsecam; hoc enim nihil significat aliud, quam Deum ita perseverare ab æterno immutabilem, ut nihil ei noui accedere possit, aut decedere, quia quidquid est in Deo, est summè necessarium, & immutabile. Sed ita tamen æternitas Dei est tota simul & indiuisibilis, ut virtualiter sit successiua & diuisibilis, quia Deus secundum se totum nihil acquirens, aut amittens omni coexistere potest tempori, quando illud tempus est. Quo etiam modo immensitas Dei, per quam replet omnem locum, est indiuisibilis formaliter, & diuisibilis virtualiter, quia sic est totus Deus in toto spatio possibili, ut totus etiam sit in quolibet eius puncto: similiter enim æternitas est tota simul, quia in quolibet instanti est totus Deus absque ulla mutatione, & est successiua virtualiter, quia secundum se totum prorsus immutatus omni tempori coexistit, modò illud sit. Itaque ut vides, tùm æternitas, tùm immensitas dicunt vnum in recto, & alterum in obliquo, in recto perfectionem intrinsecam omnino indiuisibilem, in obliquo, æternitas omne tempus, immensitas omne spatium.

Æternitas
Dei est to-
ta simul.

M 2

Certum

**Æternitati
omnia sūt
præsentia.**

Certum est secundò, triplicem esse posse sensum illius propositionis [omnia sunt præsentia Deo in æternitate] Primus est, obiectiue sunt Deo præsentia, eo quod Deus eorum essentiam, & existentiam eodem modo sibi repræsentet, ac si realiter essent præsentia, & existentia. Secundus est, realiter præsentia sunt æternitati Dei secundum aliquam partem eius virtutalem, id est eo tempore sunt præsentia æternitati quo ipsa existunt, quo autem tempore non existunt non sunt præsentia. Aliud enim est quod æternitas sit tota simul, aliud quod contineat omnia simul, seu quodd omnia simul ei coexistent ut dicitur statim. Tertius sensus est, omnia futura realiter coexistent æternitati Dei ab æterno, etiam tunc quando non sunt. Itavt verum sit dicere, nunc Anti-Christus est præsens realiter æternitati Dei, hoc est esse præsens æternitati Dei adæquatè sumptæ, in altero autem sensu res est præsens æternitati Dei sumptæ inadæquatè, secundum id quod dicit in obliquo, hoc posito.

**Nunc tem-
poris, &
nunc æter-
nitatis.**

Celebris inter Thomistas sententia est, cuius Caietanus se primum inventorem esse proficitur q. 14. art. 13. Medium in quo Deus ab æterno videt futura contingentia, esse præsentiam realem, quam habent ab æterno cum diuina æternitate adæquatè sumpta; vt autem explicent quomodo illud quod non existit ab æterno, possit ab æterno esse præsens, & coexistere Dei æternitati, duplex distinguunt (nunc) alterum est (nunc temporis) cui contingentia coexistunt successiue, cum sint in alia, & alia differentia temporis, aliud est (nunc æternitatis) cui omnia coexistunt simul, cum illud sit totum simul. Ideoque omnia, quæ dicuntur præsentia, futura, præterita, prout comparantur ad nunc temporis quod est successiuum, non sunt nisi præsentia prout comparantur ad nunc æternitatis, quod est simultaneum. Vnde colligunt non esse mirum quod futura cognoscantur intuitiue, cum Deus realiter habeat illa præsentia in sua æternitate; visio enim intuitiua esse potest vbi obiectum est præsens realiter.

**Prima
dubitatio.**

Ratio dubit. primò est, quia sapissimè asserunt Patres omnia esse præsentia Deo in æternitate, & illi nihil esse futurum, & præteritum, sed quod est præsens, potest in illa præsentia cognosci, ergo futura possunt cognosci à Deo vt præsentia in nunc æternitatis, non mensura intrinseca, quia non sunt, sed mensura extrinseca, quæ est æternitas. Maiorem probare inutile est, cum hoc apud Patres vulgatissimum sit. Augustin. lib. de cognitione veræ vitæ. c. 31. *Nihil præteriti ei decedit, nihil futuri ei accedit, sed quicquid est, vel fuit, vel erit, totum ei præsens adest*, lib. 4. de Trinit. cap. 17. *Apud Deum præterita, & futura stant*. lib. 5. cap. 16. *Apud Deum nec præterita transferunt, & futura iam facta sunt*. Idem ait lib. 15. c. 7. & lib. 10. Ciuit. c. 12. Isidorus de Summo bono c. 8. *In Deo, nec præteritum, nec futurum cernitur, sed in Deo præsentia omnia dicuntur, quia æternitate suâ cuncta complectitur*. Alios omitto.

**Secunda
dubitatio.**

Secundò, implicat vt æternitas tota simul & omnino indiuisibilis, ambiat totum tempus, præsens, præteritum, & futurum, quin omnia illi coexistent simultaneè, sed æternitas Dei tota simul ambit totum tempus præsens, præteritum, & futurum, ergo illi omnia coexistunt simultaneè. Probat. maior, rei quæ non existit nisi simultaneè, nihil potest coexistere nisi simultaneè, sed æternitas Dei existit simultaneè ergo nihil illi coexistit nisi simultaneè. Nam rei omnino indiuisibili nulla res potest coexistere nisi coexistat toti.

**Tertia du-
bitatio.**

Tertio, cognitio intuitiua fertur necessariò in rem vt præsentem, & existentem hic & nunc quando fit visio, sed Deus ab æterno intuitiue cognoscit futura, ergo illa sunt ab æterno præsentia Deo. Confirmat.

nam si omnia non sunt præsentia Deo in nunc æternitatis realiter, explicari non potest, quomodo in Dei æternitate non sit præteritum & futurum, atque adeò successio.

Dico primò, futura contingentia non possunt videri à Deo, in præsentia reali quam habeant ab æterno cum æternitate Dei. Ita ex variis Patribus, & ex S. Thoma probant euidenter Suares, Vasques, Arubal, Herice, Ruiz, sequuti etiam doctissimos Thomistas Egidium Romanum, Syluestrum, Dezam, Heruæum, quos immeritò deserunt Bannes, Nauarreta, Gonsales, Zumel, & alij communiter recentiores Thomistæ Caietanum sequuti, contra quos.

Ratio prima sit, quia si futura essent ab æterno præsentia æternitati Dei, & in ea præsentia Deus illa videret, esset necesse illa existere in se ipsis ab æterno, consequens est contra lumen fidei, & contra lumen rationis, nam illa essent futura, vt supponitur & non essent futura, quia existerent ab æterno, ergo futura non habent ab æterno præsentiam realem cum Dei æternitate. Probat. maior, vt aliquid sit præsens alteri, debent ambo sibi mutuò coexistere, sed nihil coexistere potest alteri, nisi existat simul cum altero, nam coexistentia, est duorum simul existentia, ergo nihil potest esse præsens Deo ab æterno, nisi habeat existentiam in se ab æterno. Maior ex terminis nota est, imò est modus etiam loquendi Thomistarum qui dicunt futura coexistere Dei æternitati. Minor etiam est manifesta, nam vt duo sibi coexistant, necesse est, vt tunc vnum habeat existentiam, quando alterum, illam habet, nam coexistere est simul existere, vt coexistam huic diei necesse est vt tunc sim quando est dies: vt coexistam localiter alteri, oportet vt sim simul cum illo in loco: ergo si futura coexistunt ab æterno Dei æternitati, existunt simul ab æterno, & Deus, & futura. Confirmat. euidenter si futura coexistunt Dei æternitati ab æterno, æternitas Dei est ab æterno mensura existentie futurorum, sed vt vnum mensuret aliud, non sufficit existentia mensuræ, sed requiritur existentia etiam rei mensurata, ergo si futura realiter coexistunt Dei æternitati, existunt necessariò ab æterno.

Dices committi æquiuocationem quia sit transitus à nunc æternitatis in quo creaturæ sunt simul, ad nunc temporis, in quo sunt successiue, neque sunt ab æterno.

Sed contra manifestè, nulla res coexistit ab æterno nunc æternitatis, quin coexistat illi nunc, secundum id quod dicit tunc in recto, tunc in obliquo, sed nunc æternitatis ab æterno dicit in recto Dei existentiam, & in obliquo dicit omne tempus cui coexistitur id est omne nunc temporis, ergo nulla res coexistit nunc æternitatis ab æterno, quin coexistat omni nunc temporis æterni. Maior clara est nam æternitas Dei vt sic, essentialiter dicit tunc rectum, tunc obliquum & eo dempro cessat esse æternitas, vnde argumentor. Quando duo simul existunt, implicat, vt coexistant vni, quin coexistant alteri, sed nunc æternitatis, semper coexistit alicui nunc temporis; semper enim æternitas Dei coexistit alicui temporis, ergo implicat, vt coexistam nunc æternitatis, quin coexistam alicui nunc temporis, ergo si coexistam ab æterno nunc æternitatis, coexistam omni nunc temporis: quæ sanè aperta demonstratio est. Nam sicut in tempore non possum coexistere nunc æternitatis, quin coexistam hodierno temporis, sic neque possum ab æterno coexistere Dei æternitati, quin coexistam æterno temporis.

Secundò, immensitas Dei non minùs est indiuisibilis & tota simul in loco quolibet, quàm æternitas est tota simul in omni tempore, ergo si futura sunt præsentia Deo pro omni tempore, ex eo quod æternitas Dei

**Conclusio
negans.**

**Prima
probatio.**

Euasio.

**Præcludi-
tur.**

**Secunda
probatio.**

Dei sit indiuisibilis & tota simul, omnia etiam erunt presentia immensitati Dei pro omni loco. Et sic, quia ego Lugduni sum præsens immensitati Dei, ero etiam præsens Romæ. Probo consequentiam, propter simultaneitatem & indiuisibilitatem æternitatis, implicat ut sim illi aliquo tempore præsens, quin sim semper præsens, ergo propter eandem indiuisibilitatem implicat, ut sim alicubi præsens immensitati Dei, quin sim ubique præsens. Neque nulla potest afferri disparitas.

Tertia
probatio.

Tertiò denique, implicat esse simul existentiam & præsentiam formæ, & eius negationem, sed si futura sunt realiter præsentia Deo, existentia formæ, & eius negatio sunt simul, quod probo, quæ sunt simul cum aliquo tertio sunt simul inter se, sed præsentia rei futuræ v. g. Antichristi, & eius negatio, sunt nunc existentes simul cum Dei æternitate, ergo sunt etiam inter se simul existentes. Minor est clara, quia hodie est negatio Antichristi, & tamen hodie videtur à Deo ut præsens æternitati Dei, ergo illa præsentia, & eius negatio sunt simul.

Dico secundò, neque possunt à Deo videri futura in præsentia obiectiua cum æternitate Dei tanquam in medio.

Ratio est, quia cognitio futurorum, non est medium in quo Deus cognoscit futura, sed præsentia hæc obiectiua est cognitio futurorum, ergo illa præsentia obiectiua non est medium, in quo Deus cognoscit futura.

Dico tertiò, futura contingentia videntur à Deo ut præsentia æternitati Dei sumptæ inadæquatè, seu pro eo tempore quo illi coexistunt.

Ratio est, quia hoc est videre futura immediatè in se ipsis ut dicitur statim.

Solutio
primæ du-
bitationis.

Ad primam Resp. Patres illos omnes verè dicere, quod omnia sunt præsentia Deo ab æterno, quia sunt obiectiue præsentia Deo, cum cognoscantur ab eo distinctè ab æterno, quo modo nihil cognitioni Dei esse potest futurum, aut præteritum, non ex parte obiecti, sed ex parte cognitionis, quæ cum eadem claritate semper tendit in obiecta. Sanct. autem Thomas quando dicit omnia futura cognosci à Deo in præsentia cum æternitate Dei, omnino loquitur de præsentia quam habent eo tempore quo sunt, cum æternitate sumptæ inadæquatè, non autem de præsentia quam habeant ab æterno cum æternitate adæquatè sumptæ.

Solutio
secundæ.

Ad secundam Resp. magnam æquiuocationem esse in illa voce (simultaneè) vel enim illa particula se tenet ex parte ipsius æternitatis, vel ex parte rei, quæ illi coexistit, si ex parte ipsius æternitatis, certè cum illa sit tota simul, nihil coexistit illi, nisi toti simul: si sumatur ex parte rei coexistentis, falsum est, quod illa simul illi coexistat, quomodo? enim tempus successivum poterit illi simul coexistere. Itaque ad argumentum, Respond. quod omnia tempora coexistunt æternitati Dei tunc quando sunt, non tota simul, sed illi toti simul. Deinde sæpè dixi æternitatem Dei secundum id quod dicit in recto esse totam simul, non secundum id quod dicit in obliquo. Vnde vides ad argumentum, distingui maiorem, & minorem: nihil ergo coexistet æternitati, nisi coexistat illi simultaneè, tunc quando existit, & quidem simultaneè secundum id quod æternitas dicit in recto, non secundum quod dicit in obliquo.

Solutio
tertiæ.

Ad tertiam Resp. primò quidem negando maiorem, quia cognitio rei ut est in se, seu non instat alterius, est verè intuitiua ut dixi, siue illa sit præsens siue non; si enim Deus daret mihi speciem rei absentis, verè illam viderem. Deinde distingui potest eadem maior, cognitio intuitiua est cognitio rei ut præsens pro aliqua differentia temporis concedo, rei ut præ-

sentis pro tunc quando est visio nego. Ad confirmat. Respond. quod in Dei æternitate secundum id quod dicit in recto non est præteritum, & futurum, quia illa est perfectio intrinseca Dei, mutationis incapax; est autem præteritum, & futurum secundum id quod dicit in obliquo, quia connotat tempus successivum. Imò si velis in æternitate Dei adæquatè sumptæ, nihil est præteritum, aut futurum, quia illi omnia sunt præsentia eo tempore quo sunt. Sed Patres tamen quando dicunt nihil esse præteritum, aut futurum Deo loqui tantum videntur de præsentia obiectiua, quia scilicet nihil est quod Deus non æquè distinctè cognoscit, ac si esset præsens.

S. IV.

Utrum futura contingentia videantur in se ipsis.

Relictis omnibus medijs, in quibus Deus videat futura, sequitur ut sine vlllo medio illa videat, id est immediatè, quod est videre futura in se ipsis, sicut cum video Petrum præsentem sine medio illum video, quia video illum in se ipso.

Triplex
dubitatio.

Ratio tamen dubitandi est primò, quia id in quo tanquam obiecto formali videtur obiectum est id quod specificat cognitionem, quæ sine dubio specificatur ab obiecto formali, sed nulla res creata specificare potest cognitionem diuinam quæ alioqui esset dependens ab obiecto, & ab eo sumeret speciem, ergo nulla res creata videri à Deo potest in se ipsa.

Secundò, cognitio necessaria, & infallibilis fundari non potest in aliquo fallibili, sed futuritio rei contingentis est fallibilis, ergo cognitio infallibilis non potest in ea fundari. Neque dicas sufficere necessitatem ex suppositione, nam hinc planè sequitur posse cognosci futura in voluntate, vel in causis moralibus, quæ habebunt effectum infallibiliter ex suppositione, est enim prorsus eadem ratio, vel afferatur disparitas, cur in causis connexis necessariò ex suppositione non possint futura cognosci, possint autem in se ipsis cognosci, quia erunt necessariò ex suppositione.

Tertiò, illud in quo videtur obiectum, est obiectum primarium & motiuum, sed nulla creatura esse potest obiectum primarium, & motiuum diuinæ cognitionis, ergo nulla creatura esse potest id, in quo aliquid videtur, ergo futurum videri non potest in se ipso. Deinde si res futura est obiectum terminatum duntaxat debet assignari aliquod obiectum motiuum; de illo enim solo quæritur, sed illud nullum aliud assignatur, ergo res futura est obiectum motiuum.

Dico primò, Deus immediatè cognoscit futura contingentia in se ipsis, ita docent cum S. Thomas art. 13. Durando, Gabriele, Suarez, Molina, Vasquez, Herice, Lessius, Alarcon, & alij plurimi.

Ratio est, quia ut aliàs dixi, omne quod est in se ipso determinatè verum, & cognoscibile, potest in se ipso determinatè cognosci, nam cognoscibile illud est quod potest cognosci, sed omne futurum est in se determinatè verum ut probaui, ergo potest in se determinatè cognosci. Deinde nulla est causa in qua cognosci possit futurum contingens ut probatum est, neque vllus effectus necessariò connexus, quia prius res est futura quàm vllus eius effectus futurus sit, ergo necesse est, ut videat illud in se ipso. Denique intellectus ille dicitur infinitus in genere intellectus qui omnia intelligit eo ipso quod sunt intelligibilia, intellectus diuinus huiusmodi est, ergo, &c.

Dico secundò, etiam si Deus futura cognoscat in se ipsis, illa tamen nullo modo dici possunt obiectum motiuum, & primarium diuinæ cognitionis, sed terminatiuum, & secundarium.

Ratio patet ex dictis de cognitione possibilium in

M 3

se ipsis. Nam quia cognitio diuina prout terminatur ad essentiam, & personas est infinite perfecta, non potest specificari ab obiecto vllō creato, illud enim non est obiectum primum & specificatum cognitionis quo sublato cognitio manet æquē intrinsecē perfecta, sed sublato futuro, cognitio Dei manet æquē intrinsecē perfecta, ergo illud futurum quantumvis in se ipso immediate cognoscatur, non est tamen specificatum cognitionis diuinæ, vide dicta in fine quæstionis secundæ.

Ad primam Respondebam, cognitionem Dei specificari ab obiecto formali primario, non à formali secundario, & terminatiuo: quia cognitio infinite perfecta per obiectum primum, specificari ab alijs obiectis non potest, quantumvis illa sint obiecta formalia, quia non sunt formalia primarij, & motiue sed terminatiue tantum.

Neque dicas, actum Dei liberum formaliter vt liberum, specificari ab obiecto contingenti, quia eo sublato non esset liber. Respondeo actum liberum non specificari ab obiecto contingenti, quia eo sublato actus Dei manet liber secundum totam perfectionem intrinsecam, & entitatiuam actus liberi, quamvis non maneat liber secundum complementum extrinsecum.

Ad secundam Resp. futuritionem rei contingentis esse fallibilem antecedenter, sed consequenter esse infallibilem ex suppositione quod res sit futura: sicut visio rei præsentis est infallibilis, cum implicet rem futuram non esse futuram. Neque hinc sequitur quod cognosci æquē possit in voluntate, vel causis moralibus præcisè prout antecedunt, & non includunt effectum, quia vt sic non habent connexionem vllō modo necessariam cum effectu, sed sequitur tantum quod futurum possit cognosci in causis prout includunt ipsum futurum quod est, futurum in se ipso cognosci vt sæpè monui.

Ad tertiam, negata est illa maior, quod in cognitione infinita, illud omne in quo aliquid videtur sit obiectum motiuum, & primum, quia si cognitio illa sit infinite perfecta per aliquod aliud prius obiectum, iam omne aliud obiectum erit terminatiuum & secundarium, res ergo futura videtur in se ipsa non primarij & motiue, sed secundarij & terminatiue, nego autem esse necesse vt primarij & motiue videatur in vllō alio; satis enim est quod ipsa videatur in se ipsa terminatiue, à cognitione infinite perfecta.

QVÆSTIO IV.

De scientia Dei conditionata.

HÆC est celebratissima illa scientia futurorum conditionalium, toties defensa, toties impugnata, mirabilium omnium Dei operum conscia, conciliatrix gratiæ atq; prædestinationis cum creata libertate, scia decretorum, scripserunt pro eius defensione grauissimi huius ætatis Theologi, quorum doctrinam de hac scientia video totam ad tria capita posse reuocari. Primum sit eius existentia. Secundum quidditas & nonnullæ proprietates. Tertium obiectum materiale, & formale.

SECTIO I.

Existentia scientia Dei conditionata.

Futurum
conditio-
natum.

Certum est primum futurum conditionatum illud appellari quod reuera erit ex suppositione quod ponatur conditio aliqua, v. g. peccatum Petri quod erit, si ancilla eum interroget, est futurum conditionatum, sicut futurum absolutum dicitur illud, quod

erit independenter ab omni conditione: propositio de futuro conditionato dicitur illa, quæ enunciat aliquid futurum, aut non futurum si ponatur aliqua conditio, si Petrus interrogetur ab Ancilla peccabit; scientia ergo conditionata vocatur illa quæ cognoscitur aliquid futurum, si ponatur aliqua conditio. Dicitur enim (conditionata) quia tendit in obiectum conditionatum, non quod ipsa sit in se conditionata, est enim actus verè absolutus, & dicitur (conditionata) ratione obiecti tantum.

Certum est secundò, propositionem de futuro conditionato esse posse triplicem, prima est disparata, in qua conditio nullam habet connexionem cum effectu, vt si des Petro librum, turca egredietur Constantinopoli. Secunda dicitur necessaria, in qua conditio connexionem habet necessariam cum effectu, si Petrus currat, mouebitur: hæc propositio semper illatiua est, quia est vera ratione consequentiæ, Petrus curret, ergo mouebitur. Tertia dicitur contingens, in qua conditio habet connexionem aliquam cum effectu, sed contingentem duntaxat, vt si Petrus vocetur, consentiet. Hæc propositio non potest esse illatiua, nec vera ratione consequentiæ, sed solum ratione consequentis. Falsum enim est dicere Petrus vocabitur, ergo consentiet, quia posita vocatione Petrus consentire potest, vel dissentire. Propositio ergo est solum enunciativa. Similiter propositio conditionata interdum habet conditionem, quæ de facto ponetur, atque aded enunciat euentum reuera futurum, vt si Ancilla Petrum interroget, negabitur ab eo Christus, interdum habet conditionem quæ non ponetur nec effectus, si in Tyro, & Sidone, &c.

Certum est tertio, quod in omni propositione, in qua enunciat aliquid vel præteritum, vel futurum sub conditione contingentem habente connexionem cum effectu, semper (quod valde notandum est) in illa conditione, includuntur omnia principia quæ necessarij exiguntur ad illius effectus productionem, cum enim v. g. dicis si Petrus vocetur, consentiet, sub illa conditione vocationis continetur etiam quidquid ad illum consensum requiritur, v. g. decretum de præbendo concursu & alia huiusmodi; nam si Deus vocaret Petrum, & decreuisset non concurrere ad eius conuersionem, certè ille consensus non esset futurus posita vocatione: his positis. Nulla hoc sæculo inter Theologos illustrior est controuersia, quæ de hac scientia futurorum, sub conditione connexionem non habente necessariam cum effectu, qui dicitur futurus posita eadem conditione. Nam eam omnem negant constantissimè recentiores Thomistæ sed deinceps tamen, vi argumentorum coacti sunt, aliquam in Deo futurorum istorum, scientiam admittere, dixerunt verò alij eam probabilem duntaxat & coniecturalè esse, vt Curiel, Ledesina, Cabrera, Cabezudo, Nauerrera: alij mox aduertentes effugij huius, malè tutas latebras, ad quas sine diuina iniuria recurrere nemo possit, maluerunt humanæ libertatis iure violato, dicere admittendam in Deo esse infallibilem illam scientiam, sed posteriorem decreto absoluto & antecedente, v. g. si talis conditio ponatur, ego physicè iudam prædeterminabo ad peccatum, & Petrum ad conuersionem, ita nunc communiter illi omnes cum Aluare, Zumel, Gonzale.

Contraria tamen sententiâ, quæ omnino affirmat, esse in Deo certam cognitionem futurorum huiusmodi contingentium conditionalium, tunc eorum quæ absolute aliquando futura sunt, tunc eorum quæ nunquam erunt, quia non ponetur vnquam conditio, quæ posita illa essent, sententiâ (inquam) illa postquam auctore Molina non primum adinuenta, sed clariùs explicata, & probata est, magno consensu, & plausu totius scholæ excepta est, & agnita germana

Triplex
propositio
de futuro.

Qualis sit
illa condi-
tio.

Sententiæ
negantis
auctores.

Auctores
affirman-
tis.

na soboles veterum omnium scholasticorum, in quam ierunt vnâ voce Doctores omnes societatis, & cum illis Dominicus totus, Pefantius, Corduba, Lorca, Mendoza. Illustrarunt autem illam eximie Molina 1. p. q. 14. art. 13. disp. 14. & 17. & disp. 52. concordia. Suarez opusculo de hac scientia, & proleg. 2. de gratia. Valent. hic p. 5. Lessius l. de auxilijs c. 18. Herice disp. 7. Ruiz à disp. 61. ad 81. vbi ostendit clarissime scientiam illam conditionatam planè agnitam, & assertam fuisse à Magistro, Alensi, Alberto, Bonaventura, S. Thoma, Durando, Richardo, Scoto, & demùm ab omnibus antiquioribus Theologis, cum quibus.

Affertio. Dicendum omnino est, esse in Deo scientiam eorum omnium, quæ sub aliqua conditione futura sunt, eamque certam omnino esse ac infallibilem, & à quolibet Dei decreto absoluto independentem.

Primam partem, quatenus asserit cognosci à Deo huiusmodi futura, plures à Thomistis negant sine periculo erroris negari posse, sic enim tradunt Victoria, Ripa, Gonzales, sed eadem certitudine duas alias partes debere asseri, demonstrari breuiter potest ex scripturis, ex patribus, & ex ratione.

S. I.

Prima scientiæ huius probatio, ex scripturis.

Testimonia veteris testamenti. **P**rimò enim, quàm certò scientiam hanc, scriptura Deo tribuat, ex innumeris locis vtriusque testamenti patet; Exod. 34. prohibentur Israëlita sumere sibi filias gentilium in vxores, reddique Deus rationem, *Ne postquam fuerint fornicata fornicari faciant filios tuos.* Quod idem repetitur 3. Reg. c. 11. *non ingrediemini ad eas certissime enim auertent corda vestra, ut sequamini Deos earum.* 1. Reg. c. 23. *Querit David à Domino, si tradent me viri Coila in manus Saul, respondet Deus, tradent:* Sapient. 4. *Raptus est, ne malitia mutaret intellectum eius, aut ne fictio deciperet animam illius.*

Testimonia noui. In nouo testamento celeberrimum illud est ex Matth. 11. *Ua tibi Corozaim, ua tibi Bethsaida, quia si in Tyro, & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere, &c.* Lucæ 16. *Si Moysen non audiunt, neque si aliquis ex mortuis reuixerit credent.* Ioan. 5. *Si alius venerit in nomine suo illum recipietis.* 1. ad Corinth. 2. *Si cognouissent nunquam Dominum glorie crucifixissent.* Ex quibus, & alijs pluribus locis, quæ volens omitto, sic formatur demonstratio.

Deus certò & infallibiliter scit futura omnia contingentia conditionata, quæ actu nunquam erunt si certò & infallibiliter illa prædicat, sed in locis allegatis prædicat futura huiusmodi, quæ nunquam fuerunt, & fuissent, si posita fuisset aliqua conditio v. g. idololatriam Iudæorum, si sumerent vxores alienigenas: penitentiam Tyriorum si vidissent signa, &c. ergo Deus cognoscit futura conditionata. Hoc argumentum adeò malè vexat aduersarios, ut varias ad illud excogitauerint responsiones, sed omnes apertè falsas. Prima est (ut dixi) Ledelina, Cabrera, Nauarera, futura hæc omnia nota Deo fuisse, sed coniecturaliter solum, & probabiliter, quia non cognoscit, neque prædicat Deus euentum futurum, sed tantum quid ferat præsens dispositio, & inclinatio causarum, non enim v. gr. cognoscit David tradendum esse à Ceylitis, sed dicit causas tunc esse ita dispositas, ut moraliter possit conjici, illas operaturas esse tali modo.

Hæc responsio ut videas quantopere aliena sit à Thomistis, ipsius caluini solutio & Doctrina est, in Antidoto, ad 11. c. Matthæi, non disputat Christus (inquit) quid Deus præsciuerit, sed quid facturi sint

Tyrij, quatenus ex re percipi poterat, & ad communem mentis captum sermonem accommodat. Quod est dare Deo coniecturalem notitiam. Deinde hoc est dicere posse falli Deum, & verbis eius posse subesse falsum, quia falsitas stare potest cum opinione, quam propterea meritò negat Augustinus posse Deo tribui, *diuinitas non opinatur* inquit tract. 27. in Ioan. Præterea eadem etiam ratione negabitur esse in Deo cognitio eorum quæ absolute futura sunt, quæ Deus non nisi probabiliter prædixerit, quod esset fundamenta religionis firmissima euertere quæ petuntur ex Vaticinijs prophetarum; diceret enim infidelis, illos coniecturaliter solum loquutos esse. Deinde apertè repugnat scripturis, certissime auertent corda vestra. Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius.

Dices, sapè Deum in huiusmodi prædictionibus non loqui assertiue, cum dicat fortè, v. g. Matth. 11. si in Sodomis factæ fuissent virtutes, &c. fortè mansissent vsque ad hanc diem.

Resp. negando per particulam (fortè) significari semper cognitionem probabilem, ut rectè probat Ambros. l. 2. de pœnit. 5. ex Actorum 8. vbi dicit sanctus Petrus, Simoni Mago, *Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum si fortè remittatur tibi hæc cogitatio.* Nunquid enim veræ pœnitentiæ non est promissa certa remissio, eximie August. tract. 37. in Ioan. Ille (inquit) qui omnia scit quando dicit (fortè) non dubitat sed increpat, dubitationis verbum est, quando dicitur ab homine, ideo increpante quia nesciente, cum verò dicitur à Deo verbum dubitationis, illa dubitatione arguitur infidelitas, non opinatur diuinitas. Itaque vel illud (fortè) affirmationem significat non dubitationem: vel per illud significatur contingentia futuri liberi quod potest non esse, non autem incertitudo cognitionis, quæ ad illud terminatur.

Cum ergo, apertam viderent falsitatem huius responsionis, posteriores Thomistæ dixerunt cum Aluare, futura illa conditionata nota prorsus infallibiliter Deo esse, non per scientiam vllam conditionatam, sed per scientiam liberam, quæ cognoscit decretum efficax prædeterminandi physice voluntatem Tyriorum ad pœnitentiam, si talia fierent miracula, quod decretum in Deo actu nunc est absolutum ex parte actus, sed conditionatum ex parte obiecti.

Sed contra, nam nunc non agitur, vtrum scientia conditionata distincta sit ab alijs, neque vtrum sit posterior decreto, sed tantum vtrum illa in Deo sit, nam esse in Deo scientiam conditionatam est cognosci à Deo ea, quæ futura essent, si poneretur conditio, sed ex scripturis allatis manifestè conuincitur huiusmodi futura cognosci à Deo, nam cognoscitur conuersio Tyriorum, quæ futura erat, si vidissent signa quæ viderunt Bethsaida, ergo negari non potest scientia Dei conditionata. Imò illa non potest esse sola scientia visionis, quæ cognoscuntur absolute futura, nam conuersio Tyriorum non est absolute futura, ergo quamuis decretum illud prædeterminandi Tyrios cognoscatur per scientiam visionis, quia dicitur præsens, tamen conuersio Tyriorum conditionatè futura cognoscitur per scientiam diuersam. Deinde quod cognitio illa non sequatur decretum prædeterminandi, postea euidentissime demonstrabitur. Nunc tantum dico per eam responsionem poni decretum in Deo antecedens, & efficax prædeterminandi hominem ad grauissima illa peccata, quæ Deus præuidet futura sub conditione. Nam v. g. cum dicitur Sapient. 4. *raptus est ne malitia, peruerteret, &c.* Quæ ab aduersarijs, vtrum decerneret Deus efficaciter determinare illos pueros, ut malitia illos immuteret: quædo præuidet idololatriam Iudæorum, si ducant vxores alienigenas, habebat ne? decretum efficax prædeterminandi eos ad idololatriam, adeò ut non possent

Secunda
cualisio.

Prima euasio de cognitione coniecturali.

sent non esse idololatram. Hoc fateor pias horrere aures, ut amplius postea dicitur. Præterea quæro, illa fœuerissima obiurgatio facta Corozaitis, nunquid sit iniusta, & ridicula; dicit, enim vobis, quia si vidisset Tyrij & Sidonij, virtutes quas vos vidistis, ego physice prædeterminassem eos ad conuersionem, si ne qua prædeterminatione conuerti non potuissent. Vestras autem voluntates nolui prædeterminare, neque potuistis conuerti. Quis! non rideat Christum ita increpantem, aut cum Bethsaitis non respondeat, nos quoque conuersi essemus visis his signis, si voluntates nostræ fuissent à Deo prædeterminatæ, sed quia prædeterminare Deus noluit, non potuimus conuerti, quomodo deteriores illi fuerunt Tyrijs.

Neque dicas cum Aluare Bethzaitas maiora opposuisse impedimenta diuinæ gratiæ, quàm opposituri fuissent Tyrij. Redit enim argumentum, nam si Deus prædeterminauit antecedenter Bethsaitas, ut apponant illa maiora impedimenta, non autem prædeterminauit Tyrios, certe nullà re magis videntur obiurgandi quàm Tyrij, atque adeò iniustum est illud (væ) cum tota causâ, cur non egerint pœnitentiam, sit, quia Deus noluit illos prædeterminare, sicut volebat prædeterminare Tyrios. Denique ut cætera omittam responsio illa de decreto antecedente expressè habetur apud Calvinum l. 3. institut. c. 23. ut videbis apud Bellarminum l. 2. de amissione gratiæ, c. 1. & Belcarium episcopum metensem in opusculo contra ipsum.

§. II.

Secunda probatio, ex doctrina SS. Patrum.

Secundò, non minùs expressa est apud Patres hæc scientia, quorum longissimum dabunt Catalogum Suarez, & Ruiz, locis citatis, ego ex triplici capite apertissimè rem demonstro.

Primum
caput testi-
moniorum

Primum est, quærent sapientissimè Patres, quare Deus cum præuideret peccaturos Angelos & Adamum si crearentur, Iudam, & Saulem si eligerentur, creare illum voluerit, & istos eligere. Respondent autem concedendo id sciri à Deo, & tamen creare velle illos, quia Dei bonitas superat præscientiam, ita enim respondent Hieronym. l. 3. contra Pelagianos c. 2. Tertull. l. 2. contra Marcionem c. 5. 6. & 7. Chrysost. homil. 1. de Adam & Eua.

Secundum
caput.

Secundum est, asserunt etiam illi sæpè idèd quosdam præmaturè rapi ex hac vita, quia Deus præuideret fore, ut in maiora mala laberentur, si diutius viuerent, alios autem non rapi, cuius inæqualitatis nullam rationem esse posse asserunt, de hoc enim sæpè disputat Augustinus, & scientiam istam apertè tribuit Deo, v. g. l. de bono perseuer. c. 9. *Certè poterat illos, Deus præsciens esse lapsuros auferre de hac vita, & l. de corrept. & gratia c. 8. Non nisi peruersissimè ac insanissimè dici, Deum nescire quid facturi sint homines si viuant, cum illos rapit antequam viuant*, idem fulissimè docet Nyssen orat. de infantibus, vtiurque ad id, similitudine conuiuiorum, vbi magister præuidens certos quosdam ex inuitatis, crapulâ lædendos esse, arcet maturè à conuiuio. Denique Cyrilli eadem doctrina est l. 3. contra Iulianum vbi Porphyrij sententiam laudat.

Tertium
caput.

Tertium est, quia ponitur sæpè à patribus præsertim ab Augustino vocatio quædam secreta, & congrua, cui Deus nouit obedituros homines, si eâ vocentur, l. 2. ad simplicianum q. 2. *Cuius miseretur, sic eum vocat, sicut nouit ei congruere, ut vocantem non respiciat*, idem habetur l. de prædestinat. Sanctorum c. 8. vbi habetur manifestè cognitio futurorum conditionalium. Ex quibus formatur euident argumentum.

Non potest Deus cognoscere peccatum Adami, & Iudæ, si creentur: peccata puerorum quos præmaturè rapit, si diutius viuerent: vocationis efficaciam si datur, per scientiam absolutam, quia illa sæpè non sunt absolutè futura; sed neque per scientiam purè possibilem, cum sint futura posita conditione, ergo cognoscat per scientiam conditionatam.

Argumen-
tatio.

Obijciunt aduersarij vrgentque vehementius damnatam esse ab Augustino & ab eius discipulis Prospero & Fulgentio hanc scientiam, quæ nitebatur error totius Massiliensium de initio fidei, & gratiæ, atque adeò annuerandos esse Massiliensibus, Molinam, & assertores omnes (scientiæ mediæ) & hoc est magnum crimen propter quod Molinistæ dicuntur Semipelagiani. Quid enim in Semipelagianis reprehendit Augustinus, vel frequentius, vel vehementius quàm hanc scientiam v. g. l. de prædestin. sanctorum c. 14. & l. 2. contra duas epistolas, & c. c. 7.

Obiectio
Thomista-
rum.

Resp. Augustinum ab aduersarijs, vel rideri, vel non intelligi, nam scientiam futurorum conditionalium, certum est ab eo sæpè probari, & prædicari. Neque Semipelagianos argui, quod illam admitterent, sed quod pessimum, & omnino impossibilem eius vsum, in Deo fingerent, ad stabiliendum errorem de initio fidei. Non enim errabant quod dicerent sciri à Deo bona vel mala opera, quæ sub aliqua conditione quisque facturus esset, sed quod vellent illa ut sic præuisa, puniri à Deo, vel præmiari, imò dari primam gratiam propter bonum vsum, quem Deus futurum præsciuisset, & præmaturè rapi pueros in pœnam peccatorum quæ facturi erant si vixissent: hoc est quod in Massiliensibus merito designat S. Doctor, cum quo sentiunt omnes scientiæ mediæ assertores, tantum à Massiliensibus remoti, quantum veritas ab errore distat.

§. III.

Tertia probatio, ex multiplici ratione.

Prima petitur, ex determinata veritate, ac scibilitate propositionum conditionalium: si futurum conditionalium aequè verum est, & cognoscibile, ac absolutè futurum, aequè Deus cognoscit futurum conditionalium, ac futurum absolutum; sed futurum conditionalium aequè verum est, & cognoscibile, ac futurum absolutum: ergo aequè cognoscitur à Deo. Sed cognoscere futurum conditionalium, est habere scientiam conditionatam, ergo Deus habet scientiam conditionatam. Maior non eget probatione, nam intellectus simpliciter infinitus in ratione cognoscentis cognoscit essentialiter omne quod sciri potest, eo ipso quod sciri potest alioqui esset possibilis intellectus, qui plura sciret, sed quod est scibile sciri potest, ergo intellectus infinitus scire debet omne scibile.

Prima ra-
tio ex de-
terminata
veritate
futurorum

Minor ergo, illis omnibus probatur argumentis, quibus ostenditur futurum absolutum esse verum & cognoscibile. Nam sicut hæc propositiones sunt contradictoriæ, Petrus vocatus à Deo conuertetur, Petrus non conuertetur, sic contradictoriæ istæ sunt si Petrus vocetur à Deo conuertetur, si vocetur à Deo non conuertetur, sed ex duabus contradictorijs vna est vera, & altera falsa, nam implicat ut ambæ sint veræ, vel ut sint ambæ falsæ, ergo tam est verum & cognoscibile futurum contingens conditionalium, quàm futurum absolutè. Deinde illa propositio est vera, quæ rem enunciat sicuti est, sed illa propositio, si Tyrij videant miracula conuertentur, si Petrus intret in atrium ter Christum negabit, rem enunciat sicuti est, ergo est vera propositio. Imò, sicut verum fuit dicere, Iudas damnabitur, quia non conuertetur, sic verum fuit, si Iudas conuerteretur non damnaretur.

ur. Denique futura sub conditione à viris prudentibus cognoscuntur saltem coniecturaliter; nemo enim consultat de medijs ad finem, quin ratiocinetur, circa id quod est futurum conditionatè, posito quod, eligat hoc vel hoc medium; ergo huiusmodi futurum est cognoscibile; à Deo autem (vt dixi) coniecturaliter cognosci non potest ergo cognoscitur euidenter. Et sanè quidquid habet rationem entis habet rationem veri, sed futura conditionata tam realiter habent rationem entis quam possibilia, vel absolute futura, ergo tam sunt vera, & intelligibilia.

Secunda
ratio ex
infallibili-
tate pro-
videntia.

Secunda ratio, ducitur ex perfectione infinita providentia: quotiescunque Deus intendit aliquem finem, & preparat voluntati liberæ aliquod medium, debet scire qualem effectum habiturum sit tale medium, si detur; alioqui falli poterit providentia decernendo finem, sed illud non potest scire, si non cognoscat futurum conditionatum, ergo illud cognoscit. Probat minor, quia cognoscere quid futurum sit medium si existat, est cognoscere aliquid futurum sub conditione, sed Deus, cognoscit quid futurum sit medium, si detur, siue illud determinet voluntatem, siue non, quia semper illud est futurum sub conditione ergo non potest negari quin cognoscat Deus futurum sub conditione. Deinde (vt dixi) nullum est agens propter finem quod non habeat pro regula cognitionem futuri sub conditione, alioqui non posset prudenter eligere media, ergo cum Dei providentia perfectissimo modo agat propter finem, habebit pro regula perfectissimam cognitionem futuri sub conditione. Denique quod caput est, impossibile est Deum efficaciter prædestinare, ac vocare aliquem, si vel eius libertatem non violat, vel non cognoscat, quid voluntas factura sit, si vocetur, sed Deus prædestinando & vocando non tollit indifferentiam voluntatis, vt probarem si vacaret, ergo cognoscit quid voluntas factura sit si eo, vel eo modo vocetur.

Obiectio
Thomista-
rum.

Obijciunt aduersarij, propositiones conditionatas, non esse veras nisi sint necessariae, quod probant, quia veritas propositionis conditionatae consistit in bonitate consequentiae, sed consequentia nunquam esse potest vera, quin sit necessaria, alioqui posset aliquando esse verum antecedens, & falsum consequens quod est impossibile.

Respon. propositiones conditionales, quæ habent necessariam connexionem cum antecedente, ita esse veras, vt sint necessariae, & veræ consequentiae: alias autem propositiones in quibus conditio, non est connexa nisi contingenter cum euentu, nullo modo esse necessariae, & illatiuas quia earum veritas (vt dixi) non pendet à bonitate consequentiae, sed ab euentu consequentis, quia enunciatiuæ sūt tantum, non illatiuæ. Imò si essent consequentiae, non essent tamen necessariae, quia licet consequentia formalis semper sit necessaria, consequentiae tamen materiales non sunt necessariae, nisi quando antecedens est necessarium. Istæ propositiones conditionales ad summum sunt consequentiae materiales, quibus potest subesse falsum, vt rectè obseruat Moncaus d. 3. c. 16. Herice d. 7. c. 10. n. 59.

Tertia ra-
tio.

Denique vt optime vrget Luisius Legionensis dari scientiam in Deo eorum quæ sub conditione sunt futura, ita infirmum est mentibus hominum, vt si rusticum quemque interroges, quid futurum de te fuisset si natus esses inter Turcas, respondeat statim Deus nouit, quia nimirum summa illa perfectio est nullam admixtam habens imperfectionem, & est possibilis, ergo in Deo summe perfecto nullà ratione negari potest.

Multa opponuntur ab aduersarijs in contrarium, quæ omnia video peti partim ex malè intellecta na-

Tom. I.

tura, & proprietatibus huius scientia, partim ex illius obiecto, quæ paucis exponi possunt.

SECTIO II.

De natura & proprietatibus huius scientia conditionata.

Tria ergo potissimum sunt in hac scientia quam admisimus aduersarijs difficilia ex parte quidditatis. Primum est, quod sit media inter scientiam visionis & scientiam possibilem. Secundum, quod antecedit decretum Dei sine quo implicat vt aliquid habeat rationem futuri. Tertium, est eius vsus in actibus diuinæ providentia.

S. I.

Utrum scientia conditionata media sit inter scientiam simplicem, & scientiam visionis, & sit ab illis distincta.

Ratio dubitandi est primò, quia omnis distinctio inter scientias Dei petitur à diuersitate obiectorum, sed nullum est obiectum assignabile quod non pertineat ad scientiam necessariam, aut liberam, vel certè ad scientiam simplicem, aut visionis; nam omne cognoscibile, vel est necessarium, vel contingens: si primum pertinet ad scientiam necessariam, si secundum pertinet ad scientiam visionis. Deinde vel erit, vel non erit, si erit, pertinet ad scientiam visionis, si non erit, pertinet ad scientiam simplicem. Deinde futurum conditionatum, est ens purè possibile cum antecedit decretum Dei, neque vllum est possibile quod non sit futurum si Deus velit illud creare, ergo scientia simplex non differt à scientia media.

Triplex
difficul-
tas.

Confirmatur quia, si admittitur in Deo scientia distincta pro futuris conditionatis admittenda similiter erit scientia distincta pro præteritis, & præsentibus conditionatis, quod nemo dixerit.

Secundò, inter contradictoria nihil est medium, scientia libera, & necessaria oppositionem dicunt contradictoriam, quia necessarium opponitur libero: similiter ens actu, & ens in potentia, opponuntur contradictoriè, primum cognoscitur per scientiam visionis, secundum per simplicem. Denique sequens decretum, & antecedens decretum nihil possunt habere medium, ergo neque scientia simplex cuius obiectum est prius decreto, & scientia visionis, cuius obiectum non est prius decreto.

Tertiò, hæc scientia constat antecedente & consequente, quia veritas propositionis conditionatae consistit in sola consequentione consequentis ab antecedente, nam etiam si antecedens & consequens seorsum sint vera, si tamen vnum non sequatur ex alio falsa est propositio, si musca volat, turca saltat, ergo illa scientia esse non potest in Deo cuius nulla scientia constare potest antecedente & consequente. Præterea scientia hæc simplex non est cum contineat multitudinem conceptuum, connexionem vnus cum alio, & illationem. Denique si est in Deo hæc scientia, est præscientia, sed negat expressè Augustinus futura hæc præsciri v. g. de prædestinat. Sanctorum cap. 14. dicit præsciri à Deo quod erat futurum, non autem quod non erat futurum.

Dico primò, scientia conditionata nullo modo esse potest media inter scientiam naturalem, & liberam, propriè ac strictè sumptas, ita omnes ad vnum scientia conditionatae assertores.

Non est
media in-
ter scien-
tiam natu-
ralem &
liberam.

Ratio perspicua est, quia necessarium, & liberum opponuntur contradictoriè, ergo scientia, quæ circa illa versantur nihil habent medium, estque perspicuè contra Arrubalem, quod scientia conditionata reuo-

N catur.

catur ad scientiam liberam non autem ad necessariam, quia futura conditionata cum pendeant à decreto Dei, aut etiam à voluntate libera, sunt aliquid purè contingens, atque ita non pertinent ad scientiam necessariam, si tamen scientia necessaria minus propriè sumatur, pro ea quæ antecedit decretum, & libera, pro ea quæ posterior est decreto, non est dubium quin scientia conditionata, media dici possit inter scientiam naturalem, & liberam sumptas in ea significatione minus propria, quia hæc scientia ut dicitur statim neque antecedit, neque sequitur decretum, sed includit illud concomitanter tanquam vnam conditionibus.

Assertio
bipartita.

Dico secundò, scientia conditionata non est media inter scientiam simplicem, & scientiam visionis, si illa sumantur latè ac adequatè, si autem sumantur strictè ac propriè, media est inter illas, & est species scientiæ ab illis distincta. Ita constanter asserunt omnes, qui scientiam mediam Deo attribuunt, tametsi eorum aliqui, ut Molina, Suares, Valques existiment absolute scientiam hanc non dici mediam, quòd sit nova species scientiæ, quia eam pronunciant pertinere ad scientiam visionis, vel ad scientiam simplicem. Vnde ut vides sola hic est lis de nomine, de quo parum laboramus, hoc vnum contententes quod Deus cognoscat futura sub conditione.

Prime partis
probatio.

Ratio ergo primæ partis est, quia scientia simplex sumpta latè & adequatè illa dicitur, quæ versatur circa illud omne possibile, quod nunquam habebit existentiam: & scientia visionis illa, quæ versatur circa illud omne, quod habebit existentiam. Inter illa duo patet quod nullum est medium, ergo inter istas scientias eo modo latè sumptas, & adequatè, patet quod nulla est scientia media. Sic enim scientia conditionata quatenus versatur circa ea futura conditionata, quæ nunquam habebunt existentiam, pertinet ad scientiam simplicem, quatenus autem versatur circa ea futura, quorum conditio ponetur, & habebunt existentiam, pertinet ad scientiam visionis.

Probatio
secundæ
partis.

Ratio secundæ partis est, quia scientia simplex sumpta strictè, & propriè, illa dicitur, quæ versatur circa id, quod est purè possibile abstrahendo ab omni prorsus futuritione: scientia verò visionis illa quæ cognoscit existentia realiter in aliqua differentia temporis; inter illa duo manifestum est medium esse possibile, quod est futurum si ponatur aliqua conditio, nam illud nec est purè possibile, nec est absolute futurum, ergo inter illas scientias propriè ac strictè sumptas scientia conditionata, media est, eo quod cum neutra omnino convenit, & de utraque participat aliquid, sicut medij colores dicuntur qui participant colores extremos, etiam si ab illis verè distinguantur: sic enim scientia conditionata convenit cum scientia simplici, quòd versetur circa illa, quæ nunquam erunt actu; cum scientia verò visionis, quòd versatur circa ea quæ non sunt purè possible, ergo ista scientia optimè dici potest media, quam tamen (ut dixi) Molina, Bellarminus, Lessius, Arrubal malunt reuocare ad scientiam simplicem, quatenus illa cognoscit omne quod actu non existit. Suares autem reuocat eam ad scientiam visionis, quatenus significat scientiam eorum omnium quæ non sunt purè possible, ubi vides litem esse solum de vocibus.

Ad primam satis patet quomodo inter obiecta scientiæ simplicis, & scientiæ visionis detur medium. Ad id autem quod addebatur nullum esse possibile quod non sit futurum, si Deus velit illud creare, distinguo, si Deus absolute velit illud creare, concedo, si Deus velit illud creare accommodando se voluntati, nego quodlibet possibile esse futurum, ut satis constat ex dictis. Ad Confirm. Resp. quòd sicut ea-

dem scientia visionis cognoscit præteritum, præsens, & futurum, quia scientia visionis dicitur illa, quæ cognoscit obiectum actu existens, in aliqua differentia temporis, sic scientia conditionata cognoscit præteritum, præsens, & futurum sub conditione, neque propterea est multiplex, quia semper cognoscit obiectum existens sub conditione.

Ad secundam, nego scientiam conditionatam esse mediam inter contradictoria: scientia libera, & necessaria opponuntur contradictoriè, sed scientia conditionata, ut dixi inter illas non est media. Ens actu, & ens in potentia opponuntur contradictoriè, scientia visionis sumpta latè ac adequatè cognoscit ens actu, & scientia simplex cognoscit ens in potentia, si latè & adequatè sumatur, quo modo scientia conditionata inter illas media non est. Si autè scientia simplex & scientia visionis strictè ac propriè sumantur, prima cognoscit ens purè possibile, altera cognoscit ens absolute actu futurum, patet autem quòd inter ens pure possibile & absolute futurum, medium est futurum sub conditione, quod nec est purè possibile, neque absolute futurum, ergo inter scientias illas strictè sumptas, media est scientia conditionata.

Ad tertiam Resp. cognitionem quam Deus habet de futuris conditionatis esse omnino simplicem, quia quamvis obiectum eius sit complexum, & constet antecedente ac consequente, ipsa tamen in se, simplicissima est. Quis enim negat, cognosci à nobis discursus nostros per cognitionem simplicem formaliter, obiectivè autem compositam, quod idem assero de scientia media. Denique fateor aliquando hanc scientiam minus propriè vocari præscientiam, quia est scientia rei futuræ sub aliqua conditione, & intuitionem, quia est cognitio rei ut esset in se, posita tali conditione, sed quia tamen propriè dicta præscientia est cognitio rei alicuius verè futuræ, propterea meritò negat Augustinus præsciri à Deo futura conditionata, quamvis sæpè dicat illa cognosci.

Solutio
trium du-
bitationū.

S. II.

Utrum scientia conditionata debeat præsupponere decretum Dei à quo sit dependens.

Secundum caput, ex quo Thomistæ scientiam conditionatam redarguunt, est, quia Deus per eam cognoscit aliquid futurum, ante omne decretum suum, cum tamen omne futurum præsupponat necessariò decretum Dei de præbendo concursu, sine quo nihil omnino est, quod habere possit rationem futuri.

In primis igitur ad intelligendam, & soluendam difficultatem, sumo propositionem hanc conditionatam, (eritque de alijs omnibus planè idem iudicium) si Tyrif videant miracula conuerterentur. Et duplex circa illud Dei decretum considero: Primum est, conditionatum ex parte ipsius Dei, & est decretum quod Deus non habet, sed quod haberet si talis conditio esset posita, hoc modo, si Tyrif viderent miracula, cum internis auxilijs quæ vos habuistis, & ego decernerem concurrere cum illorum voluntate, conuerterentur. Vel si Tyrif viderent miracula, ego efficaciter decernerem concurrere cum illorum voluntate ad illorum conuersionem. In primo exemplo ut vides, decretum non existens se tenet ex parte conditionis antecedentis, quia dixit, si Tyrif viderent miracula, & ego decernerem. In secundo se tenet ex parte euentus futuri sub conditione, quia dicit si Tyrif viderent miracula, ego decernerem concurrere ad illorum conuersionem: sed in neutro tamen casu existit tale decretum, quod dicitur extitutum, si Tyrif viderent miracula. Secundò, decretum præbendi concursum, potest esse absolutum ex parte subiecti, sed conditio-

Duplex
decretum
conditio-
natum.

natum ex parte obiecti, estque decretum quod Deus habet, actu faciendi aliquid, si talis poneretur conditio si Tyrij viderent miracula, ego nunc decerno, illos prædeterminare ad conuersionem, vel statuo cum illis concurrere ad conuersionem.

Sententia
Thomi-
starum.

Recentiores Thomistæ (vt monebam sect. 1.) contendunt esse scientiam in Deo futuri conditionati, quæ tamen præsupponat decretum, absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de voluntate prædeterminanda, si talis poneretur conditio. quod si reiicias prædeterminans decretum, saltem videtur, negari non posse in Deo decretum actuale absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de præbendo concursu, vel certe necesse est, vt in propositione conditionati aliquo modo ingrediat decretum conditionatum ex parte Dei atque hic est verus sensus questionis.

Quadruplex dubi-
ratio.

Ratio autem dubitandi primò est, quia nulla res concipi potest futura nisi præsupponat suas omnes causas, à quibus pendet, sed decretum Dei de præbendo concursu vna est ex causis rei quæ dicitur futura, ergo cognitio illius futuri præsupponit necessariò decretum Dei, sed non potest præsupponere decretum duntaxat conditionatum, quia illud non sufficit ad causandum effectum, ergo præsupponit decretum absolutum, quod si est antecedens, est necessariò prædeterminans. Confirm. efficaciter, nam effectus non potest habere plus existentia quam causa, decretum quod est causa consensus non est nisi possibile; si enim est futurum absolute, vel conditionate, Deus videt decreta suæ voluntatis vt futura.

Secundò, quando Deus videt aliquid futurum, vel illud videt futurum independentè à suo concursu, vel videt illud futurum dependentè, non primum vt patet, non secundum, quia sic admittenda erit in Deo aliqua scientia visionis, quæ antecedit scientiam mediam, quæ cognoscatur tale decretum concurrenti: nam illud cum non sit futurum sub conditione non cognoscitur per scientiam mediam, si autem cognoscitur per scientiam simplicem, iam illud est purè possibile. Confirm. quia Deus ante decretum suæ voluntatis, non cognoscit quot homines esset producturus, si crearet alium mundum, ergo similiter ante idem decretum, non cognoscit quot, & quales actus factura esset creata voluntas, si constitueretur in tali rerum ordine.

Tertiò, vt se habet decretum absolutum ad futurum absolutum, sic se habet decretum conditionatum ad futurum conditionatum, sed futurum absolutum præsupponit decretum absolutum, ergo futurum conditionatum præsupponit decretum conditionatum. Confirm. quia si Deus ante decretum suæ voluntatis, sciret quot homines esset creaturus si alium mundum creasset, non esset liber in eorum productione, ergo consensus Petri non erit liber, si Deus præuideat illum ante omnem determinationem voluntatis, tum diuinæ, tum creatæ: imò neque poterit illum Deus impedire, si videt illum futurum ante decretum suæ voluntatis.

Quartò, si decretum concursus sit pars conditionis hoc modo, si Tyrij videant miracula, & ego voluero concurrere, conuertentur, sensus illius propositionis erit, si tyrij conuertantur, conuertentur, quia concursus Dei, & concursus creaturæ, est vna actio.

Decretum
absolutum
ex parte
actus.

Dico primò, scientia quam Deus habet de futuro conditionato, non debet præsupponere decretum Dei absolutum ex parte actus, & conditionatum ex parte obiecti, ita fusè ostendunt contra recentiores Thomistas, Suares tom. 1. de gratia. Prolegom. 2. c. 8. Arrubal. d. 46. Herice disp. 7. c. 7.

Rationes non libet congerere, tantum ostendo

Tom. I.

decretum hoc antecedens, non esse necessarium ad scientiam conditionatam, quia decretum absolutum antecedens, non est necessarium, vt probaui, ad cognoscendum futurum contingens absolutum, ergo neque necessarium est decretum; antecedens conditionatum, ad cognoscendum futurum conditionatum. Si enim existere potest futurum, vel absolutum, vel conditionatum sine tali decreto, ergo potest etiam sine illo cognosci, quod autem possit existere res aliqua sine decreto huiusmodi probari demonstratiuè potest, quia sequeretur aliqui voluntatem determinari à solo Deo ad peccatum. Nullam superesse libertatem in actu secundo, cum necesse sit voluntatem operari posito tali decreto, reddi ridiculam exprobrationem Bethsaitarum à Christo factam, & hoc ex sequenti conclusione confirmabitur.

Dico secundò, scientia, quam Deus habet de futuris conditionatis non disparatis, nullum necessariò præsupponit decretum actuale & præsens, absolutum ex parte Dei, & conditionatum ex parte obiecti, de præbendo concursu. Ita docent Suares præsertim tom. 2. de gratia in Prolegom. c. 8. Vasq. d. 67. Valent. q. 14. p. Bellarm. l. 1. de gratia & libero arbitrio c. 12. & 13. Molina, & alij plurimi.

Decretum
absolutum
ex parte
Dei.

Ratio est primò, quia quando Deus cognoscit futurum sub conditione, vel conditio à solo Deo ponenda est, vt si fecero miracula, Tyrij conuertentur, tunc decretum illud non solum esset inutile, sed etiam delusorium, sicut si diceret pauperi, si te adoptem in filium, ego decerno vt lautè viuas, derideretur per decretum huiusmodi talis pauper si eum decreueris non adoptare. Si diceret amico si te voca- uero ad cenam, decerno tibi dare omnia mea bona, decreueris autem non vocare ad cenam, vel conditio ponenda, pendet à sola creatura, effectus autem à Deo solo, vel à Deo simul & creatura, & tunc decretum illud absolutum ex parte Dei, conditionatum ex parte obiecti, quamuis sit possibile, non est tamen villo modo vtile, vel ad hoc vt Deus cognoscat futura ista, quæ in decreto conditionato cognosci non possunt, neque ad prouidentiam, quæ non decernit nisi ea, quæ factura est. Alioquin sine villo vsu debebunt in Deo multiplicari decreta infinites infinita, omnino absoluta & præsentia de omnibus quæ nunquam erunt sub infinitis combinationibus, quæ nunquam erunt quod est planè nugatorium.

Secundò, manifestè ostendo, decretum hoc actuale non esse necessarium ad hanc scientiam, si enim illud necessarium non sit ad futuritionem conditionatam, non est etiam necessarium ad eius cognitionem, sed non est necessarium decretum actuale absolutum ad futuritionem conditionatam; sufficit enim ad futuritionem purè conditionatam decretum purè conditionatum, decretum videlicet quod poneretur, si talis effectus poneretur, ergo tale decretum actuale non requiritur.

Dixi tamen illud non requiri pro futuris non disparatis, nam de disparatis alia ratio est vt constabit sect. 3.

Dico tertiò, scientia conditionata semper includit decretum aliquod conditionatum ex parte Dei, quod non est præsens & actuale, sed est pars conditionis præsuppositæ, vnde melius dicitur quod conditionate includit decretum, hoc modo si Tyrij videant miracula, & ego velim concurrere, conuertentur ita omnes doctores superius citati.

Includit
decretum
vt partem
conditionis.

Probaturnq; omnino euidenter argumèto iam facto, sicut se habet decretum absolute existens ad rem futuram absolute, sic se habet decretum existens sub conditione ad futurum conditionatum, sed vt res sit absolute futura sufficit decretum existens absolute, ergo ad fu-

N 2 turi

turitionem conditionatam sufficit decretum existens sub conditione. Deinde sublato quolibet actuali decreto vera est hæc propositio, si Tyrij viderent miracula, & Deus decerneret concurrere, Tyrij agerent penitentiam, ergo sublato quolibet decreto Deus hoc cognoscit, quia cognoscit omne verum: antecedens probatur omnibus illis argumentis quibus probata est veritas propositionum de futuro. Denique hoc vnum probant argumenta omnia in contrarium allata, quæ omnia solvantur si dixeris in ista futuritione non importari decretum præsens & actuale, sed decretum quod sit pars conditionis, quod nimirum si esset talis effectus esset absolute futurum, Deus enim non dicit decerno, neq; dicit decernerem, sed si decernerem, ubi vides decretum non debere dici conditionatum, sed conditionem. Hinc

Solutio primæ dubitationis. Ad primam Resp. Nihil concipi posse futurum nisi præsupponat suas omnes causas eo modo quo est futurum, si enim est absolute futurum, debet eas supponere absolute, si autem est futurum conditionate sufficit quod supponat eas conditionate, decretum autem de dando concursu præsupponitur conditionate, seu tanquam pars conditionis, ut dixi.

Ad confirm. Resp. implicare ut effectus plus habeat existentia quam habeat vel supponatur habere causa. Fateor istud decretum esse pure possibile, non autem vilo modo futurum, sed tamen supponitur quod si esset præsens vel præteritum, effectus existeret, quia Deus non dicit decerno vel decernerem, sed dicit si decernerem, vel si decrevissem concurrere, ubi vides non esse actuale decretum, sed illud supponi quasi esset.

Solutio secundæ. Ad secundum Resp. Futurum conditionatum videri dependenter à concursu Dei conditionate cognito, non per scientiam visionis, sed per eandem scientiam mediam, nam si est pars conditionis quæ posita euentus videtur futurus, cognoscitur etiam decretum per hanc scientiam, etiam si non cognoscatur ut futurum, quia per eam cognoscitur obiectum futurum, & id quod est conditio ad hanc futuritionem.

Ad confirm. Resp. negando antecedens, quia Deus ante Decretum suæ voluntatis, nouit quot homines esset creaturus, si alium mundum decrevisset creare, quia talis mundus dicit tot homines qui sunt partes huius mundi, quem Deus veller creare. Deinde concedi etiam potest totum, quia Dei decretum est pars conditionis sub qua præiudetur euentus futurus.

Solutio tertiæ. Ad tertiam concedo totum, quia futurum conditionatum supponit decretum existens sub conditione, id est, si existeret; hoc enim est quod voco decretum conditionatum, ex parte ipsius actus, quod nullo modo est actus, sed supponitur quod si esset, poneretur effectus ut dixi.

Ad confirm. Resp. quod si Deus veller creare alterum mundum, & sciret quot homines in eo esset creaturus, crearet illos omnino liberè, quia hæc esset necessitas solum ex suppositione.

Solutio quartæ. Ad quartam Resp. sæpius explicatum superius esse, quale sit obiectum huius decreti, si voluero concurrere, Tyrij conuerterentur; significat enim si decreuero me accommodare voluntati Tyriorum, conuerterentur visis miraculis, sed hæc alibi.

§. III.

Qualem usum habeat in Deo scientia conditionata.

Tertium caput ex quo scientiam mediam impetunt, & Molinam Massiliensibus accensendum esse aduersarij contendunt, est quia hæc scientia, si est in Deo non alium potest habere usum, quam cum qui à Semipelagianis confictus erat.

Ratio enim dubit. primò est, quia dicere voluntatem creatam, & eius consensum esse primam causam prædestinationis ad gratiam, & gloriam, verus est error Massiliensium, sed ex scientia media planè sequitur voluntatem esse primam huiusmodi causam, quod probò. Illud est prima causa prædestinationis, quod ita est illa prius, ut ab eo essentialiter præsupponatur, sed liber consensus voluntatis ex hac sententia, pro ut præuisus conditionate prior est prædestinatione, & ad illam essentialiter præsupponitur, quia consensus ille prior est quam scientia media, quæ prior est prædestinatione, ergo consensus voluntatis prima est causa prædestinationis: nulla enim esse potest prioritas, si non sit aliqua causalitas.

Secundò, Semipelagianum etiam est dicere, quod infallibilis connexio prædestinationis, & gratiæ efficacis reducitur vltimò ad aliquid naturale, hoc autem admittit scientia mediæ planè sequi, probatur: nam ad illud reducitur infallibilitas huius connexionis, ad quod reducitur infallibilitas consensus voluntatis, sed infallibilitas huius consensus reducitur ad certas quasdam circumstantias, in quibus voluntas posita consentit, non enim reuocatur ad prædeterminationem voluntatis factam à Deo, neque ad naturam gratiæ ipsius efficacis cum qua stare potest dissensus, ergo reducitur ad illas circumstantias naturales, in quibus gratia est congrua.

Tertiò, non potest in hac sententia negari quin consensus voluntatis sit ratio prædestinationis, & conditio sine qua non, non autem eius effectus, nam prædestinatio per se pendet à scientia media, ergo à consensu futuro Petri, ergo Petrus prædestinatur ad gratiam, quia consensus est, imò liber consensus numerari non potest inter effectus prædestinationis quandoquidem prius est, & prius videtur, quam posita sit prædestinatio.

Quartò, existentia quæ est sufficiens ad fundandam rationem scibilis, sufficiens etiam est ad fundandam rationem meriti, non enim potest afferri disparitas, sed futuritio conditionata potest fundare rationem scibilis, ergo potest etiam fundare rationem meriti, atque ita poterit aliquis mereri ex opere præuiso conditionate.

Dico primò, scientia media ita est in Deo, ut per eam ut causam nullo modo Deus moueatur ad dandam gratiam, vel ad prædestinandum aut reprobandum. Ita constantissimè asserunt Molina, & omnes qui scientiam median cum eo ponunt, contra calumnias aduersariorum, qui eos hoc nomine Massiliensibus ineptissimè accensent.

Ratio autem, quæ affertur in tractatu de gratia, & inferius indicabitur, dum explicabuntur causæ prædestinationis, est, quia initium salutis necessariò est à gratia, non autem à voluntate, ut ex innumeris scripturæ locis constat, ex pluribus Concilijs, & Patribus, estque Catholica veritas sæpius definita contra Massilienses, sed si Deus moueretur per futurum conditionatum ad dandum præmium, initium salutis, non esset à Deo, sed à voluntate, quæ primariò Deum moueret: ergo præuisio illa futuri conditionati neque mouet Deum meritoriè, neque de potentia absoluta mouere potest, sed ad summum finaliter ut dicitur. Imò ut rectè argumentatur Augustinus plurib; locis, nullus est reprobis qui non habeat merita conditionata, nullus electus qui peccata conditionate præuisa non habeat, vnde omnes reprobi deberent saluari, & omnes electi deberent damnari. Sed hæc postea.

Dico secundò, tripliciter scientia media prouidentia diuinæ inseruit, primò, ut in suis decretis sit prudens & non cæca. Secundò, ut sit infallibilis sine violatione libertatis creatæ. Tertiò, ut in conferendis gratijs efficacibus specialiter sit benefica.

Ratio

Difficultas
quadru-
plex.

Prima
conclusio.

Secunda
conclusio.

Triplicem
providen-
tiae munus

Ratio est, quia providentiae maximè proprium munus est (vt dictum sumus disp. 5.) intendere singularum rerum proprios fines, praesertim creaturarum rationalium, & discernere media, per quae huiusmodi fines infallibiliter assequantur accommodatè ad illarum naturas: hoc autem vt perfectissimè fiat, tria omnino necessaria sunt. Primò, vt cum eligit media contingenter iuncta cum fine sciat vtum finem assequutus sit per haec media, alioqui caecam haberet providentiam, & fortuitam operationem. Nam etiam omne agens propter finem, nullam aliam prudentiae habet regulam, quam considerationem futuri sub conditione; dicit enim si hoc medium elegero, id eveniet, si alterum sumptero, eveniet illud, alioqui aget imprudenter, & caeco modo. Secundò requiritur vt infallibiliter decernat media, sed ita tamen vt illa conformia sint libertati, & totam eius relinquat indifferentiam. Tertiò, vt gratia efficax speciale quoddam sit beneficium, & in ratione gratiae ac fauoris, maioris dilectionis sit argumentum.

Ad haec autem tria obtinenda, scientia conditionata necessaria prorsus est, & sola sufficit per modum conditionis purè dirigentis, non autem mouentis vllà ratione voluntatem ad operandum. Nam illius operà, cognoscit Deus finem esse obtinendum per talia media, vel non esse obtinendum: infallibiliter potest discernere finem, & media sine detrimento libertatis, quia praevidet voluntatem consensuram esse medijs, quae decernit: hac autem demptà omne Dei decretum, vel est fallibile, vel tollit libertatem, quia si non tollit libertatem vtitur medio contingenti, si autem vtitur medio contingenti, sine praescientia conditionata, est fallibile. Denique per hanc scientiam, gratia efficax habet semper quod maius sit beneficium, quam gratia sufficiens, etiam ea quae intensius perfectior est, quia efficax datur in his circumstantijs in quibus videtur esse habitura effectum.

Solutio
difficulta-
tum.

Ad primam Resp. nullo modo sequi quod consensus voluntatis sit prima causa praedestinationis, quia nullo modo est prior praedestinatione, tanquam causa mouens Deum ad decernendam gratiam, aut gloriam, sed est prior duntaxat, vt conditio dirigens providentiam, vt caeca non sit, neque fallibilis in decretis quibus causas liberas deducit in suos fines. Nego autem illud quod vltimò addebatur, non posse scientiam mediam esse priorem decreto, nisi sit causa, nam ad hoc planè sufficit quod sit conditio dirigens voluntatem decernentem.

Ad secundam Resp. negando infallibilitatem praedestinationis, & gratiae vltimò posse reuocari ad aliquid naturale, quod sit eius causa; infallibilitas enim consensus non reducitur ad circumstantias huiusmodi naturales, in quibus voluntas consentit, sed reducitur ad gratiam cui voluntas posita in talibus circumstantijs consentit infallibiliter, non propter tales circumstantias, sed propter gratiam cui voluntas consentire liberè vult, tota ergo haec infallibilitas non reuocatur ad solam voluntatem, sed ad gratiam datam in talibus circumstantijs, & ad voluntatem cui datur talis gratia.

Ad tertiam satis patet ex dictis, quomodo consensus voluntatis conditionatè futurus non sit effectus praedestinationis, sed consensus ille absolutè futurus.

Instabis, saltem non posse negari libertati officere hanc scientiam, nam omnis necessitas antecedens futurationem rei absolutam tollit libertatem, sed futuritio conditionata praecedit futurationem absolutam, & illa posita non potest non esse: ergo, &c.

Resp. dist. maiorem, omnis suppositio antecedens tollit libertatem, si causetur per ipsam libertatem nego, si non causetur concedo.

Ad quartam Resp. negando esse paritatem inter

rationem scibilis, & rationem meriti, quia ratio scibilis praescindit ab existentia, & includit solam veritatem, transcendentalem, quae reperitur in omni eo quod habet rationem entis, siue sit possibile, siue futurum. Ratio autem meriti & de meriti necessario fundatur in existentia reali operationis bonae, vel malae, quia causa meritoria, cum sit causa efficiens necessario praesupponitur vt existens pro aliqua differentia temporis. Imò in moralis aestimatione, nemo meretur premium aut poenam pro eo quod facturus esset, sed pro eo quod absolute actu facturus est.

SECTIO III.

De obiecto scientiae Dei conditionatae.

Tripliciter etiam scientiam mediam aduersarij impugnant, ex illius obiecto tum materiali, tum formali. Primò, quod Deus suos actus liberos cognosceret sub conditione. Secundò, quod per hanc scientiam Deus etiam cognosceret futura conditionata disparata. Tertiò, quod omnia etiam cognosceret quae absolute futura sunt. Quod autem vltimò quæri poterat, in quo medio Deus haec futura videat, eandem difficultatem habet, quam habent futura absoluta: videt enim vtraque, non in omnipotentia, vel decreto suo, non in voluntate creata vel in gratijs congruis sed videt illa omnia in se ipsis tanquam obiecta terminatiua & secundaria eo modo quo ibi explicatum est.

§. I.

Vtrum Deus per hanc scientiam cognoscat suos actus liberos.

Deus (vt probavi quaestione 3.) non potest vllos actus suae voluntatis cognoscere vt futuros absolute. Nunc ergo tota restat difficultas, vtum cognoscere Deus possit per scientiam conditionatam aliquos actus suos liberos, & vtum illos cognoscere possit vt futuros.

Ratio dubitandi primò est, quia implicat vt Deus praesciat aliquos suos actus, quin amittat libertatem ad illos eliciendos, si enim ego sciam, me amaturum pro certo, non possum accedente illo instanti, conari non amare.

Triplicem
dubitatio.

Secundò, implicat vt Deus per scientiam mediam cognoscat decreta sua conditionata, quin cognoscat illa vt futura, sed non potest cognoscere illa vt conditionatè futura magis quam vt absolute futura, quia futuritio conditionata non minus negat actualem existentiam, quam futuritio absoluta, ergo per scientiam conditionatam Deus non cognoscit sua decreta.

Tertiò tamen, videtur quod decreta videri possunt vt futura conditionatè, nam in hac propositione si Anti-Christus conuerteretur, saluaretur, Deus cognoscit decretum de salute Anti-Christi vt conditionatè futurum, quia non cognoscit illud vt actu existens. Imò quādo dicit si dem Magdalene gratiam, conuerteretur, certum est quod illud decretum non cognoscit vt praeteritum: neque vt actu existens, ergo cognoscit illud vt futurum positā tali conditione, non enim est dubium quin tunc cognoscat decretum concurrenti ad salutem Magdalene. Confirmatur quia etsi futuritio absoluta dicat negationem actualis existentiae, futuritio tamen conditionata non illam negat, positiuè sed tantum ab ea praescindit; si enim Deus dicat Petrus consentiet hic & nunc, si ego dem ei talem gratiam, decretum videtur vt futurum, & tamen habet esse actuale, quia eodem instanti datur tale auxilium.

Dico primò, Deus per scientiam conditionatam cognoscit multa decreta sua. Ita docent cum Suarez, Molina, Fonseca, communius alij contra Herice qui vult ea decreta cognosci per scientiam simplicem.

Affertio
prior.

Assertio
posterior.

Ratio tamen evidens est, quia De⁹ per scientiã mediam cognoscit illos actus quos haberet, si hæc aut illa conditio poneretur, v. g. quos homines esset saluaturus, si condidisset alium mundum, hoc est cognoscere illos actus per scientiam mediam, ergo, &c. Antecedens clarum videtur, quia hoc est aliquid verum & cognoscibile, ergo cognoscitur à Deo. Neque dicendum est Deum absolute habere actu talia decreta, si creasset alium mundum, decerno quod illi, & illi homines saluarentur; est enim absurdum ponere in Deo infinita decreta de rebus quæ nunquam erunt; sunt enim inutilia si nullum habitura sint effectum.

Dico secundò, nulla decreta suæ voluntatis Deus cognoscit vt futura conditionatè. Ita docent Vasques, Arrubal, Albertinus, & ferè omnes citati quæst. 3. pro decretis absolutis.

Probatum enim eadem ratione, omne quod est futurum, vel absolute, vel conditionatè pro eo instanti temporis, quo dicitur futurum debet actu habere negationem existentie, & habere aliquando postea existentia, sed nullum decretum esse potest in Deo, quod in vno instanti dicat negationem existentie, & postea existentiam, ergo nullum decretum esse potest in Deo conditionatè futurum. Maior superius probata est, minor est evidens, quia omne Dei decretum esse debet æternum. Vnde altera ratio ducitur, illud non concipitur vt futurum conditionatè, quod necessariò concipi debet vt præteritum conditionatè, sed omne decretum Dei conditionatum concipi necessariò debet vt præteritum conditionatè; Deus enim non dicit, si decrevissem creare alterum mundum illis & illis salutem decernerem, sed dicit decrevissem ab æterno illis salutem, quia nihil in tempore potest decernere quod ab æterno non decreverit. Vnde

Ad primam Resp. libertatem nullo modo tolli per necessitatem consequentem, si Deus cognoscat conditionatè suum decretum, fateor quod ex suppositione non potest illud non elicere; sicut ego si sciam me amaturum, possum non amare, & conari non amare illo tempore, quo sciui me amaturum, non possum ex suppositione. Hic autem est etiam disparitas quia Deus suos actus non videt futuros.

Ad 2. & tert. Resp. negando decreta illa, quæ cognoscuntur per scientiam mediam cognosci vt conditionatè futura, sed cognosci potius vt conditionatè præterita. Nam per hoc decretum, si Anti-Christus converteretur, saluaretur, Deus non dicit, si Anti-Christus converteretur, ego decernerem illius salutem, sed dicit ego illam decrevissem ab æterno. Similiter quando dicit, si Magdalena dederò gratiam, converteretur, sensus est si Magdalena dederò gratiam, & decrevero ei dare concilium converteretur, vbi nullum est decretum futurum, sed supponitur præteritum.

Ad confirm. Resp. quod futuritio etiam conditionata supponit negationem existentie pro eo instanti temporis, quo est futuritio, si Deus dicat Petrus hic & nunc converteretur, si dederò ei gratiam, concedo cognosci à Deo gratiam vt futuram conditionatè, sed nego ipsum decretum dandi gratiam cognosci vt futurum, sensus est enim, si dederò nunc gratiam Petro, & illam ab æterno dare decrevero, Petrus converteretur, vbi decretum nullo modo cognoscitur vt futurum, oportet ergo hic distinguere decretum quod est æternum saltem conditionatè, ab executione decreti quæ cognoscitur vt futura, sub conditione.

Instabis, in priori naturæ, aut rationis, quàm res sit actu, concipitur vt futura sub conditione, ergo in priori rationis illud decretum concipitur vt futurum sub conditione. Respondebam quæst. 3. negando antecedens quia futuritio non solum præscindit ab existentia sed eam negat.

Verum futura conditionata disparata, & impossibilia cognoscantur à Deo per hanc scientiam.

Dixi cognosci à Deo futura illa in quibus conditio habet aliquam connexionem cum effectu, nunc restat difficultas, primò de illis futuris, in quibus conditio non habet ullam planè connexionem cum effectu, qualia in scripturis plura reperiuntur. Si percussisses septies terram iaculo, deuasstasses syriam: si videris me ascendente fiet quod petisti. Secundò multò est obscurior quæstio de illis futuris quorum conditio est impossibilis, si Chimæra esset rationalis, consentiret Deo vocanti.

Ratio autem dubitandi primò est, quia illæ propositiones sunt veræ quas Deus prædicat, sed prædixit multas propositiones conditionatas disparatas sicut notabam. Deinde illæ propositiones disparatæ significant duntaxat coexistentiam duorum effectuum, v. g. quando Petrus dormiet, turca converteretur, particula enim (si) significare potest solam connexionem temporis.

Secundò, non potest Deo negari scientia horum conditionatorum vel disparatorum, vel impossibilium, si eadem argumenta illam probent, quæ probant veritatem aliorum conditionalium, quæ sunt connexa & possibilia: probant autem, quia inter contradictoria vnum est verum, & alterum falsum, hæ propositiones sunt contradictoriæ, si Chimæra esset homo, responderet Deo vocanti, non responderet Deo vocanti: ergo vna est vera, & altera falsa.

Tertiò, si quæreretur à Deo quid faceret nunc Petrus si posset agere sine concursu Dei, vel responderet Deus nescio, vel responderet scio, primum admittit ignorantiam in Deo, ergo dicendum est secundum, ergo Deus cognoscit conditionalia impossibilia. Imò, & nos multa huiusmodi cognoscimus v. gr. cum dicimus si filius non procederet à Spiritu Sancto, ab eo non distingueretur.

Dico primò, propositiones de futuro conditionato disparato sunt omnino falsæ, si sumantur præcisè & antecederent à decreto, & promissione Dei connectente conditionem cum euentu futuro. Ita Vasques, Arrubal, Lessius, Albertinus, Recupitus, contra Ruiz Herice, Suarem.

Ratio est, quia vt propositio conditionata sit vera, debet significare connexionem aliquam inter antecedens, & consequens, sed propositiones de futuro conditionato disparato non possunt significare nisi falsò connexionem illam nisi dependenter à decreto Dei, ergo non sunt veræ. Probatum maior si propositiones conditionatæ non significarent connexionem, idem significarent ac propositiones copulatiuæ, hoc est absurdum, quia ista propositio si Petrus dormiat, Ioannes audiet lectionem, differt ab ista Petrus dormiet, & Ioannes audiet lectionem. Imò, si hæ propositiones hypotheticæ sumantur vt copulatiuæ, solamque coexistentiam significant, non cognoscuntur per scientiam mediam, sed per scientiam visionis.

Si autem decretum aliquid aut promissio interueniat, quibus connectatur conditio cum euentu futuro, tunc conditio non est disparata, quia connectitur per Dei decretum vt cum dicitur 4. Regum. Si percussisses terram septies, devasstasses syriam usque ad interuentionem.

Dico secundò, propositiones de futuro conditionato impossibili semper etiam sunt falsæ, nisi quando effectus necessariò est connexus, cum conditione, verbi gratia vera est illa, si homo esset Angelus, careret corpore.

Ratio est primò, quia vt dixi omnis propositio conditionata

Triplex
difficultas.

Prior assertio de futuris disparatis.

Posterior assertio de futuris impossibilibus.

conditionata significat connexionem aliquam antecedentis cum consequente, sed nulla est connexio inter Chimæram quæ est homo, & consensum ad gratiam, ergo illa propositio simpliciter est falsa, si Chimæra esset homo responderet Deo vocanti. Ista verò est semper vera si homo esset Angelus careret corpore, quia hoc est idem, ac omnis Angelus caret corpore, unde illud cognoscitur per scientiam possibilem, non autem per scientiam mediam. Deinde ponere in Deo huiusmodi scientiam planè nugatoriam, est reddere ludicram, & vanam scientiam futurorum conditionalium, & ponere in Deo cognitiones infinitas infinitas, otiosas & omnino impertinentes, Deoque indignas.

Solutio-
trium dif-
ficultatum

Ad primam Resp. Deum nihil vquam promittere, nisi quod facere decreuerit, atque adeò semper promissio supponit, vel includit decretum, cum ergo dicis veritatem harum propositionum pendere à promissione idem est ac si dicas, illam pendere à decreto quod includitur in promissione, atque ita promissio est vera practicè, quatenus facit verum id quod promittit. Dixi autem propositiones hypotheticas nunquam significare posse solam coexistentiam antecedentis, & consequentis, alioqui significarent idem ac copulatiuæ.

Ad secundam Respon. negando ipsam argumentis probari quod cognoscatur futura conditionata impossibilia, quibus probatur cognosci futura absoluta: verum est quod in omnibus etiam futuris disparatis, aut impossibilibus contradictoriarum semper una est vera, & altera falsa, sed ita tamen ut negatiua semper sit vera, affirmatiua verò semper sit falsa, v.g. ex his duabus, si Chimæra esset homo, responderet nunc Deo vocanti, non responderet nunc Deo vocanti, semper vera est ista, non responderet Deo vocanti, quia propositiones quæ affirmant connexionem, quæ non est semper sunt falsæ ut dixi.

Ad tertiam Resp. quod si quaeretur à Deo, quid faceret nunc Petrus, si posset agere independentem à Deo, Responderet Deus nihil faceret, quia hæ propositiones (ut dixi) semper sunt falsæ, nisi quando sunt in materia necessaria, ut cum dicitur si à filio non procederet Spiritus Sanctus, non distingueretur à filio.

S. III.

Vtrum per hanc scientiam Deus cognoscat omnia quæ sunt absolute futura.

Mltra (ut monui) sunt futura conditionatè, quæ nunquam erunt, quia conditio illa nunquam ponitur, alia verò sunt futura conditionatè simul, & absolute, quia eorum conditio ponitur. Difficultas ergo est vtrum prius ratione quàm Deus cognoscat per scientiam visionis, ea quæ sunt absolute futura, cognoscat illa per scientiam mediam, ut futura conditionatè, sicut prius illa cognoscit ut possibilis, per scientiam simplicem.

Triplex
dubitatio.

Ratio dubitandi est primò, quia Deus non cognoscit attributa sua, & se ipsum per scientiam mediam, v. gr. si Deus esset, esset omnipotens, si Deus esset, mundum veller creare, hæc absurda & superflua esset cognitio, cū Deus illa cognoscat per scientiā visionis.

Secundò, cognitio practica imperfectissima est, neque conuenire vllā ratione Deo potest; sed si Deus cognosceret conditionatè illa quæ sunt absolute futura cognosceret illa practice, ergo, &c.

Tertiò, si prius cognoscit rem ut futuram conditionatè quàm ut futuram absolute, necesse est ut futurio conditionata sit causa futuritionis absolute. Denique admittuntur in Deo cognitiones istæ valde inutiles, si sol lucet, dies est: si Petrus mouetur mutat lo-

cum, quæ omnia cognoscuntur per scientiam visionis quia in his affirmatur solū connexio antecedentis, & consequentis, quæ omnino est præsens, & absoluta.

Dicendum tamen est Deum per scientiam mediam prius ratione cognoscere ut futura conditionatè illa, quæ absolute futura sunt. Ita Ruiz, Suarez, Herice, negat Arrubal de futuris necessarijs.

Conclusio,
affirmati-
ua.

Ratio est, quia primò, sæpè patres disputant, quare Deus Angelos, & homines creauerit quos peccaturos esse præciebat, dicunt posse Deum illos homines qui peccatores fuerunt, antecedenter non facere, cum sciret eos peccaturos, & eos rapere, ne malitia illos peruerteret, quæ non est scientia visionis ut patet, quia præcedit Dei decretum de illis creandis. Deinde à priori ratio est, quia illud cognoscitur ut futurum conditionatè, quod cognoscitur futurum, & non est adhuc futurum absolute, sed antequam res futura sit absolute, cognoscitur à Deo ut futura, alioqui Deus non posset decernere rem absolute futuram, si prius non explorasset quid factura sit voluntas.

Ad primam Resp. nihil cognosci à Deo posse ut futurum, quod sit existens, & æternum, ideò nec se ipsum, nec vllum suum attributum potest cognoscere ut futurum sub conditione.

Solutio
trium du-
bitatio-
num.

Ad secundam Resp. nullam esse in Deo cognitionem practiciam, sed vnicam realiter scientiam, quæ videt simul omnia, & possibilis, & futura tū absolute, tū conditionatè, quæ tamen à nobis diuiditur in plures conceptus distinctos non ratione Dei, sed ratione nostri.

Ad tertiam sæpè dixi, futuritionem conditionatam esse priorem futuritione absolute, non quod eam vllō modo causet, sed quia est obiectum scientiæ mediæ, quæ dirigit decretum absolute prærequisitum ad futuritionem absolute rei: istæ propositiones si sol lucet, dies est & ceteræ huiusmodi, non cognoscuntur per scientiam mediam, quia ibi nihil est conditionatè futurum, sed existens.

QVÆSTIO V.

De scientia practica, & ideis diuinis.

Scientiæ illæ quas hætenus exposui intra Deum Sipsium consistunt, per istam extra se Deus prodit, & perenni emanatione se ipsum communicat creaturis, quia illa tota operatrix est, & fecunda. Quæcunque verò disputari de ea possent, pertinere videntur ad ea, quæ disputari solent in genere de scientia practica & ideis, quæ in philosophia exposita sūt. Vnde nūc breuiter duo disputanda restant. Primò, an & qualis scientia Dei sit practica & causa rerū. Secundo, an & quales in Deo sint ideæ per quas est causa rerum.

SECTIO I.

An sit in Deo aliqua scientia practica quæ sit causa rerum. Art. 8.

Certum est primò, admittendam omnino esse in Deo scientiam practicam, quia omne agens intellectuale liberè operans exigit cognitionem, quæ dirigat voluntatem & potentiam exequutricem, illa est quam vocamus practicam, quā nimirum cognoscit Deus quomodo debeat operari. Quia verò duo sunt genera operationum in Deo, quæ debent dirigē, alia internæ sunt, decreta nimirum, quæ debent esse rectissima: alia sunt externæ operationes, quibus efficit creaturas, scientia quæ primi generis operationes dirigit prudentia est: altera verò est ars, quæ est secta ratio efficiendi ea, quæ sunt extra operantē. Licet autem practica sit hæc scientia respectu decretorum omnium liberorum, & respectu creaturarum omnium etiam

Datur
scientia
practica in
Deo.

etiam earum quæ nunquam erunt, respectu tamen amoris quo se ipsum, Deus amat non dicitur libera, quia non dicitur practica scientia Dei nisi pro ut regular, quod autem non potest aliter se habere, nullâ eger regulâ, præluceat ergo quidem scientia Dei amoris necessario, sed non illum dirigit.

A'iqua Dei
scientia est
causa re-
rum.

Certum est secundò, verè ac propriè debere dici quod scientia Dei sit causa rerum. Ita enim cum S. Thom. Theologi omnes asserunt, primò, quia scripturæ id clarè asserunt, *Dominus sapientia fundavit terram. Omnia in sapientia fecisti.* Quis horum magis quàm illa est artifex, omnia per ipsum facta sunt. Deinde idem asserunt Patres. Dionys. c. 7. de diuin. nomin. scientiam Dei vocat. *Artificem quæ omnia semper componit & causam coherentiam ac ordinis omnium.* Augustin. lib. 15. de Trinit. c. 13. *Vniuersus creaturas suas, non quia sunt nouit, sed ideo sunt, quia nouit.* Additque rationem, non enim nesciuit quæ fuerat creatura, quia ergo sciuit, creauit, non quia creauit sciuit. Et lib. 6. cap. 10. non enim hæc quæ creata sunt, ideo sciuntur à Deo, quia facta sunt, ac non potius, ideo facta sunt, quia immutabiliter à Deo sciuntur. Rationes multæ ac optimæ afferuntur à S. Thoma, nam agens perfectissimo modo intellectuale nihil operatur nisi per cognitionem; prius enim formam in se ipso habere debet quàm illam extra se producat. Deinde certum est Deum nihil agere nisi per intellectum quia voluntas non fertur in incognitum. Denique illud quod ita dirigit omnipotentiam, ut sine illa directione agere nequeat, est causa operationum, huiusmodi est scientia Dei.

Neque hinc sequitur, quod Deus causat omnia, quæ sciit, etiam si causet res, quia illas sciit, quia nihil causat sine libero voluntatis decreto, non enim concurrat ad executionem operis, nisi dirigendo voluntatem, & ex eius determinatione imperando executionem, *Voluntas enim mouet* (inquit Hugo à S. Victore) *scientia disponit, potentia operatur.* Neque sequitur etiam, quod scientia non sit causa rerum nisi mediata, quia inter scientiam, & effectum non mediat omnipotentia tanquam instrumentum scientiæ, sed tanquam concausa, scientia enim immediatè per se dirigit voluntatem, & applicat potentiam executiuam ad opus.

His positis quæ apud omnes Theologos sunt certissima, celebris controuersia est. Vtrum scientia illa, quæ ars Dei est, sit scientia simplex, quæ Deus cognoscit effectus possibiles, an verò scientia visionis quæ cognoscit illos ut existentes & futuros, ita ut verum sit dicere, ideo effectus est futurus, quia Deus videt illum futurum.

Status con-
trouersia.

Ratio autem dubit. est primò, quia videtur ea planè mens esse August. locis illis quæ afferebam non ideo, nouit quia sunt, &c. idem habetur lib. 5. Ciuit. c. 9. & lib. 13. Confess. cap. vltim. *nos ista videmus quæ fecisti, quia sunt, tu autem quia vides, ea sunt:* Gregorius lib. 20. Moral. cap. 24. *Quæcunque sunt non ideo ab æternitate videntur, quia sunt, sed ideo sunt quia videntur.*

Secundò, scientia quæ terminatur ad esse rerum actuale, non est scientia simplicis intelligentiæ, sed scientia visionis, scientia quæ causat res terminatur ad actuale rerum esse, ergo est scientia visionis. Deinde scientia simplex simpliciter est necessaria, & æqualiter refertur ad omnia possibilia, ergo si per illam Deus causat, necessariò causat omnia. Denique scientia illa quæ est causa rerum, sequitur decretum voluntatis, & est libera, scientia simplex illud antecedit, ergo illa scientia non est causa rerum.

Triplex
dubitatio.

Tertiò, si scientia visionis, non est causa rerum, verum est dicere rem futuram, ideo præsciri, quia futura est, hoc autem non esse Verum, probatur, quia sic scientia Dei esset fallibilis, nam obiectum contingens est secundum se fallibile, ergo si Dei scientia sumitur ab obiecto erit fallibilis: imò prior erit volun-

tas hominis voluntate Dei, & sic Deus non erit causa prima. Denique scientia visionis penderet ab obiectis extrinsecis, quia vera esset hæc causalis, ideo præsciu-uit, quia erunt.

Dicendum tamen est, scientiam visionis nullo modo esse causam rerum, sed solam scientiam simplicis intelligentiæ. Ita expressè S. Thomas art. 8. & 16. & q. 19. art. 4. ad 4. Et sapè alibi sciuntur cum eo veteres Thomistæ, Capreolus, Franciscus Romæus, & plures alij. Deinde Bellarm. lib. 4. de Gratia & libero Arbitrio, c. 13. Suar. lib. 1. de Auxiliis c. 13. & Prologom. secundo de Gratia, c. vltimo. Valentia, Ruiz, Herice, Arrubal, apud quos fuit id probatum reperies, ego paucis contentus ero.

Assensio.

Primò, enim sanctorum Patrum expressissima sententia est, v. gr. S. Iustinus quæst. 18. ad Gentes: *Causa* (inquit) *eius quod futurum est, non est diuina prænotio, sed potius quod futurum est, causa est prænotionis, neque enim prænotionem sequitur quod futurum est, sed potius quod futurum est, prænotio:* Origenes lib. 7. in Epist. ad Rom. cap. 8. *In præscientia Dei neque salutis nostra neque perditionis pena consistit, quia non propterea erit aliquid quia Deus id sciit futurum, sed quia futurum est, sciit à Deo antequam fiat.* Hieronymus in c. 26. Ieremiæ, *non enim ex eo quod Deus sciit futurum aliquid, idcirco futurum est sed quia futurum est ideo Deus nouit præscius futurorum.* Alios innumeros dabunt Ruiz, disp. 33. 34. 36. Suares, & Vasques.

Patres

Secundò, à priori ducitur Ratio ex S. Tho. art. 8. & q. 22. art. 2. ubi dicit quod eodem modo scientia Dei est causa rerum quo scientia ipsius artificis causa est operis, sed scientia artificis non est causa operis, quatenus cognoscit opus iam existens, sed quatenus cognoscit opus ut factibile, & modum quo illud est faciendum, ergo scientia Dei nõ causat opera pro ut videt illa existere, quod pertinet ad scientiam visionis, sed pro ut cognoscit naturam eorum, & modum, quo sunt facienda quod spectat ad scientiam simplicis intelligentiæ. Confirm. quia cognitio intuitiua rei iam existentis præsupponit rem productam, haurit enim species ab obiecto producta, ergo scientia intuitiua rei existentis non est causa rei, neque dirigit potentiam exequentem.

Triplex
ratio.

Tertiò, illa scientia non dirigit voluntatem, quæ sequitur decretum voluntatis, quomodo? enim præluceret illi, si supponeret illud iam factum, sed scientia visionis supponit decretum iam factum, ergo illa non dirigit voluntatem, sed eodem modo se habet, quo intuitio rei præsentis, quæ merè speculatiua est, & non facit, sed supponit obiectum existere.

Denique, si scientia futurorum esset causa rerum, & illam antecederet, tolleretur libertas voluntatis, quia suppositio quæ antecedit vsum libertatis, cum qua stare non potest negatio actus, tollit libertatem.

Ad primam Resp. omnia illa loca Augustini vera esse de scientia simplici, quæ ars Dei est, non de scientia visionis, quæ supponit res iam factas, & decretum voluntatis. Gregorius autem vult duntaxat, cognitionem Dei non pendere à præsentia rerum, ut nostram. Idè ergo res non sunt obiectiue Deo præsentis, quia videntur, quia visio Dei absoluta est ab omni respectu, & dependentia, quamuis verum sit res videri à Deo futuras, quia sunt futurae.

Solutio
etiam dif-
ficul-
tatum.

Ad secundam Resp. disting. maiorem, cognitio quæ terminatur ad esse rerum actuale tanquam repræsentatio ad obiectum repræsentatum est scientia visionis concedo, quæ terminatur ad esse actuale tanquam causa ad effectum est scientia visionis nego. Scientia Dei practica terminatur ad esse rerum actuale, non tanquam ad obiectum repræsentatum, sed tanquam ad effectum causandum. Fateor quidem quod scientia non potest causare esse actuale nisi repræsentando esse actuale, practice dirigendo voluntatem, sed non repræsentat

repræsentat speculatiuè quod est proprium scientiæ visionis. Deinde fateor scientiam simplicem quatenus est speculatiua esse necessariam, esse autem liberam quatenus est practica, quia non causat nisi cum decreto voluntatis, quo potentia applicatur ad operandum.

Ad tertiam Respond. veram esse hanc propositionem, ideò Deus nouit hoc esse futurum, quia est futurum, neque tamen scientia Dei fallibilis est, quia eius obiectum ex suppositione necessarium sufficit ad infallibilitatem scientiæ quæ per se ipsam infinita est; imò & alterius scientiæ intuitiua finita, quia ex suppositione neque mouearis, infallibiliter video te moueri. Sed neque sequitur quod scientia Dei, causetur ab obiecto, aut ab eo pendeat, cum enim dicitur, quod prius est, rem esse futuram, quam illam videri à Deo non significatur genus vllum causalitatis, sed significatur duntaxat, quod existentia vel futuritio sit conditio necessaria, vt Deus se ipso determinetur ad cognitionem illius, ad quam erat prius indifferens; verum igitur est, quod ideò Deus nouit futurum quia est futurum, sed illud (quia) non significat causalitatem, neque dependentiam, sed conditionem tantum & occasionem, quæ prior est ratione quam videatur à Deo res futura.

SECTIO II.

De ideis diuinis quatenus sunt scientia practica.

Quæst. 15.

DE idea fusè dixi, secundo physicorum, agens de causa exemplari, bene autem illam Atticus apud Eusebium l. 15. præparat. vocat *platonice philosophia caput ac summam*, vocaturque ab Alcino ex mente ipsius Magistri, *exemplar æternum eorum quæ sunt secundum naturam*. Pellus autem q. 10. physica vocat eam *primam artificis notionem velut operis futuri delineationem & descriptionem*.

Certum igitur est primò, esse in diuino intellectu ideas rerum omnium possibilem, quatenus illæ sunt realiter producibiles, sine quibus Deus artifex perfectissimus nihil planè posset producere, vocat eas Dionysius c. 5. de diuinis nominibus. *Species ac formas æternas, incommutabiles, quarum applicatione res singule formantur talisque sunt*. Ratio est, quia nullum agens intellectuale operari potest sine idea.

Certum est secundo, illas ideas non esse aliud quam expressissimas similitudines omnium agendorum & eorum effectrices (vt dixi) ex Dionys. qui etiam vocat eas *Rationes quæ in Deo sunt, substantiarum efficientes, singulariter subsistentes*, sed pulcherrimè Augustinus illas describit l. 12. ciuit. c. 20. vbi docet *Esse in diuina sapientia immensos quosdam thesauros rerum intelligibilibus, in quibus sunt omnes inuisibiles, & incommutabiles rationes rerum etiam visibilibus, & mutabilibus, quoniam Deus non aliquid nesciens fecit*, & libro 83. quæstionum quæstione 46. *Sunt (inquit) ideas principales, forme quedam vel rationes rerum stabiles, & incommutabiles quæ in diuina intelligentia continentur*.

Certum est tertio, ideam primariam quidem sed remotam esse ipsam essentiam Dei: ideam primariam proximam esse conceptum ipsum formalem: conceptum autem obiectiuum esse ideam secundariam, vnde in Deo vnica est sine dubio idea primaria, secundariæ verò sunt infinitæ quæ omnia suppono probata esse in physicis.

Tom. I.

DISPVATIO IV.

De perfectionibus voluntatis diuinæ.

Quæst. 19. 20. 21.

DIVINUM intellectum quadruplici, vt vidimus scientiæ lumine splendens, sequitur voluntas sanctitatis totius sacramentum, virtutum augustale, libertatis & decretorum omnium penetrale secretissimum, cuius naturam & proprietates, vt pro materia obscuritate proponam clarissimè, tria videntur necessaria. Primò, perfectio voluntatis diuinæ generatim. Secundò, illius libertas. Tertio, illius reliquæ proprietates & virtutes.

QUESTIO I.

De perfectione voluntatis diuinæ generatim.

NOMINE voluntatis intelligitur facultas, quæ præuia cognitione bonum prosequitur, auertatur malum, intendit finem, & eligit media propter ipsum. Considero ergo primum qualis in Deo, & quoruplex sit voluntas. Secundò, quale obiectum illius sit. Tertio qualis & quam multiplex eius actus.

SECTIO I.

Qualis in Deo, & quoruplex sit voluntas. Quæst. 19. Artic. 1. 11. 12.

CERTUM est primò, esse in Deo voluntatem, quia vt suppono probatum ex Philosophia omne intellectiuum est etiam volituum, quia omnis forma semper habet per se loquendo appetitum sibi consentaneum, quo feratur in obiectum conueniens, omnis intellectio est forma, ergo habet appetitum sibi consentaneum.

Dices, si Deus reuelaret Angelo se nolle concurrere cum eo ad eius volitionem illa intellectio non posset ordinari ad volitionem. Respon. illam intellectio per se loquendo etiam ordinari absolute ad volitionem, quia per se semper obiectum habet odio dignum, quamuis per accidens nulla volitio possit eam sequi ex eo quod Deus nequeat mentiri.

Certum est secundo, nihil esse in diuina voluntate, quod possit habere rationem actus primi, siue sit ipsa potentia voluntatis, siue habitus, siue aliquid aliud, quia vt constat ex supra dictis omnis actus primus immanenter operatiuus dicit imperfectionem, & potentialitatem, vnde tota Dei voluntas est amor subsistens, vnicus, infinitus, &c.

Certum est tertio, esse in Deo appetitum naturalem, id est inclinationem ad aliquod bonum immediate ortam à natura sine media cognitione, potestque huiusmodi appetitus in Deo distinguui triplex; nam essentia quatenus est principium virtuale attractoriorum habet ad illa inclinationem, & persona produciens inclinationem habet ad personam productam, & omnipotentia naturaliter inclinatur ad creaturas, neque tamen violentiam patitur circa eas, quas non facit, quia naturalis ille appetitus includit semper cognitionem & appetitum elicatum vt conditiones; Deus enim habet appetitum comunicandi se creaturis, quando recta ratio id ei dictabit, & voluntas eligit.

His ita constitutis, restant diuisiones quædam volitionis diuinæ, quarum inter Theologos mentio habetur frequentissima. Prima est, quam tradidisse

Datur voluntas in Deo.

Non est actus primus.

Appetitus naturalis.

O

primus